

รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กมลวรรณ ศรีเจริญจิตร

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารการชนบท
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองคุณวุฒิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล

ชื่อเรื่อง

รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

กมลวรรณ ศรีเจริญจิตร

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครเศร รังควัต)

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 2557

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง)

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 57

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล)

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 2557

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วาทันท์ อินทรคัมพร)

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 2557

ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล)

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 2557

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จาดพวงส์ วาฤทธิ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน 10 พ.ศ. 2557

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ชื่อผู้เขียน	นางกมลวรรณ ศรีเจริญจิตร
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารการชนบท
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.นฤเรศ รังควัต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ (อปท.) จำนวน 139 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และกลุ่มประชาชนทั่วไปในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ไค-สแควร์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร อปท. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน และบุคคลที่ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวม 30 ราย และสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้รูปแบบทั้งประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล) มีการดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ในขณะที่การประกอบอาชีพของประชาชน การมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน พบว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 40 องค์ประกอบย่อย ซึ่งรูปแบบมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) คือ มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรอบรู้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้การรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและมีการจัดการชุมชนให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชน

3. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนของ อปท. พบว่า การผสมผสานรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนภายใต้ 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย คือ การวิเคราะห์ชุมชน การให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างกลุ่มอาชีพ และการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับผลการไปทดลองใช้กับเทศบาลตำบล พบว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลมีโครงการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบฯ ครอบคลุมองค์ประกอบ แต่ต้องปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับองค์ประกอบย่อย นอกจากนี้ผลการใช้รูปแบบ ช่วยประชาชนมองเห็นปัญหาในชุมชน เรียนรู้การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ทำให้กลุ่มอาชีพมีระบบการทำงานที่ชัดเจน และสามารถสร้างเครือข่ายอาชีพที่เข้มแข็งในตำบล แต่มีข้อสังเกตจากผู้ทดลองใช้ว่า หากส่งเสริมให้ครบถ้วนตามรูปแบบต้องใช้เวลาถึง 2 ปี และอาจพบปัญหาและอุปสรรค คือ ประชาชนมีข้อจำกัด ด้านเวลาและการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรม

Title	Extension Model for Livelihoods Under the Philosophy of Sufficiency Economy to the Local Government Organization Community
Author	Mrs. Kamonwan Sricharoenchit
Degree	Doctor of Philosophy in Local Resource Development
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Nakharet Rangkawat

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) analyze the contexts, factors and conditions affecting on livelihoods under the philosophy of sufficiency economy of community in areas of the Local Government Organization (LGO); 2) explore the livelihoods model under the philosophy of sufficiency economy in areas of the Local Governmental Organization, 3) develop the extension model of sufficiency economy philosophy to livelihoods for communities of the Local Government Organization.

With regard to methodology of this study, the research and development was conducted by using combination of two research methods; quantitative and qualitative research. In relation to quantitative research, the field data were collected from two sample groups i.e. the Local Government Organization (LGO)'s personnel (139) in Chiang Mai province obtained by stratified sampling, and the general public (400) in areas of the Local Government Organization obtained by multi-stage sampling. Data were analyzed by using descriptive statistics, chi - square and exploratory factor analysis. Regarding qualitative research, data collection was conducted by provision of focus group with four advisory person groups (total = 30) i.e. LGO administrators, development community technical officials, community leaders and individuals who have lived under the philosophy of sufficiency economy, and interviewed the model trial users (10) both the general public and LGO's personnel. The findings after content analysis revealed as follows:

1. The people in each type of LGO area (City Municipality, Town Municipality, Sub-district Municipality and Sub-district Administrative Organization) have lived in consistent with the same philosophy of sufficiency economy. While the occupying of the people, having the

family members' number and participating in activities with the LGO were the factors and conditions that affected the living under the philosophy of sufficiency economy.

2. Regarding the result of living model analysis of people in the community, it was found that it consisted of 7 main elements and 40 sub-elements. This model has conformed to the philosophy of sufficiency economy (3 loops, 2 conditions) i.e. having moderation, reasonableness, self-immunity, omniscience and quality under the group combination implementing the social activities and having community management supporting to livelihoods of members in the community.

3. With relation to the development of extension model for livelihoods under the sufficiency economy philosophy to the general public organized by the Local Government Organization, it was found that combination of livelihoods model of the people in the community and extension of livelihoods under the philosophy of sufficiency economy to the community, under 4 main elements and 20 sub-elements i.e. community analysis, provision of sufficiency economy philosophy, establishment of career group and career group network, which the advisory persons considered that it was an appropriate model and it was possible to apply for livelihoods extension under the philosophy of sufficiency economy to the people in areas of LGO.

Regarding the results of the trials with the sub-district municipality, it was found that the development strategy plan and three year-development plan of the sub-district municipality had completed all elements of projects extending the implementation in accordance with the model, but it had to adjust the activities to be conformed to the sub-elements. In addition, the results of model using would assist the people to see the problems in the community, learn to apply the philosophy of sufficiency economy and help the career groups have a certain work system, and be able to establish the strong sub-district's career network. Nevertheless, it was noted by the model trial users that if it provide completely according to the model, it would have to take up to 2 years and might face the problems and obstacles i.e. the general public had limitation in terms of timing and occupying which would not be able to completely participate in all activities.

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รังควัต ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล และ รองศาสตราจารย์ ดร.วรทัศน์ อินทรคัมพร กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำชี้แนะ และแก้ไขในการจัดทำคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ให้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จด้วยดี และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชนะชัย พันธุ์เกษมสุข คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายภิรมย์ เจียสมบุญ ท้องถิ่นอำเภอเมืองเชียงใหม่และนาย พะยอม เผ่ากันทะ ปลัดเทศบาลตำบลสุเทพ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

พร้อมกันนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายศิริพัฒน์ กาวิละ นายกเทศมนตรีตำบลท่าศาลา ว่าที่ร้อยตรี ประสงค์ ไชยวรรณ ปลัดเทศบาลตำบลท่าศาลาและหัวหน้าส่วนราชการและผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังใจ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณประ โยชนอันพึงมีจากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กมลวรรณ ศรีเจริญจิตร

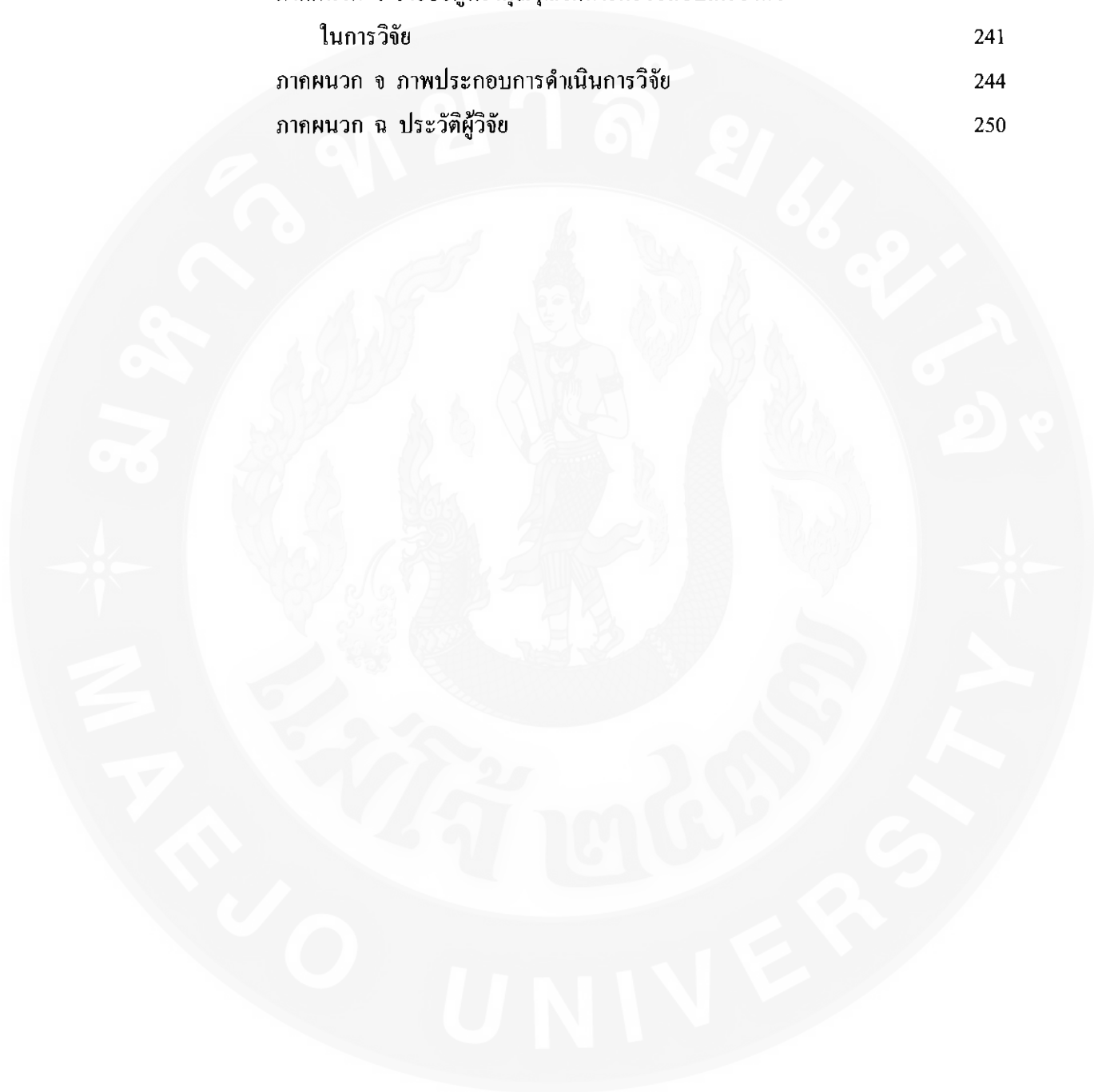
ธันวาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
สารบัญภาพผนวก	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	9
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	23
แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ	31
แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ	35
ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	36
แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิต	43
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริม	45
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน	47
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	50
แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน	55
การวิจัยพัฒนารูปแบบ	62
ภาคสรุป	74

บทที่ 3 วิธีวิจัย	76
สถานที่ดำเนินการวิจัย	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือในการวิจัย	81
การทดสอบเครื่องมือ	85
การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	90
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	92
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	94
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	104
ตอนที่ 3 ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนใน พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบริบท ปัจจัย และเงื่อนไข ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	116
ตอนที่ 4 รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	130
ตอนที่ 5 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	144
วิจารณ์ผลการวิจัย	191
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	194
สรุปผลการศึกษา	194
อภิปรายผลการวิจัย	202
ข้อเสนอแนะ	208
บรรณานุกรม	209
ภาคผนวก	217
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสำหรับประชาชน	218
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	228
ภาคผนวก ค แบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย	237

ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ ในการวิจัย	241
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย	244
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย	250

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทและจำนวนตัวอย่าง จำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	78
2	จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	80
3	ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	95
4	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	100
5	ข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	105
6	ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของ อปท.	109
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการประกอบอาชีพ	117
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	118
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม	120
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	121
11	สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับดำเนินชีวิต	122
12	จำนวนและร้อยละการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	123
13	บริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	126
14	องค์ประกอบที่ 1 ด้านการมีความรู้	131
15	องค์ประกอบที่ 2 ด้านความพอประมาณ	133
16	องค์ประกอบที่ 3 ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม	134

ตาราง		หน้า
17	องค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรม	135
18	องค์ประกอบที่ 5 ด้านภูมิคุ้มกัน	136
19	องค์ประกอบที่ 6 ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต	136
20	องค์ประกอบที่ 7 ด้านการมีเหตุผล	137
21	องค์ประกอบของรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	140
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของบุคลากรองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการ ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	145
23	องค์ประกอบที่ 1 ด้านการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ	148
24	องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ชุมชน	149
25	องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	150
26	องค์ประกอบที่ 4 ด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ	150
27	ร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	152

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	15
2	ภาคสรุปการวิจัย	74
3	ร่างรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	140
4	ร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	152
5	รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	155
6	รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	159
7	รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	196
8	สรุปรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	199

สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวก		หน้า
1	ออกพื้นที่เก็บข้อมูล	244
2	เครือข่าย อปท. ช่วยเก็บข้อมูลในพื้นที่	245
3	สนทนากลุ่ม Focus Group	246
4	มาตรการประหยัคทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	247
5	แหล่งศึกษา ค้นคว้าความรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	248
6	ปลูกผักสวนครัว	248
7	ส่งเสริมการประกอบอาชีพสร้างรายได้เสริม	248
8	การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	249
9	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในชุมชน	249

บทที่ 1

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้รัฐนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (มาตรา 78) รวมถึงกำหนดแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจของให้ที่รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (มาตรา 83) ทั้งนี้ก็เพราะการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550: ระบบออนไลน์) ประกอบในช่วงทศวรรษก่อนหน้านั้นประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่รู้จักในชื่อ “ต้มยำกุ้ง” ที่เกิดขึ้นจากการนำเศรษฐกิจกระแสหลักมาใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ คือ ยึดมั่นในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม หรือระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism Economy) นำไปสู่ผลกระทบต่อนานาชาติทุกภาคส่วน (จุฬพล วิเชียรศิลป์, 2550: 1) มีผู้กล่าวว่ามีเพียงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเท่านั้นที่จะช่วยเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยอยู่อย่างพอเพียง รวมทั้งอยู่ดีมีสุขต่อไปได้ ก่อให้เกิดการทบทวนแนวทางการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศไปในทิศทางใหม่เพื่อให้คนไทยอยู่ดีมีสุข พบว่า แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนก็เข้าไปในทางเดียวกับกระแสทฤษฎีใหม่และพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระองค์ทรงพระราชทานสามารถใช้เป็นแนวทางการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง และจะนำพาประเทศไทยให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2541: 54; ณัฐสรณย์ ชุมวรฐายี, 2553: 120)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยในการแก้ไขปัญหาของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนมายาวนานกว่า 30 ปีแล้ว คือ ทรงเล็งเห็นว่าแนวทางการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสายกลางและความไม่ประมาท อาศัยหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมแนวทางสำหรับการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ระดับประเทศ สามารถประยุกต์ใช้ในทุกกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อ

ยุคโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน โดยเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ระหว่างคนกับคนในสังคม คนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ (สุเมธ ดันดิเวชกุล, 2551: 3-5; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2553: 1) นับเป็นกระแสการพัฒนาที่ประชาชนคนไทยทั้งประเทศให้ความสนใจและตอบรับกันอย่างกว้างขวาง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ก็ได้ให้นิยามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ภาคและประเทศ และร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันสามารถป้องกันตนเอง ครอบคลุม ชุมชน และประเทศต่อผลกระทบต่างๆ เพื่อให้คนมีคุณภาพ เข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: จ-ซ) รวมทั้งในปัจจุบันรัฐบาลก็ได้ให้นิยามหลักการบนพื้นฐานที่ส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา กำหนดแผนการบริหารราชการแผ่นดิน คือ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์และวิธีการที่จะขับเคลื่อนนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ (ประกาศสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่อง แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558, 2554: 2) รวมทั้งในช่วงที่ผ่านมาได้พยายามขับเคลื่อนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับต่างๆ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นแกนหลัก และมีการตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 รวมทั้งมีการจัดทำแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2550 โดยปีแรกเน้นการจูนประกายความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้ทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความตื่นตัว ปีที่ 2 เน้นการสร้างกรณีศึกษา (Case Study) หรือทำให้ประชาชนเห็นว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงทำได้และประสบความสำเร็จได้จริงไม่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเกษตรกรหรือประชาชนในชนบทเท่านั้น ปีที่ 3 เน้นการสร้างเครือข่ายเป็นพลังในการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน และปีที่ 4 เน้นการขับเคลื่อนให้เกิดการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม (ตฤตถ์ นพคุณ, 2548: 41-47) นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนที่สำคัญซึ่งปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะขยายผลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรระดับท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง เน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และเน้นการสร้างโอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ แก้ไขปัญหา และพัฒนาของท้องถิ่น ประกอบกับองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเป็นองค์กรภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน จึงมีความเข้าใจปัญหาของภาคประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ขยายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการปกครองส่วนท้องถิ่น และตามมาตรา 78 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้กำหนดให้องค์กรภาครัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ (กาญจนา บุญยัง และคณะ, 2552: 2-3) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากต้องทำการบริหารองค์การภายใต้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังต้องมีภาระหน้าที่ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐภายใต้การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้สำหรับพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพียงแต่การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมของประเทศไทยกลับมีบทบาทน้อยมาก โดยเฉพาะบทบาทและการจัดการของผู้บริหารท้องถิ่น (ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2540: 104-105) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบปัญหาภายในที่สำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาข้อกฎหมาย อัตราค่าจ้าง รายได้ไม่เพียงพอ ประชาชนมีส่วนร่วมแต่เพียงในรูปแบบ ไม่มีคุณภาพและไม่เข้าใจและขาดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของการเป็นพลเมืองเป็นผลมาจากกระบวนการทางการเมืองไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนาระดับชุมชน โครงสร้างทางการเมืองที่ไม่โปร่งใส และกระบวนการพัฒนาไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั่นเอง (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552: 105-127; สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ, 2555: ระบบออนไลน์) แต่ปัจจุบันกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก็ได้พยายามส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหาร และพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและชุมชน โดยมีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำแนวทางการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555: ระบบออนไลน์) ทั้งนี้ความสำเร็จจะมีหรือไม่ขึ้นภาคส่วนระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการประสานการผลักดันการพัฒนาหากขาดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็อาจทำให้การส่งเสริม

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ล้มเหลวได้

ปัญหาการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2550 พบว่าครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในภาวะยากจน คือ มีรายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่า มีภาระหนี้สินและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ทำให้เกษตรกรจำนวนหนึ่งถูกยึดที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย (นเศรษฐ รัศวัด และ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2554: 49-50) ในขณะที่เกษตรกรทั่วไปยังพบปัญหาเกี่ยวกับสภาพการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่แท้จริงส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรต้องการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้และครอบครัวมีความสุขตามอัตราภาพ ซึ่ง สภาพเช่นนี้ปรัญญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถใช้เป็นทางออกของปัญหาได้ (ชนรักษ์ เมฆขยายและสุภลักษณ์ ล้อมลาย, 2553: 72-74; นเศรษฐ รัศวัด และ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2554: 47-58) แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พยายามผลักดันเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ต่อมาได้จัดทำแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 ดังได้กล่าวถึงแล้ว เกษตรกรมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แต่ก็มีในปริมาณไม่มากพอ รวมทั้งพบว่าเกษตรกรยอมรับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้น้อยอยู่ในขั้นตอนของการตัดสินใจเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง สศช. ยังไม่มีแนวคิดชัดเจนว่าจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องทำกันอย่างไร มีขั้นตอนอะไรบ้าง (นเศรษฐ รัศวัด และ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2554: 46-49) คงมีเฉพาะคำตอบในขั้นต้นในการวิจัยของ ชนรักษ์ เมฆขยาย และ สุภลักษณ์ ล้อมลาย (2553: 3) ที่ได้พยายามนำแนวทางกระบวนการสร้างกลุ่มมาใช้สำหรับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ประสบปัญหาการประกอบอาชีพและต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของตนเอง และพบว่า แม้ว่าเกษตรกรจะสามารถตั้งกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ แต่การดำเนินการก่อตั้งไม่สามารถดำเนินงานได้ตามลำพัง ต้องอาศัยการป้อนความรู้ความเข้าใจทั้งในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความรู้ เข้ารับการอบรม คูงาน และที่สำคัญต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐเข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อน ทำให้เห็นว่าเครื่องมือ

สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือประชาชนต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐเข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจและใช้กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ประชาชนทุกพื้นที่ ทุกภูมิภาค มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต จึงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน (อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ, 2553: ระบบออนไลน์) เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นจากแนวคิดการกระจายอำนาจที่สามารถพึ่งตนเอง ดัดสินใจในกิจการได้เอง โดยเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และเน้นการสร้างโอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ แก้ไขปัญหาและพัฒนาของท้องถิ่น ด้วยความใกล้ชิดกับประชาชนจึงเป็นองค์การที่มีความเข้าใจปัญหาของภาคประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ขยายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการปกครองส่วนท้องถิ่น และตามมาตรา 78 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้องค์การภาครัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมทั้งภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างความรู้ในหลายด้านที่สนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่กันอย่างมีความสุข ประกอบกับรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วว่าการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนหรือดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นองค์การของรัฐหน่วยงานแรกที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุก ๆ เรื่อง ซึ่งการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการดำรงชีพให้แก่ประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็อาจเป็นภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงบริบทการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน วิเคราะห์ปัจจัย เงื่อนไขสำคัญที่มีผลในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชน และศึกษารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ 25 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงบริบทและสภาพการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญที่มีผลในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาการพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงบริบทและสภาพปัญหากิจกรรมการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน วิเคราะห์ปัจจัย เงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในชุมชน และศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับทราบถึงปัญหา อุปสรรคที่แท้จริงในการดำเนินกิจกรรมโครงการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่คนชุมชน
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รูปแบบในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการของคนในชุมชน
3. ประชาชนมีกระบวนการทัศน ความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจน ต่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทราบถึงปัจจัย เงื่อนไขที่มีผลต่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขและประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การส่งเสริมการดำรงชีวิต หมายถึง การจัดกิจกรรม/โครงการให้ประชาชน ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทราบแนวทางในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อนมีความพอกินพอใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถ สร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศได้

ความต้องการ หมายถึง การประเมินความจำเป็นและความต้องการกิจกรรม / โครงการส่งเสริมการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการส่งเสริม หมายถึง การจัดอบรมให้ความรู้เชิงทฤษฎี การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนงบประมาณ การจัดทำโครงการ นโยบายในการดำเนินการ

บริบท หมายถึง พื้นที่อยู่อาศัยหรือภูมิทัศน์ของประชาชนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ปัจจัยและเงื่อนไข หมายถึง ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชน และปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยปัจจัยหรือเงื่อนไขดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์เรียนรู้/อบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การมีภาระหนี้สิน การมีเงินออม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในแง่ต่างๆ 4 ด้าน คือ การประกอบอาชีพ การนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตภายใต้สภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) คือ มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรอบรู้และมีคุณธรรม

รูปแบบการดำรงชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของประชาชนตามที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการสร้างและทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกระบวนการสร้างและทดลองใช้ดังกล่าวอาศัยระเบียบวิธีการวิจัยตามขั้นตอนที่กำหนดและเป็นไปตามกรอบแนวคิดการพัฒนาแบบ

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ
5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
6. แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิต
7. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริม
8. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน
9. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
10. แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
11. การวิจัยพัฒนารูปแบบ

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 (ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540) เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในทางการเมืองของไทยแล้ว

เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการสถาปนาอำนาจนำด้านอุดมการณ์ โดยเฉพาะอุดมการณ์กษัตริย์นิยมในสังคมไทย ในฐานะ “กษัตริย์นักพัฒนา” ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของอุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง สิ่งเหล่านี้ถูกตอกย้ำและผลิตซ้ำโดยสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น

สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ สื่อมวลชน ส่งผลให้เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ และการพยายามตีความเพื่อสร้างความชอบธรรมในการพัฒนา โดยปัญญาชนอย่าง ประเวศ วะสี เสน่ห์ จามริก อภิชัย พันธเสน และ จักรทิพย์ นาถสุภา ซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับอุดมการณ์วัฒนธรรมชุมชน ที่ถูกเสนอมาก่อนหน้าโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งตั้งแต่พุทธทศวรรษ 2520 ก็ได้ช่วยให้อุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียงขยายครอบคลุมส่วนต่างๆ ของสังคม

แนวคิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่าง สังคมระดับท้องถิ่นและตลาดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล โดยชาติสามารถทันสมัย และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2540 เมื่อปีที่ประเทศไทยต้องการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพเพื่อที่จะยืนหยัดในการพึ่งตนเองและพัฒนา นโยบายที่สำคัญเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสร้างแนวคิดเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ ซึ่งคนไทยจะสามารถเลี้ยงชีพโดยอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า มันไม่ได้มีความจำเป็นที่เราจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) พระองค์ได้ทรงอธิบายว่า ความพอเพียงและการพึ่งตนเอง คือ ทางสายกลางที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นคงของประเทศได้ เศรษฐกิจพอเพียงเชื่อว่าจะสามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางสังคมของชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีปัจจัย 2 อย่างคือการผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่าง ปริมาณผลผลิตและการบริโภค ชุมชนจะต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเอง ผลที่เกิดขึ้นคือ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถที่จะคงไว้ซึ่งขนาดของประชากรที่ได้สัดส่วน ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม รักษาสมดุลของระบบนิเวศ และปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก ปัจจุบันแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการนำไปใช้เป็นนโยบายของรัฐบาล และปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

ฉรงศ์ โชควัฒนา (2542: 16-17) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาอย่างบูรณาการโดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียว ต้องมองสังคม และสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ ไปด้วย การพัฒนา ต้องมองรอบด้าน เรียกว่า บูรณาการและพึ่งตนเอง พึ่งเงินออม สติปัญญาและการตลาด โดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนา คือ คนและเป้าหมายของคนก็คือ อยู่ดี กินดี มีสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดี

ประเวศ วะสี (2542: 4-6) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การมีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม จะทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ขี้อาย เดียวกัน เดียวรวยแบบกะทันหันปรับตัวไม่ทัน แต่เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี

เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสุข ความสมดุลคือ ความปกติ และยั่งยืน คำว่า เศรษฐกิจ เป็นคำที่มีความหมายที่ดี หมายถึง ความเจริญที่เชื่อมโยงกายใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แต่ได้มีการนำเอาเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วน ซึ่งหมายถึง การแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อแยกส่วนก็ทำลายส่วนอื่นๆ จนเสียความสมดุล และเกิดเป็นวิกฤต

บุญเสริม บุญเจริญผล (2543: 4) ได้อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยความพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว โดยไม่นำมาบริโภคด้วย นอกจากนั้น การผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและบริโภค

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2548: 1) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง

เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือนร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับก่อน

สำนักงานการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545) ได้สรุป แบ่งแยกพร้อมทั้งอธิบายความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคน ตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี (ความสันโดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่ให้อวดอยากหรือโลภ แล้วตัดทวง หรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น แต่คิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม

1.1 การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยความพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความเจริญ และมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2 การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหา และแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่นและมีการปรึกษาหารือ ถ้อยทีถ้อยอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เป็นต้น

1.3 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดละกิเลสและลดความต้องการของตนเองลง เพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติ ชุมชนได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย และสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พึ่งตนเองได้ คือ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครัวเรือนก่อน ให้แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย โดยสมาชิกแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครอบครัวของตนเองและสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนเองไม่ให้เกินหนี้ และสมาชิกต้องรู้จักดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะควรจะสามารถพึ่งตนเองในเรื่องของปัจจัยสี่ ให้ได้ในระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 2 หลังจากทีสมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สมาชิกทุกคน ควรพัฒนาตนเองให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง

มัชฌิมาปฏิปทา ให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือมีความสุขที่แท้จริง โดยไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม แต่ให้ดำเนินชีวิตดังที่สมาธิในภาคเหนือเรียกว่า ดำเนินชีวิตด้วยการทำเกษตรแบบ “แกงโฮะ” คือให้มุ่งทำเกษตรแบบพออยู่พอกิน ปลูกไว้กินเองก่อน หากเหลือจึงขาย และขยายพันธุ์ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการลงแขก เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแทนการใช้เครื่องจักรเพื่อทุ่นแรง

ขั้นที่ 3 สมาชิกในชุมชนควร “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” คือ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ในการจัดทรัพยากรป่านั้น สมาชิกที่อาศัยอยู่บริเวณป่าจะมุ่งเก็บผลผลิตจากป่า เพื่อมาใช้ในการยังชีพให้พออยู่พอกิน เมื่อเหลือจึงค่อยแจกจ่ายออกไปด้วยวิธีให้ ไม่ใช่วิธีขาย ซึ่งเมื่อทำได้ดังนี้ ก็จะทำให้สมาชิกมีทรัพยากรใช้หมุนเวียนได้ตลอดทั้งปีอย่างพอเพียง เพราะเก็บไปเพื่อกิน ไม่ได้เก็บไปขาย เพื่อเร่งหาเงิน ซึ่งการมีจิตใจที่แบ่งปันกันนี้จะเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคม สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกต่อไป

ขั้นที่ 4 สมาชิกควร “อยู่ดียังขึ้นด้วยการเรียนรู้” คือ ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ และประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเอง หรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่นให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคง และยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมเป็นตัวนำไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3. ระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันนั้น ครอบคลุมไปถึง ผลการวัดจากการปฏิบัติตามหลักการข้างต้นด้วย กล่าวคือ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ ให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคมดังนี้

3.1 ความพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึงพาตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่เป็นหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้ โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวได้อีกด้วย

3.2 ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัว ในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัว ก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่น ที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในที่สุด

3.3 ความพอเพียงในระดับสังคม เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขาจะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งใหม่แต่เราอยู่อย่างพอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอยู่พอกิน มีความสงบ ช่วยกันรักษาส่วนร่วม ให้อยู่ที่พอสมควร ขอย้ำพอควร พอยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้ไปจากเราได้...” (พระราชกระแสรับสั่งในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาแด่พระพุทธศักราช 2517)

“...การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง” (พระราชดำรัส “เศรษฐกิจแบบพอเพียง...” พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัดเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ที่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ ปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ผ่านช่องทางต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยความ “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้ และ คุณธรรม” หรือที่เรียกกันว่า “3 ห่วง 2 เงื่อนไข”

ภาพ 1 องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกและข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่า “คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น” ระบบเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน เช่น ท่องเที่ยว ความบันเทิง เป็นต้น

สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง เพราะสภาพการดำรงชีวิตระบบสังคมนิยมในปัจจุบันได้ถูกปลุกฝัง หักรากลึก มีการสร้าง หรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวยความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต (อภิชัย พันธเสน, 2546: 3-4)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า “สังคมสีเขียว” ด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งจะไม่นำดัชนีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่จะให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท และแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำไปบรรจุในรัฐธรรมนูญของไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง ของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึง ผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

ดังนั้น แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางเลือกและแนวทางในการปฏิบัติที่สำคัญต่อประชาชนชาวไทยทุกกลุ่มให้หลุดพ้นจากการครอบงำจากระบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยมและลดการพึ่งพาจากต่างชาติได้มากขึ้น ซึ่งการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นนั้นสามารถปฏิบัติได้หลายวิธีการ โดยไม่ได้ยึดติดแต่รูปแบบของเกษตรทฤษฎีใหม่เท่านั้น แต่ควรจะนำมาปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับบุคคลและบริบททางสิ่งแวดล้อม

ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี คือ เป็นหนึ่งในระเบียบวาระริบคว่นของชาติ ประกอบด้วย

1. สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่
2. สร้างเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน
4. ปฏิรูประบบรัฐ ทั้งการเมืองและระบบราชการ
5. ปฏิรูปการศึกษา
6. ปฏิรูปสื่อ
7. ปฏิรูปกฎหมาย ที่เมื่อเชื่อมโยงกันแล้วจะทำให้ประเทศไทยมีฐานที่เข้มแข็งและเติบโตได้อย่างสมดุล

เศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจสายกลาง หรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมา ปฏิปทาที่เชื่อมโยง/สัมพันธ์กับความเป็นครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจที่บูรณาการเชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นประชาสังคม ดังนั้น จึงอาจเรียกชื่อปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ในชื่ออื่นๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจดุลยภาพ เศรษฐกิจบูรณาการ หรือเศรษฐกิจศีลธรรม เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์ และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมจึงจะเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้

เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ดร.สุเมธ ดันดิเวชกุล เป็นปรัชญาว่าด้วยการวางรากฐานอันมั่นคง ยั่งยืนของบุคคลและสังคมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย โดยไม่จำกัดเฉพาะเกษตรกรเท่านั้น หากแต่ผู้ประกอบสัมมาชีพอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เพื่อสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนให้แก่ฐานรากของ

ตนเองได้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตนเองได้ในระดับพื้นฐาน โดยไม่เกิดความเดือดร้อน จึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงต่อไปได้

ความสามารถในการอยู่ได้ในระดับพื้นฐานนั้นต้องยึดแนวทางสายกลางเป็นหลัก ในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง อันประกอบด้วย

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ท้อแท้แม้ประสบความล้มเหลว หรือความยากลำบาก
2. พึ่งตนเองทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลภายในสังคม
3. พึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรสังคมและเศรษฐกิจ
4. พึ่งตนเองทางเทคโนโลยี วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและสังคมไทย
5. พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระดับมหัพภาคต่อไปได้

ซึ่งบุคคลจะต้องลดละความฟุ้งเฟ้อ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต การแสวงหาผลประโยชน์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ปฏิบัติตนในทางดีและไม่หยุคนิ่งที่จะไม่หาความรู้เพื่อหาหนทางให้ตนเองหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงเปรียบได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดในการสร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืนให้กับฐานรากของบุคคล โดยยึดหลักสายกลางในการดำเนินชีวิต บนวิถีแห่งความไม่หาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา บนฐานแห่งการเรียนรู้ อันจะนำพาสังคม และประเทศไทยไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยอาศัยฐานทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน บนพื้นฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ และพอเพียงต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแกนกลางของคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ กระบวนทัศน์ใหม่ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่บนพื้นฐานของหลักการสังคม อันเป็นรูปธรรมที่จำเป็นต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการปฏิรูปการพัฒนา

เศรษฐกิจพอเพียง ในทัศนะของ ศ.เสนห์ จามริก เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่เพียง “ระเบียบวาระแห่งชาติ” เท่านั้น หากแต่เป็น “ระเบียบวาระแห่งโลก” ที่จะเป็นกำแพงด้าน “วัฒนธรรมล่าเหยื่อ” ของพลังทุนนิยมและเทคโนโลยีภายใต้ “ระเบียบโลกใหม่” อีกด้วย

ในระดับหลักการหรืออุดมการณ์ เศรษฐกิจพอเพียงกระตุ้นให้เกิดการทบทวนหรือพื้นที่หลักทฤษฎีเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ขึ้นใหม่ ดังนี้

1. นิยามความหมาย “เศรษฐกิจ” ที่โดยสาระมีความหมายเพื่อสนองความต้องการภายใต้ความจำกัดของทรัพยากร มิใช่เป็นเพียงแต่เรื่องของธุรกิจเพื่อแข่งขันช่วงชิง แสวงหากำไรสูงสุดเท่านั้น

2. รื้อฟื้นทบทวนแยกแยะระหว่าง “การพัฒนา” ที่หมายถึงการยกฐานะของคนส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดกับ “การจำเริญทางเศรษฐกิจ” ซึ่งมุ่งแต่เพียงการสร้างตัวเลข และอัตราการเจริญเติบโต โดยไม่คำนึงถึงการกระจายไปสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศ

3. ทบทวนเรื่องคนและคุณค่าของคนที่มีโอกาสเรียนรู้พัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

4. ทบทวนทำความเข้าใจเรื่องของทุน ที่ควรรวมความไปถึง คน ธรรมชาติ และระบบนิเวศที่เป็นทุนของชีวิตและสังคมด้วย

5. “ตลาดเสรี” ต้องถูกตีกรอบของสำนักแห่งธรรมะ

6. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการเคารพและยอมรับในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

7. “การบริโภค” พึงอยู่ในขอบข่ายของความจำเป็นและคุณประโยชน์ต่อชีวิตและความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

8. “วิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ” ต้องเป็นไปบนความสมดุลเพื่อการพึ่งตนเองและพิทักษ์รักษาระบบชีวิตนิเวศ

สุเมธ ดันติเวชกุล (2551) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจที่สีกเข้มค่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำรัส “การพัฒนาตน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ว่า “บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบการพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลดีแน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน”

2. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคน พยายามที่

จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประสานสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเกื้อหนุนสนับสนุนกัน”

3. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่น สามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศไทยอย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศไทยเรา

4. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง ทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัส ที่ว่า “จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษา คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องถิ่น เพราะว่าแต่ละท้องถิ่น สภาพพื้นที่อากาศและประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ กันก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน”

5. พึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมิขาด ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

กล่าวสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ “การกลับฟื้นจิตวิญญาณมนุษย์สู่ชีวิตเศรษฐกิจที่แท้จริง อันประกอบไปด้วยมนุษย์กับธรรมชาติเป็นแกนสาร” ในความหมายกระบวนการพัฒนาของ ศ.เสน่ห์ จามริก เศรษฐกิจพอเพียง มีฐานอยู่ที่เกษตรกรรมที่พออยู่พอกิน พร้อมด้วยกระบวนการเรียนรู้ระดับสู่เกษตรยั่งยืน โดยมีไโรนาระดับครัวเรือน เป็นหน่วยพื้นฐานที่กระจายออกไปเป็นเครือข่ายกว้างขวางยิ่งขึ้นตามลำดับ และพัฒนาให้มีบทบาทรอบด้านมากขึ้นเป็นช่องทางส่งเสริมให้พัฒนาตนเองเป็นอิสระจากกลไกตลาดภายใต้อำนาจกำกับและควบคุมจากภายนอก และเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ระบบที่แปลกแยกหรือสวนกระแสสังคมแห่งความจริง หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามถ่วงดุลอำนาจตลาด ปลดปล่อยทางจิตสำนึกและกระบวนการทัศน์ ฟื้นวัฒนธรรมการเรียนรู้ เปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองและพัฒนาตนเองของคนในประเทศ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

การที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มจากความเข้าใจที่ถูกต้องว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง อะไรและมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจน เห็นถึงประโยชน์จากการที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงไป

ประยุกต์ใช้ จึงจะเกิดความสนใจ ที่จะทดลองนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถทดลองนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง ทั้งในชีวิตประจำวัน และการดำเนินชีวิตต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงการพึ่งพาตนเองเป็นเบื้องต้น การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง การใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการกระทำต่างๆ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และไม่ทำอะไรที่เสี่ยงจนเกินไป จนทำให้ตนเองเดือดร้อนในภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและใช้ความรู้ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์ ความไม่โลภ ความรู้จักพอ ความขยันหมั่นเพียร การไม่เบียดเบียน การรู้จักแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการที่จะสร้างภาวะความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้นั้น จำเป็นที่จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกับผู้อื่น โดยการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรอง และเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน จะทำให้สามารถตระหนักถึงประโยชน์และความสุขที่จะได้รับจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสุขที่เกิดจากความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี และรู้จักระดับความพอเพียง จนนำไปสู่การประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองอย่างถูกต้อง ไม่ให้อดอยากจนเบียดเบียนตนเอง หรือไม่โลภจนเบียดเบียนผู้อื่น แต่มีความพอเพียงที่จะคิดเผื่อแบ่งปันไปยังคนอื่นๆ ในชุมชนหรือองค์กรและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ระดับความพอเพียงของแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน หรือความพอเพียงของคนๆ เดียวกันแต่ต่างเวลา ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ แล้วแต่เงื่อนไขภายในและภายนอก ตลอดจนสถานะแวดล้อมที่มีผลต่อคำว่า ความพอเพียง

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสังคมแต่ละระดับ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ได้แก่

1. ระดับบุคคล/ครอบครัว

1.1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัวนั้นคือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพเสรีภาพไม่มีพันธนาการอยู่กับสิ่งใด กล่าวโดยสรุปคือ

1.2 สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน คือ 1) พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ 2) พึ่งตนเองได้ทางสังคม 3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี 5) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

1.3 รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.4 พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ

1.5 มีความสุขและความพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิตระดับชุมชน ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัว ที่มีความพอเพียงแล้ว

1.6 รวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของบุคคลและชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินงานด้วยความโปร่งใสตรงไปตรงมาตรวจสอบได้ ดำเนินงานด้วยความพอประมาณ อย่างมีเหตุผล ไม่สนับสนุนการลงทุนจนเกินตัว ดำเนินงานอย่างรอบคอบ มีสติ ปัญญา อีกทั้งต้องมีความรู้ที่เหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของชุมชนให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำมาสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากภายในและภายนอก และมีการพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

2. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ ประกอบด้วยสังคมต่างๆ ที่เข้มแข็ง

2.1 ชุมชน/สังคมหลายๆ แห่งร่วมมือกันพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 วางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมก่อนจึงค่อยๆ ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับๆ ค่อยไป

3. ระดับนักธุรกิจ

3.1 ยอมรับการมีกำไรในระดับพอประมาณ (Normal Profit) และมีเหตุผลที่พอเพียงต่อนักธุรกิจที่ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นและต้องไม่เป็นการแสวงหากำไร โดยการเอาเปรียบผู้บริโภคหรือผิดกฎหมาย

3.2 ไม่ปฏิเสธการส่งออก แต่ต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อให้พร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยระลึกลึกเสมอว่าการจะก้าวหน้าให้ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ต้องอาศัยความรู้ รอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง

3.3 สามารถกู้เงินมาลงทุนได้เพื่อทำให้มีรายได้และต้องสามารถใช้หนี้ได้

3.4 ต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เพียร อดทนและรับผิดชอบต่อสังคม การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.5 รักษาความสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ได้แก่ พนักงาน บริษัท ผู้บริโภค และสังคมโดยรวม

4. ระดับนัการเมือง

4.1 การกำหนดนโยบายการออกกฎหมายและข้อบัญญัติต่างๆ หรือดำเนินวิธีการทางการเมืองให้ยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงและผลประโยชน์ของส่วนรวม

4.2 มีทัศนคติและความคิดที่ดี บนพื้นฐานของความพอเพียงซื่อสัตย์ สุจริต มีความเพียรและมีสติในการทำกิจการต่างๆ

5. ระดับเจ้าหน้าที่รัฐ

5.1 ต้องมีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

5.2 การจัดเตรียมนโยบาย แผนงานหรือโครงการต่างๆ ต้องสอดคล้องกับ เศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจและจิตใจควบคู่กันไป

6. ระดับครูอาจารย์ ถ่ายทอด ปลุกฝังความรู้ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ผู้เรียน สอนให้คิดเป็นเข้าใจในหลักเหตุผล มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐาน ของศีลธรรม และการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไ

7. ประชาชนทุกคน

7.1 ดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

7.2 ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงสอดคล้องกับหลักคำสอนของทุกศาสนาที่ให้ดำเนิน ชีวิตตามกรอบคุณธรรม

7.3 ไม่ทำการใดๆ ที่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น

7.4 ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือทำอะไรที่เกินคน

7.5 รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นตามเหมาะสมและกำลังความสามารถของตน

7.6 ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง คือ คำนึงถึงความพอดีไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศไทย มีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการ ไม่เหมือนกับรูปแบบ ทั่วไปจะมีขึ้นเป็นกรณีๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่ง

ไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาที่เป็นประเภทนี้

ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ณ วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 7,853 แห่ง แยกประเภทได้ (กรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2556: ระบบออนไลน์) ดังนี้

องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	76 แห่ง
เทศบาล	2,108 แห่ง
เทศบาลนคร	27 แห่ง
เทศบาลเมือง	162 แห่ง
เทศบาลตำบล	1,918 แห่ง
องค์กรบริหารส่วนตำบล	5,667 แห่ง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา)	2 แห่ง

เทศบาล

เทศบาล โดยทั่วไปหมายถึง ท้องถิ่นที่มีความเป็นเมือง หรือมีศูนย์กลางของความ เป็นเมืองอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่มีความจำเป็นจะต้องเป็นท้องที่ ตามเขตการปกครองส่วนภูมิภาค แต่อย่างใด ท้องที่เทศบาลนั้น อยู่ภายใต้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชื่อว่า เทศบาล โดยองค์กรของเทศบาล ต้องมีสภาเทศบาล และมีคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี แล้วแต่กรณี ซึ่งเทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสามระดับ คือ

เทศบาลนคร คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรรวมกัน 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมี รายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล

เทศบาลเมือง คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นที่ มีประชากรรวมกัน 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เทศบาล

เทศบาลตำบล คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรรวมกัน 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมี รายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล หรือ เป็นสุขาภิบาลเดิมมาก่อน

การยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล และแม้ว่า “เทศบาลตำบล” จะมีชื่อเรียกคล้ายกันหรือชื่อเดียวกันกับ “ตำบล” แต่เทศบาลตำบลไม่จำเป็นจะต้องครอบคลุมบริเวณเมืองต่อเนื่องระหว่างตำบล เวียงพางคำ และตำบลแม่สาย พื้นที่นอกเหนือท้องที่เทศบาลนี้ มีฐานะเป็นท้องที่ตำบล ซึ่งต่อมาก็ยกขึ้นเป็นเทศบาลภายหลัง

โดยท้องที่เทศบาลทั้งสามรูปแบบนี้ จำเป็นจะต้องมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเขตชุมชนนั้นๆ ขึ้นเป็นเทศบาลในแต่ละระดับชั้นด้วย ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ท้องถิ่นบางแห่งอาจจะผ่านเกณฑ์ทั้งด้านประชากร และรายได้แล้ว แต่ยังมีสถานะเป็นองค์กรในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอยู่เนื่องด้วยยังไม่มี การยกฐานะ สำหรับเขตเทศบาลเมือง (บางแห่ง) และ เขตเทศบาลนคร จะแบ่งเขตการปกครองย่อยลงเป็น ชุมชน ซึ่งมีฐานะเท่ากับหมู่บ้าน ในระบบการปกครองส่วนภูมิภาค โดยชุมชนจะไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ซึ่งเป็นตำแหน่งของระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และพิเศษสำหรับเขตเทศบาลนครขนาดใหญ่หลายแห่งเช่น นครเชียงใหม่ นครหาดใหญ่ เมืองพัทยา และนครนนทบุรี มีเขตการปกครองในระดับ แขวง ซึ่งเป็นการรวมชุมชนหลายๆ ชุมชนเข้าด้วยกัน โดยแขวงนี้ไม่ได้มีอาณาเขตตามเขตตำบลแต่อย่างใด

องค์กรบริหารส่วนตำบล

ท้องที่ตำบลโดยทั่วไปคือส่วนท้องที่ชนบท หรือกิ่งเมือง ที่มีการกระจายตัวของประชากรอย่างหลวมๆ แต่อาจจะมีเขตชุมชนที่มีประชากรหนาแน่นกว่าจุดอื่นๆ ในท้องที่ด้วย ในทางปฏิบัติ ท้องที่ตำบลคือท้องที่ส่วนที่เหลือจากท้องที่เทศบาล โดยจะมีอาณาเขตครอบคลุมท้องที่ตำบล ตามอย่างการปกครองส่วนภูมิภาคเป็นหลัก แต่หากพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดที่อยู่ในเขตท้องที่เทศบาลแล้ว ก็จะอยู่นอกเหนือจากเขตพื้นที่ของท้องที่ตำบล กล่าวคือ หากมีตัวเมืองอยู่ระหว่างกลางของเขตตำบล (ส่วนภูมิภาค) ในสองตำบล ซึ่งเขตตัวเมืองนั้นได้รับการยกฐานะเป็นท้องที่เทศบาลแล้ว พื้นที่ส่วนที่เหลือไม่เต็มตำบลคือท้องที่ตำบล ซึ่งจะอยู่ภายใต้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชื่อว่า องค์กรบริหารส่วนตำบล โดยต้องมีสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล และมีนายกองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บริหาร ทั้งนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลอาจไม่ได้ดูแลท้องที่ตำบลเดียว ในทางทฤษฎีอาจจะดูแลสองตำบลหรือมากกว่าก็ได้ ทั้งนี้ กฎหมายขององค์กรบริหารส่วนตำบล ได้ระบุจำนวนประชากรในการจัดตั้งท้องที่บริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลไว้

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่อุดหนุนท้องถิ่น (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล) ในการดำเนินกิจการที่ท้องถิ่นไม่สามารถทำได้ โดยอาจจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ เกินขอบเขตอำนาจของท้องถิ่น หรืออาจเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของทุกท้องถิ่นในจังหวัดเช่นเดียวกัน เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เป็นต้น

ในบางระบบ สภาท้องถิ่นมีอำนาจในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น แต่สำหรับในประเทศไทย การได้มาซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น ใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปกติแล้ว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีที่มา 2 ประการ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม

ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเทศบาล มีผู้บริหารคือนายกเทศมนตรี ใน องค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ใน กรุงเทพมหานคร มีผู้บริหารคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ใน เมืองพัทยา มีผู้บริหารคือ นายกเมืองพัทยา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่น่าระบบดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยในขณะนั้น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจึงไม่เป็นที่คุ้นเคยนักสำหรับคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และใช้จริงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 และเรียกกระบวนการเลือกตั้งผู้บริหาร

ท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิม เรียกว่า เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ หลายรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2546–2547 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น

ผู้บริหารท้องถิ่นกับสภาท้องถิ่นแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการยุบสภาท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการลงมติไม่ไว้วางใจผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระในการดำรงตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน และไม่ขึ้นอยู่กับวาระของสภาท้องถิ่น นอกจากนี้ คณะผู้บริหารท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี) จะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยมิได้

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

Wit (1967: 101-103) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน

Holloway (1959: 101-103) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

อุทัย หิรัญโค (2523: 2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของคน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มี

เจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

Robson (1953: 574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

สาระสำคัญของ หลักการปกครองท้องถิ่น

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่
2. ต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองโดยสิทธินี้แบ่งเป็นสองประการ คือ
 - 3.1 สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น
 - 3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่
4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น

ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต, 2523: 22)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองของตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากรเป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป (อนันต์ อนันตกุล, 2521 อ้างใน ชูวงศ์ ฉายบุตร, 2539: 31) รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุม ดูแลอยู่

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ด้วบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นของตน
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึง กำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณาดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น
4. เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ

โดยทั่วไปหลักการปกครองประเทศนิยมแบ่งเป็น 3 หลัก คือ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization), หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization)

การรวมอำนาจ หมายถึง หลักการจัดวางระเบียบบริหารราชการแผ่นดินโดยรวมอำนาจในการปกครองไว้ให้แก่การบริหารราชการส่วนกลางอันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองต่าง ๆ ของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง โดยให้ขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดทั่วทั้งอาณาเขตของประเทศ

1. ลักษณะสำคัญของหลักการรวมอำนาจปกครอง

1.1 มีการรวมกำลังทหารและกำลังตำรวจให้ขึ้นต่อส่วนกลางเพื่อการบังคับบัญชาเป็นไปอย่างเด็ดขาด และทันทั่วทั้ง

1.2 มีการรวมอำนาจวินิจฉัยสั่งการไว้ในส่วนกลาง

1.3 มีการลำดับชั้นการบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ลดหลั่นกันไป (Hierarchy)

2. จุดแข็งของหลักการรวมอำนาจปกครอง

2.1 การที่รัฐบาลมีอำนาจแผ่ขยายไปทั่วราชอาณาจักร ทำให้นโยบาย แผน หรือคำสั่งเกิดผลได้ทั่วประเทศอย่างทันที

2.2 ให้บริการและประโยชน์แก่ประชาชนโดยเสมอหน้าทั่วประเทศมิได้ทำเพื่อท้องถิ่นใดโดยเฉพาะ

2.3 ทำให้เกิดการประหยัดเพราะสามารถหมุนเวียนเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ไปยังจุดต่างๆ ของประเทศ ได้โดยไม่ต้องจัดซื้อจัดหาประจำทุกจุด

2.4 มีความเป็นเอกภาพในการปกครองและบริหารงาน การปกครองในท้องถิ่นที่เป็นไปในแนวเดียวกัน

2.5 มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ทำให้บริการสาธารณะดำเนินไปโดยสม่ำเสมอ และเป็นไปตามระเบียบแบบแผนอันเดียวกัน

3. จุดอ่อนของหลักการรวมอำนาจปกครอง

3.1 ไม่สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างให้ได้ผลดีทั่วทุกท้องถิ่นในเวลาเดียวกัน เพราะมีพื้นที่กว้างใหญ่ จึงไม่อาจสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง

3.2 การปฏิบัติงานมีความล่าช้า เพราะมีแบบแผนและขั้นตอนมากมาย ตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา

3.3 ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

3.4 ไม่อาจตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงเพราะความหลากหลายของความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น

หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration)

การแบ่งอำนาจปกครอง หมายถึง หลักการที่การบริหารราชการส่วนกลางได้จัดแบ่งอำนาจวินิจฉัยและสั่งการบางส่วนไปให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาค โดยให้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ตลอดจนเริ่มได้ในการอบแห่งนโยบายของรัฐบาลที่ได้วางไว้

1. ลักษณะสำคัญของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง

1.1 เป็นการบริหารโดยใช้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งไปจากส่วนกลางไปประจำตามเขตการปกครองในส่วนภูมิภาคทุกแห่ง ได้แก่ ภาค มณฑล จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่เหล่านี้ก็อยู่ในระบบการบริหารงานบุคคลของรัฐบาลกลางอันเดียวกัน

1.2 เป็นการบริหาร โดยใช้งบประมาณซึ่งส่วนกลางเป็นผู้อนุมัติและควบคุมให้เป็นไปตามวิธีการงบประมาณแผ่นดิน

1.3 เป็นการบริหารภายใต้นโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลกลาง

2. จุดแข็งของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง

2.1 หลักการนี้เป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การกระจายอำนาจการปกครอง

2.2 ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้นในการมาติดต่อในเรื่องที่ราชการส่วนภูมิภาคมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ เพราะไม่ต้องรอให้ส่วนกลางมาวินิจฉัยสั่งการ

2.3 เป็นจุดเชื่อมระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทำให้การติดต่อประสานงานระหว่างทั้ง 2 ส่วนดีขึ้น

2.4 มีประโยชน์ต่อประเทศที่ประชาชนยังไม่รู้จักการปกครองตนเอง

3. จุดอ่อนของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง

3.1 เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะการที่ส่งเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้าไปบริหารงานในท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลยังไม่เชื่อในความสามารถของท้องถิ่น

3.2 เกิดความล่าช้าในการบริหารงานเพราะต้องผ่านระเบียบแบบแผนถึง 2 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง และระดับส่วนภูมิภาค

3.3 ทำให้ระบบราชการมีขนาดใหญ่โตเกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ

3.4 ทำให้ทรัพยากรที่มีค่าบางอย่างในท้องถิ่นไม่เกิดประโยชน์ เช่น บุคลากรเจ้าหน้าที่เพราะถูกส่งมาจากที่อื่น

3.5 บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งเข้าไปปฏิบัติในท้องถิ่น ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ อาจจะเนื่องมาจากไม่ใช่คนในพื้นที่จึงไม่เข้าใจพื้นที่ และอาจเกิดความขัดแย้งกับคนในพื้นที่

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

การกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางให้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเองได้

1. ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

1.1 ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยพลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองค้างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

1.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

1.3 มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

1.4 หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

2. จุดแข็งของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

2.1 ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ได้ดีขึ้นเพราะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า

2.2 เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง

2.3 เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3. จุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

3.1 อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่นซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนร่วม

3.2 ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายตนเอง

3.3 ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือการโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

ทเนศวร์ เจริญเมือง (2535: 60-61) ได้เขียนไว้ในบทความเรื่องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยมีแนวความคิดหรือทัศนะต่อการกระจายอำนาจไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักได้แก่ ระบบสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือการทหาร และการต่างประเทศขอบเขตของการดูแลกิจการในท้องถิ่นแต่ละประเทศต่างกันไปในรายละเอียดตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ แต่ส่วนที่เหมือนกันและมีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ รัฐบาลกลางมิได้รวมศูนย์อำนาจการดูแลจัดการแทบทุกอย่างไว้ที่ตัวเอง แต่ปล่อยให้ท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจในการกำหนดลักษณะต่างๆ ในท้องถิ่นของตนในแง่การจัดการบริหารประเทศดังกล่าวก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีเหตุผล

ทั้งนี้เพราะประเทศหนึ่งๆ มีชุมชนมากมายรวมกัน มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ มีประชากรจำนวนมาก และแต่ละชุมชนก็มีปัญหาต่างๆ มากมายแตกต่างกัน ยากนักที่คนในท้องถิ่น

อื่นจะเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถจัดเวลาไปดูแลและแก้ไขกิจการทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาระดับท้องถิ่นจึงมีคุณประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้าน คือ

1. แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน
4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ
5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศเนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตัวเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตยหัวใจของการปกครองท้องถิ่นนั้น กล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว ก็คือคำถามที่ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับระบอบประชาธิปไตย การจัดสรรอำนาจระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางควรเป็นอย่างไร และการปกครองท้องถิ่นควรมีความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหนนั่นเอง

ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตก มีแนวคิดที่แตกต่างกันถึง 3 สำนักว่าด้วยประเด็นนี้ ผิดกับในสังคมไทยที่มีเพียงความเห็นเดียว คือ ทุกๆ ฝ่ายชอบที่จะกล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ทว่าในทางปฏิบัติ กลับไม่มีลักษณะเช่นนั้น

สำนักแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง

สำนักที่สอง เห็นว่าหลักการประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) และความเสมอภาค (Equality) นั้นไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการ

ปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบ เห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก (Parochial) หลากหลาย (Diverse) มีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (Potentially Oligarchic) และมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (Corrupt)

ส่วนสำนักที่สาม เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพ ประชาชนซึ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไร ผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะต่างๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นเอง (Dilys, 1974 อ้างใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540)

การที่สำนักแรกเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นกับระบอบประชาธิปไตยขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง และไม่อนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ ผลที่ตามมาคือระบบการบริหารประเทศบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นระบบการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางไม่มีการปกครองตนเองในท้องถิ่นต่างๆ

ส่วนสำนักที่สอง เห็นว่าอนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นได้ แต่ต้องมีการควบคุมจากรัฐบาลกลางอย่างมาก เพราะหัวใจของการบริหารประเทศอยู่ที่ส่วนกลางต้องฟังความเห็นของคนส่วนใหญ่ในประเทศ จึงกำหนดให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีฐานะ โครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างอำนาจหน้าที่เหมือนกัน ทักษะเช่นนี้เป็นของนักคิดฝรั่งเศสบางคน เช่น จอร์จ ล็องโกร ซึ่งกล่าวว่า ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นไม่จำเป็นต้องมีการปกครองท้องถิ่นก็ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นเพียงกลไกการบริหารด้านเทคนิค และก็ไม่จำเป็นต้ององค์กรปกครองท้องถิ่นจะยอมรับค่านิยมแบบประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรเหล่านั้นอาจจะแตกแยกกัน (Decisive) ไม่นิยมความเสมอภาค (In egalitarian) และขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของส่วนรวม (Contrary to the public will) นอกจากนี้บางท้องถิ่นอาจคิดถึงการแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นอิสระอีกด้วย ทักษะเช่นนี้มีผลต่อระบบการบริหารและการจัดการการปกครองท้องถิ่นของฝรั่งเศส ก่อนที่จะเกิดการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2525 (Langrad, 1966 อ้างใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540)

นักคิดชาวเบลเยียม เช่น Leo Molin ก็มีความเห็นเช่นนี้ โดยได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนนั้น ในทางปฏิบัติต้องมีข้อจำกัดมาก “การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงแหล่งฝึกอบรมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนท้องถิ่นที่คับแคบและมองข้ามผลประโยชน์ที่สูงกว่าในระดับชาติ” ในขณะที่การบริหารระดับชาติมีขนาดใหญ่แตกต่างจากระดับท้องถิ่นมาก จนกระทั่งประสบการณ์และความรู้ในการจัดการท้องถิ่นนั้นไม่อาจนำไปใช้ได้กับกิจการระดับชาติ นอกจากนี้ ผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดการ

หาผลประโยชน์เพื่อตัวเอง ก็ไม่เหมาะกับระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ความคิดดังกล่าวได้ก่ออิทธิพลต่อการจัดการปกครองท้องถิ่นในเบลเยียมเช่นกัน

สำนักที่สาม การปกครองท้องถิ่นมีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เพราะมันช่วยให้คนในท้องถิ่นต่างๆ ได้เสนอปัญหาและหาทางแก้ไข ซึ่งงานเช่นนี้ไม่อาจให้รัฐบาลกลางทำ John Stuart Mill ให้ความเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการศึกษาทางการเมือง และเป็นแหล่งสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยอันดับต้น ๆ ของประชาธิปไตยในทัศนะของแพนเทอร์-บรีก (Panter Brick) การปกครองท้องถิ่นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับประชาธิปไตยระดับชาติ (a necessary condition of national democracy) เพราะมันเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ออกความเห็น (creating a democratic climate of opinion) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนเอง (Panter-Brick, 1983 อ้างใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540)

2. บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ แนวคิดต่อการปกครองท้องถิ่นที่มีความเห็นต่างกันอยู่บ้าง นั่นก็คือ การมองว่าการปกครองท้องถิ่นไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระดับชาติ ซึ่งก็มักเป็นฝ่ายที่นิยมระบบรวมศูนย์หรือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลาง ซึ่งก็เห็นว่าในปัจจุบันเกือบจะไม่ค่อยเป็นที่นิยมกันแล้ว

สำหรับในปัจจุบันฝ่ายที่เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไป และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยหลักการแล้ว บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชน และการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้งเสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียงและตัดสินใจเลือก ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Account ability) ที่ผ่านมามีคำว่า Accountability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก เพราะคำนี้หมายถึงพันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบต่อทางการเมืองที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทน

ของคนตัวแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบในแง่ที่ว่า ตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลของงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว ต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการของรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางก็จะเป็นไปได้ยาก

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน จากนั้นจึงขยายไประดับประเทศ

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่ทางการเมืองของประชาชน (politicization) เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมือง และประชาชนก็จะเกิดความผูกพัน และใส่ใจการเมืองมากขึ้นเพราะการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

ถ้าพิจารณาจากกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 พบว่าการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ มักจะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่กว้าง เช่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 กำหนดว่า อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา 45 ได้แก่

1. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
3. สนับสนุนตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
5. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

6. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาพัฒนา

7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น

8. จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจกรรมนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกัน ดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

9. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดว่ามีกิจกรรมบางอย่างซึ่งได้มีการกำหนดว่าราชการส่วน ท้องถิ่นอื่นสมควรให้ อบจ. ร่วมดำเนินการ หรือให้ อบจ. จัดทำ ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) อาทิ

1. จัดให้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. บำบัดน้ำเสีย
4. บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. วางผังเมือง เป็นต้น

การพิจารณาอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 ยังได้กำหนดว่าเทศบาลแต่ละประเภทมีอำนาจหน้าที่ที่ต้อง ดำเนินการแตกต่างกัน โดยเทศบาลนครจะมีอำนาจหน้าที่มากที่สุด และยังได้มีการกำหนดว่ามีบาง การกิจหน้าที่ที่เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครจะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการก็ได้ ดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นว่าด้วยลักษณะของการกำหนดข้อกำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่เป็นการกำหนดไว้กว้างๆ และเป็นการกำหนดในลักษณะที่ท้องถิ่นอาจจะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการก็ได้ ทั้งนี้จึงส่งผลให้ ประชาชนในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นได้รับการบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อม ความสามารถและแผนการปฏิบัติงานของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะดำเนินการหรือไม่

ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 ว่าด้วยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการ บริการสาธารณะ มาตรา 16 และมาตรา 17 และมาตรา 18 ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานครไว้ โดยกำหนดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการ

จัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองและกำหนดไว้โดยละเอียด

ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ จะมีผลอย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลบังคับใช้ และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมด้านการปกครอง การบริหาร การเงิน การตัดสินใจอย่างอิสระ และการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงและอยู่ภายใต้การควบคุม กำกับ ดูแลของรัฐบาลเท่าที่จำเป็น ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้จัดแบ่งกรอบการให้บริการสาธารณะออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 การคมนาคมและการขนส่ง ทางบก อาทิ การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน และสะพาน การดูแล จัดตั้งสถานีขนส่ง และการจัดการจราจรในเขตพื้นที่ทางน้ำ เช่น การบำรุงรักษาทางน้ำ การก่อสร้างและดูแลสถานีขนส่งทางน้ำ (ท่าเทียบเรือ)

1.2 สาธารณูปโภค แหล่งน้ำ/ระบบประปาชนบท อาทิ การดูแล รักษา พัฒนา ซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ และระบบประปาชนบท

1.3 สาธารณูปการ การจัดให้มีตลาด อาทิ การจัดให้มีและการควบคุมตลาด การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง การผังเมือง อาทิ การจัดทำผังเมืองรวมจังหวัด และการวางแผนปรับปรุงผังเมือง การควบคุมอาคาร อาทิ การควบคุมอาคาร และการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

ทั้งหมดที่อยู่ภายใต้กรอบงานด้านโครงสร้างพื้นฐานข้างต้น พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

2.1 การส่งเสริมอาชีพ อาทิ การฝึกอบรม ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

2.2 งานสวัสดิการสังคม อาทิ การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส อาทิ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

2.3 นันทนาการ การส่งเสริมการกีฬา อาทิ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา การก่อสร้าง บำรุงรักษาสนามกีฬา การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น การบริหารจัดการ สวนสาธารณะ

2.4 การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการศึกษาสงเคราะห์ การศึกษานอกระบบ อาทิจ การบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับอำเภอและการจัดการศึกษาระดับเขต งานห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

2.5 การสาธารณสุข การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล อาทิจ การส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การพัฒนาอนามัยบนพื้นที่สูง การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ อาทิจ การควบคุมโรคติดต่อ งานสนับสนุนเงินอุดหนุนในการสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน ค่าสังคมสงเคราะห์และค่าพาปนกิจ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย อาทิจ การแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

3.1 การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน อาทิจ งานตรวจมาตรา ชั่ง ตวง วัด และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค แก่ผู้บริโภค

3.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อาทิจ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อาทิจ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น

3.3 การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาทิจ การทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน และงานจดทะเบียนสัตว์พาหนะ

4. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

4.1 การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น อาทิจ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประสานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการจัดระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน

4.2 การพัฒนาเทคโนโลยี อาทิจ การบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน

4.3 การส่งเสริมการลงทุน อาทิจ งานบริการข้อมูลนักลงทุน และงานเผยแพร่และชักจูงการลงทุน

4.4 การพาณิชยกรรม อาทิจ งานทะเบียนพาณิชย์

4.5 การพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิจ การกำกับดูแลโรงงาน การอนุญาตให้ตั้งโรงงาน

4.6 การท่องเที่ยว อาทิจ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

5. ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

5.1 การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ งานพัฒนาป่าชุมชน การควบคุมไฟป่า เป็นต้น

5.2 การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ อาทิ การติดตาม ตรวจสอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษ งานสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม งานตรวจสอบคุณภาพน้ำ งานตรวจสอบคุณภาพอากาศและเสียง และการบำบัดน้ำเสีย

5.3 การดูแลรักษาที่สาธารณะ อาทิ การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะประโยชน์

6. ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1 การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ อาทิ การบำรุงรักษาโบราณสถาน

6.2 การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ

แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิต

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552) กล่าวว่า สังคมที่มีปรัชญาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดประโยชน์นิยม สังคมที่ยึดมั่นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต ก็จะส่งผลให้คนในสังคมนั้นเป็นคนที่ยึดมั่นโดย ใฝ่สันติ ไม่เบียดเบียนหรือรุกรานผู้อื่น มีความมุ่งมั่นความหวัง ซึ่งเป็นส่วนที่ดี แต่ปรัชญาความคิดเช่นนี้ก็อาจทำให้คนในสังคมกลายเป็นคนที่ขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิต และมุ่งดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขไปเพียงวันๆ เท่านั้น ซึ่งต่างจากคนในสังคมอื่นที่มีปรัชญาความคิดว่า เกิดมาต้องใช้ชีวิตให้คุ้มค่า และแสวงหาสิ่งที่ตนเองพึงพอใจสูงสุด คนเหล่านี้ก็จะมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนและมุ่งมั่น มุ่งหวังพยายามไปให้ถึงความสำเร็งนั้นสังคมที่มีปรัชญาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งมีรากฐานความคิดหลักคือ ความสุขหรือความพึงพอใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่แท้จริงในสายตาของมนุษย์ มนุษย์ควรเลือกแสวงหาความสุขและความพึงพอใจจากสิ่งต่างๆ ให้มากขึ้น และเลือกสิ่งที่ทำแล้วไม่เกิดความสุขให้น้อยลง ทำให้คนให้ความสำคัญแก่ข้อตกลงประโยชน์ที่จะได้รับสูงสุด โดยเลือกปฏิบัติเฉพาะในสิ่งที่ตนเองพึงพอใจ สิ่งที่ทำให้ความสุขความบันเทิงและมีประโยชน์แก่ตนเอง หลีกเลียงความยากลำบากทั้งสิ้น เช่น ทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้สุขภาพดี การใช้เวลาว่างในการแสวงหาความสุขส่วนตัว การลงทุนเพื่อให้ร่ำรวยขึ้น การใช้เวลาเรียนเพื่อแลกกับความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นต้น การกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวหลายครั้งเป็นต้นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว การเอารัดเอาเปรียบ การใช้ความไม่ซื่อสัตย์ หรือการกระทำสิ่งที่ไม่ดีเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจนั้น สังคมบางแห่งยอมรับว่า การดำเนินชีวิต

โดยยึดมั่นในสิ่งที่บรรพบุรุษยึดถือกันมานั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยไม่จำเป็นต้องใช้เหตุผลในการอธิบาย ทำให้หลายครั้งกลายเป็นความเชื่ออย่างมงายไร้เหตุผล และไม่มีสัมธรรมรองรับ ปรัชญาการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกันของคนในสังคม อันหล่อหลอมรวมกันเรียกว่า ค่านิยม หรือสิ่งที่สังคมนั้นให้คุณค่าจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในชีวิตของบุคคลนั้นทั้งทางฝ่ายกายภาพและจิตใจ รวมทั้งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมทรามลงของสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ศีลธรรมจรรยาของคนในสังคมนั้นเราพบว่าความเสื่อมทรามลงของสังคมสะท้อนให้เห็นปรัชญา การดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ไม่ถูกต้องและส่งผลร้ายต่อตนเอง คนรอบข้าง และสังคมในภาพรวมทำให้หมดความหวัง เช่น สังคมที่มีสถิติการก่ออาชญากรรมสูง สังคมที่คนนิยมเสี่ยงโชค เล่นการพนัน ชอบรวยทางลัด คนส่วนใหญ่ไม่มีความอดทนพากเพียรในการทำงาน โดยเลือกวิธีการหาเงินที่ง่ายที่สุด และยินดีที่จะทุจริตคอร์รัปชันแทนการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ก็อาจสันนิษฐานได้ว่าปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้นให้คุณค่าของศีลธรรมต่ำ แต่ให้คุณค่าของวัตถุทรัพย์สินเงินทองและความอยู่รอดสูง จึงส่งผลให้ประเทศไม่เจริญก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจากโครงสร้างสังคมขาดการจัดการอย่างเป็นระเบียบอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้น สิ่งที่ควรตระหนักคือ ปรัชญาการมองโลกที่ถูกต้องเท่านั้น จึงจะสามารถเป็นรากฐานที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ถูกต้องได้ พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมและเป็นอันตรายจึงมีสาเหตุเริ่มต้นมาจากปรัชญาการมองโลกของคนในสังคมที่ไม่ถูกต้องนั่นเอง

ดร.สุเมธ ดันติเวชกุล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้อัญเชิญกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ในเรื่องการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ตรงกันข้ามกับเศรษฐกิจการค้า (Trade Economy) ซึ่งพระองค์ท่านรับสั่งเองว่า “การค้าขาย การลงทุนต้องกู้เงิน ต้องทำอะไรต่ออะไรอีก ให้กลับมาสู่เศรษฐกิจพอเพียง” นั่นเป็นคำแรกที่พระองค์ท่านสอน

คำที่ 2 คือ “ต้องอยู่อย่างเฉลียวฉลาด คือการทำอะไรต้องมีสติปัญญา อย่าหลงกระแสไปเรื่อยๆ เวลาที่เราบ้าประชาธิปไตย บ้าสิทธิมนุษยชน บ้าสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งไม่รู้ว่ประโยชน์อยู่ตรงไหน ตรงไหนมีประโยชน์ ตรงไหนไม่มีประโยชน์ ไม่รู้ มันดี พูดกันอย่างนี้แล้วสนุกดี ก็ต้องไปอย่างนี้ พระองค์ท่านจึงต้องให้มีความเฉลียวฉลาด ให้รู้ว่ประโยชน์ของตัวเองอยู่ตรงไหน ยังไง แล้วก็รู้สึ่วว่ามีระบบจัดการ ไม่ใช่หลงกระแสแล้วไม่ทำอะไรเลย ลองสังเกตดูจะเห็นชัด พวกหลงกระแสว่าเป็นพวกสิ่งแวดล้อม ก็จะตีความว่าไม่ทำอะไรเลย อย่าไปแตะต้อง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะต้องมีการจัดการ แต่จะจัดการอย่างไรให้มีของใช้หรือมีทรัพยากรใช้อย่างต่อเนื่อง ตรงกับคำว่าพัฒนาแบบยั่งยืนต่างหาก”

คำที่ 3 ที่พระองค์ท่านให้ไว้ คือ “ต้องอยู่ในความสามัคคีธรรมต้องขจัดความขัดแย้งในสังคมที่มีอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน เพราะฉะนั้นทั้ง 3 อย่าง เศรษฐกิจพอเพียง ความเฉลี่ยขวนลาด หรือสติปัญญา แล้วก็จะอยู่ด้วยความสามัคคีธรรม”

เมื่อย้อนหลังกลับมาพิจารณาตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 1 นับตั้งแต่วันที่เราย่างก้าวสู่สิ่งที่เรียกว่า ยุคใหม่แห่งการพัฒนานั้น ประเทศไทยทำตามค่านิยมตะวันตกเอา Growth หรือความเจริญเติบโตเป็นตัวตั้ง มีแนวคิดที่เน้นการขยายออกไป สร้างความเจริญอย่างรวดเร็ว มีการก่อสร้างถนน สร้างเขื่อนสร้างสิ่งต่างๆ มากมายตามรูปแบบของตะวันตก ละทิ้งคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นอย่างพอดีตามหลักพุทธศาสนา มุ่งไปสู่วัตถุนิยม ยึดถือตัวเงินเป็นที่ตั้ง

สิ่งเหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตไทยถูกทำลายจนสิ้น และถึงจุดที่ทุกอย่างพังทลาย ผลสุดท้ายต้องกลับมาหลักพุทธปัจจัย 4 ตามหลักปัจจัย 4 คือ มียารักษาโรค มีสุขภาพ อนามัย มีอาหารพอเพียง และหันมาสู่ปรัชญาเบื้องต้น คือ การรู้จักพออยู่พอกิน เพราะฉะนั้นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเบื้องต้น พระองค์ท่านกำลังสอนเราว่าควรจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตัวเองเสียใหม่ เปลี่ยนปรัชญาในการดำรงชีวิตเสียใหม่คือให้อยู่แบบปรัชญาไทยที่มีมาแต่ก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่พึงกระทำ แต่เราหลงทางอยู่เป็นระยะเวลานาน ตอนนี้ให้เลี้ยวกลับมาสู่พื้นฐานเดิมที่เราเมื่ออยู่และมีความสุขมาโดยตลอด โดยมีแนวความคิดหลักว่าอยู่อย่างให้เกินตัว

เศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้ทั้งสำหรับคนกรุงและคนชนบท หมายความว่า กำหนดความพอดีให้กับตัวเองของแต่ละคน แต่พอกล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง คนมักจะนึกภาพว่าต้องกลับไปทำเกษตร แล้วก็มีคำถามตามมว่าคนในอาชีพอื่นๆ จะทำอะไร คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็น Philosophy สำหรับทุกคน คงเป็นไปได้ถ้าคนทั้งประเทศนี้จะต้องกลับไปทำเกษตรหมด นี่คือการวิถีชีวิตต้องปรับวิถีชีวิตใหม่ คนอยู่ในเมือง อาจจะกังวลว่าไม่มีที่ดินจะทำอย่างไร ที่เป็นเช่นนี้เพราะไปผูกเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ว่าเป็นเรื่องเดียวกัน และอีกประการหนึ่งคือคนในเมืองมักจะหลงระเริงไปกับค่านิยมใหม่ จนกระทั่งกิน อยู่ฟุ่มเฟือย จึงต้องย่ำว่าอย่าเข้าไปปนกัน เศรษฐกิจพอเพียงคือวิถีชีวิต คือเราต้องกำหนดปรัชญาชีวิตเสียใหม่ให้อยู่อย่างพอดี พอมีพอกิน

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริม

Oakley (1981) ได้สรุปว่า ยังไม่มีคำจำกัดความของคำว่าส่งเสริม (Extension) ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แต่จะมีการให้ความหมายและคำจำกัดความแตกต่างกันไป ในแต่ละสถานที่และบุคคล การตีความหมายมีขอบเขตอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การส่งเสริมเป็นการสื่อข้อความ (Communication) เพื่อช่วยให้เกษตรกรแก้ปัญหาของตนเอง จนถึงความเห็นที่ว่า การส่งเสริมเป็น

เครื่องมือในการปลดปล่อยความกดดันทางวัฒนธรรมและการเอาตัวเปรียบกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจนำเอาข้อความที่เขียนโดยนักวิชาการด้านการส่งเสริม 2 ท่าน มาอธิบายเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น คือ

Savile (1965) ได้กล่าวว่า “วัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมก็คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการใช้วิธีการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ สามารถจะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนได้ โดยที่นักส่งเสริมต้องไม่ขัดแย้งหรือหยาบคายความคิดเห็นของตนเองหรือขององค์กรส่งเสริมการเกษตร ให้แก่ประชาชน การส่งเสริมสามารถอธิบายได้อีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นระบบของการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนที่อยู่ในชนบท นักส่งเสริมเปรียบเสมือนครู ที่สอนประชาชนในชนบท ให้มีการปรับปรุงการผลิตทางการเกษตร การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เสริมสร้างความชำนาญ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น”

อีกท่านหนึ่ง คือ Freire (2013) ได้กล่าวว่า “การทำงานส่งเสริมเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และโลก เพื่อให้มนุษย์เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงโลก โดยที่มนุษย์มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังนั้นแนวคิดของการส่งเสริมก็คือ การนำเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ๆ ไปสู่มนุษย์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่มนุษย์ยังไม่ได้รับการยอมรับว่าในสถานะที่เขาเป็นอยู่จะสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ แต่ถูกมองว่ามนุษย์หรือเกษตรกรที่อยู่ในชนบทเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับการศึกษา ยังไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ จึงถูกมองว่าเป็นแหล่งที่จะทำให้เกิดการแพร่กระจายสิ่งใหม่ๆ ที่นักวิจัยหรือผู้มีความรู้ค้นคิดขึ้นมาซึ่งถือว่ามีความทันสมัยและดีกว่าที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่เดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อรักษาสถานะที่นักวิจัยและนักวิชาการค้นคิดขึ้นมาให้สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติ ก็โดยการเผยแพร่สิ่งเหล่านั้นไปสู่เกษตรกร”

การส่งเสริมการเกษตร มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไป ดังนี้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536: 28) “การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ ทางเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข

ชูเกียรติ รักซ้อน (2532: 10) ได้สรุปว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดี ของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

ทำนอง สิงคาลวณิช (2525: 148-149) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน (Out of school education) หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non- formal education)”

โดยสรุปแล้ว การส่งเสริมเป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัยของนักวิชาการ ไปสู่ผู้เรียนรู้หรือผู้อบรมและผู้รับการเผยแพร่ข้อมูล โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ดังกล่าว การส่งเสริมยังเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนรู้หรือผู้อบรมและผู้รับการเผยแพร่ในรูปแบบของการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริม คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนรู้หรือผู้อบรมและผู้รับการเผยแพร่ให้ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

ปรัชญาแนวคิด

1. มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูง สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้นอกจากจะสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความปิติแก่ผู้เรียนรู้อีกด้วย
2. การปฏิรูปการศึกษาควรมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความทุกข์ยากให้แก่คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยกระจายการเรียนรู้ออกจากสถานศึกษาไปสู่ชุมชน หรือคืนการศึกษาให้ชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้นั้นตอบสนองความต้องการของชุมชน และทำให้เกิดการระดมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ซึ่งจะพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ต่างฝ่ายต่างช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน กล่าวคือนักเรียน ครู และชุมชน อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน
3. บุคคลและชุมชนมีความหลากหลาย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ การนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่ง

ไปใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง หรือการวางแผนจากส่วนกลางแล้วนำไปให้ชุมชนท้องถิ่นปฏิบัติ จึงมักประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. เป้าหมายการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน คือ เพื่อสร้างปัญญาให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างบูรณาการ หรือเพิ่มเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองได้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชน โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการนั้น มีสาระและขอบเขตกว้างขวาง โดยเฉพาะการเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อาทิ นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน นักธุรกิจองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ การเรียนรู้ในชุมชนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรนำไปสู่วัตถุประสงค์หลายๆ ประการพร้อมกันๆ กัน เช่น เพื่อสืบค้นผู้นำจิตวิญญาณ สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ปลุกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เกิดความเอื้ออาทร สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ (วิสัยทัศน์และวิธีทำงาน) ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แนวทาง วิธีการ และแผนงานการแก้ปัญหา ได้เริ่มทดลองปฏิบัติ ได้โจทย์วิจัย เกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ใหม่ และขยายผลผ่านการสรุปทบทวนร่วมกัน ได้หลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอน ชุมชนมีโอกาสเรียนรู้และจัดการร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มี 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปทบทวน และร่วมรับผลจากการกระทำ ถ้าวางจรแห่งการเรียนรู้ของชุมชนใด หมู่หนึ่งได้เร็วหรือมีพลวัตสูง แสดงว่าชุมชนนั้นมีพลังการเรียนรู้สูง

1. รวมคน ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักว่าทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกันแต่ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชนขึ้นเป็นองค์กรชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การจัดการ การประกอบอาชีพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ฯลฯ

การรวมคนมีวัตถุประสงค์เพื่อรวม “พลังใจ” เป็นการเสริมใจซึ่งกันและกัน สมาชิกมีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทร องค์กรชุมชนที่มีสมาชิกหลากหลาย ทั้งเพศ วัย และอาชีพ ถ้าปรึกษาหารืออย่างค่อเนื่อง องค์กรชุมชนนั้นย่อมมีความเข้มแข็ง

จำนวนองค์กรในชุมชนจะมีเท่าใดก็ได้ คนๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกหลายองค์กร เช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มป่าชุมชน ฯลฯ ถ้ามีจำนวนองค์กรในชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวนผู้นำมาก ทำให้เกิดกลุ่มผู้นำติดตามมา ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดของชุมชนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการระดมทุนทางสังคมจากภายในชุมชน ควรสร้างกิจกรรมที่ทุกคนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การออมทรัพย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูประเพณีพื้นบ้านและประวัติศาสตร์หมู่บ้าน เป็นต้น หรือทำให้เกิดการเชื่อมต่อองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่มสมุนไพร กลุ่มออมทรัพย์-กลุ่มแปรรูปอาหาร หรือกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน เป็นต้น

การรวมคนเป็นกลุ่มและการเชื่อมต่อองค์กรเป็นเครือข่ายสามารถกระทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละท้องถิ่น วิธีที่ได้รับความนิยมได้แก่ การจัดเวที อาจเรียกว่าเวทีชาวบ้าน หรือเวทีประชาคม เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคม แล้วนำประเด็นที่ชุมชนให้ความสนใจมาเป็นเครื่องมือในการรวมคนและการสืบค้นผู้นำ จิตวิญญาณ เช่น การเลี้ยงชีพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ การรักษาสุขภาพ พิธีกรรมและประเพณี คนตรีพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น เวทีหลายแห่งใช้ผู้นำในชุมชนเป็นเครื่องมือในการรวมคน อาจเป็นพระภิกษุ ครู หมอพื้นบ้าน ผู้นำจิตวิญญาณด้านพิธีกรรม หรือผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำเหล่านี้มักเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งมีคุณธรรม ชื่อสัตย์ เสียสละ อดทน อดกลั้น และมีจิตใจอาสาสมัคร ในบางกรณี องค์กรจากภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เข้าไปกระตุ้นให้คนในชุมชนรวมตัวกัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตร เข้าไปจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนกระตุ้นให้รวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนภาค

ธุรกิจที่มีบทบาทเด่นชัด ได้แก่ บริษัทบางจากฯ ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันทำธุรกิจค่าน้ำมัน เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนใช้คนเป็นทั้งปัจจัยและเป้าหมายการเรียนรู้ ดังนั้น การรวมคนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ถ้าใช้ความคิดเป็นเครื่องมือในการรวมคนจะสามารถรวมพลังใจของผู้นำจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี ทำให้ได้คนที่มีคุณภาพ มีพลัง และรวมตัวกันอย่างยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานในขั้นต่อไป ประสบผลสำเร็จ

2. ร่วมคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อระดม “พลังความคิด” ให้รู้แจ้งแทงตลอด โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อระดมความคิด สร้างความเข้าใจร่วมกัน ปรับกระบวนการทัศน์ สร้างวิสัยทัศน์ร่วม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหาและโอกาสอย่างรอบด้าน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา (เรียนรู้อะไร) กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนงานในการแก้ปัญหา (เรียนรู้อย่างไร เรียนรู้กับใคร เรียนรู้ที่ไหน)

3. ร่วมทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวม พลังการจัดการ ดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด โดยใช้หลักสหกรณ์ ใช้การฝึกฝนจากการทดลองปฏิบัติ ใช้การปฏิบัติในพื้นที่จริง กิจกรรมจริง สถานการณ์จริง เสริมด้วยหลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยี และระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งการแบ่งบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบทางภาคีการพัฒนาต่างๆ อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดประสิทธิผล

4. ร่วมสรุปบทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง พลังภูมิปัญญาโดยเริ่มจากการประเมินตนเอง และประเมินผลงาน โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกักขะความรู้ และประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ขององค์กร จากนั้นเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ องค์กรชุมชนอื่น ๆ

5. ร่วมรับผลจากการกระทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลังปิติโดยการยกย่อง ชื่นชม และให้กำลังใจคนที่เสียสละและทำงานให้กับชุมชนและสังคม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุขจากการทำงานร่วมกัน ส่วนผลจากการกระทำอาจได้รับในมิติที่แตกต่างกัน เช่นสมาชิกองค์กรชุมชนได้รับผลทางด้านเศรษฐกิจ นักเรียนได้เรียนรู้ศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถานศึกษา

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้น

คนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Oakley (1984: 17) ได้กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้ เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ไปถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1981: 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1981: 5; Reeder, 1974: 39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

สุชาดา จักรพิสุทธิ (2547:18-23) ศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้

ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาสความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความสนใจ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

Kouffman (1949: 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบทพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542: 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของ

ข่าวสาร

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำการใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

Fornaroff (1980: 104) เสนอว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล
2. การดำเนินงาน
3. การใช้บริการจากโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

นอกจากนี้ อภิญา กังสนารักษ์ (2544: 14-15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

ส่วน อकिन รพีพัฒน์ (2547: 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมดสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. ตัดสินใจกำหนดความต้องการ
3. ลำดับความสำคัญ
4. วางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
5. ดำเนินงานตามโครงการ และ/หรือ สนับสนุนการดำเนินงาน
6. ประเมินผล

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น บนพื้นฐานของการเข้ามามีส่วนร่วม ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2547: ระบบออนไลน์) ได้นำเสนอความคิดเห็นผ่านบทความ “แลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย” สรุปการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่รัฐเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้เป็นการมองมาจากเบื้องบนหรือมาจากรัฐ ประชาชนเป็นเพียงผู้คอยรับนโยบายและปฏิบัติตาม
2. การมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการของประชาชนด้วยความสมัครใจ โดยที่รัฐคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือคอยอำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึง วิธีการดำรงชีวิต ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชน มีความแตกต่างกันใน ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสารโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์-สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน

2. การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
3. การกำหนดกิจกรรม
4. การดำเนินกิจกรรม
5. การประเมินผลกิจกรรม

ซึ่งขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางนั้น
หน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่ทำงานเพื่อประชาชนให้สำเร็จ
นั้นจะต้องดำเนินกิจกรรมด้วยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้ที่จะทราบถึง
ปัญหา อุปสรรคและความต้องการที่แท้จริงภายในชุมชน ซึ่งจะต้องร่วมศึกษา เรียนรู้ ค้นหาด้วยคน
ในชุมชนเอง เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองจนสามารถ
พึ่งตนเองได้และจะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งต่อไป

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) สืบเนื่อง
จากการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์หรือกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเจริญก้าวหน้าทาง
เทคโนโลยีและกลไกการตลาด ได้ก่อให้เกิดความเจริญ การเติบโต การผลิต และการบริโภคและ
การใช้ประโยชน์ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมทั้งชีวิตมนุษย์ สัตว์
และพืชพรรณ อย่างฉับพลันหรือต่อเนื่องสืบเนื่องต่อไป ประกอบกับความล้มเหลวของการพัฒนา
แบบดั้งเดิมที่ผ่านมา ที่เน้นการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ไม่คุ้มค่า โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด การพัฒนาตาม
แนวทางดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำลายสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณแล้ว การพัฒนา
เศรษฐกิจของหลายประเทศ ได้สร้างปัญหาให้กับความเป็นมนุษย์และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่าง
มหาศาล เนื่องจากบางรัฐบาลไม่รับผิดชอบ ไม่ฉะฉานต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน
 อีกทั้งระบบราชการมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ขาดประสิทธิภาพ และไม่มีความโปร่งใสหรือขาดการ
ควบคุมตรวจสอบมาเท่าที่ควร (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2546: 10-13)

ดังนั้น การที่มนุษย์ยังคงใช้แนวทางพัฒนาแบบเดิมดังกล่าวต่อไปในอนาคต เมื่อ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะนำมาบริโภคหรือใช้ประโยชน์ร่อยหรอ เสื่อมคุณภาพ หรือ
หมดสิ้นไป อาจทำให้ชีวิตบนโลกต้องดำรงอยู่ด้วยความลำบากหรือจบสิ้นไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจึง
เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้โลกต้องเดินทางไปสู่จุดจบ นานาชาติจึงได้ประชุมร่วมกัน

เพื่อแสวงหาแนวคิดที่เป็นกลางที่สุดมาเยียวยาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ผลสรุปที่ได้คือ ทั่วโลกควรปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนา โดยจะต้องยกเลิกการพัฒนาแบบเดิมซึ่งรัฐเป็นผู้ชี้แนะและออกคำสั่งแค่เพียงฝ่ายเดียวในลักษณะ รัฐชาติ หรือรัฐประชาชาติ (Nation State) แล้วปรับเปลี่ยนเป็นประชารัฐ (Civil State) ซึ่งเป็น “ความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรับกับประชาชนในลักษณะที่เป็นประชาสังคม (Civil Society)” คำว่า ประชาคมนั้น หมายถึง การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยทุกฝ่ายในสังคมต่างให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนส่วนคำว่า “ประชารัฐ” นั้นหมายถึง รัฐซึ่งมีรัฐบาล เอกชน และประชาชนร่วมมือกันในทุกเรื่องที่เป็นสาธารณะ

แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้หรือไม่ ทุกประเทศควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ที่สำคัญคือ รัฐบาลของประเทศควรปรับเปลี่ยนมุมมองและการบริหารจัดการใหม่จากที่รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน สามารถควบคุมและครอบงำประชาชนให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ มาเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับการร่วมรับรู้การตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐ และในระดับการร่วมตัดสินใจ อีกทั้งควรตกลงกันให้ชัดเจนด้วยว่า สัดส่วนของบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนานั้นควรจะเป็นลักษณะใดด้วย เพื่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแทรกเข้าไปในทุกส่วนของสังคมโลก เมื่อเริ่มต้น ทศวรรษที่ 1980 (หรือประมาณปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา) องค์การสหประชาชาติ จึงเสนอให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบความล้มเหลวในการพัฒนาตามที่กล่าวมาข้างต้น เร่งปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเมือง การบริหาร การศึกษา การจัดและลดความยากจน การส่งเสริมให้มรการบูรณาการทางการผลิต ทางการเกษตร การสร้างงานที่พอเพียงกับการเติบโตของประชากร การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการลดอัตราความยากจนของประชากร เป็นต้น โดยนำระบบการจัดการที่ดี ที่เรียกว่า Good Governance หรือธรรมาภิบาล หรือธรรมรัฐ หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบสังคมที่ดี (ในปี 2546 ประเทศไทยเรียกว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี) มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา สำหรับประเทศไทยต่อมาได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องบริหารราชการ โดยยึดหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การพัฒนาตามหลักดังกล่าวนี้ ให้ความสำคัญกับ 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม (Rule of Laws) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Value for Money)

ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะกรรมการหรือสมัชชาสิ่งแวดล้อมของโลก (World Commission on Environment) ในปี พ.ศ. 2526 ได้ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าหมายถึง รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป กล่าวคือ ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน จะต้องไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไปในอนาคต

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็น บูรณาการหรือผสมผสาน (Integrated) เป็นองค์รวม (Holistic) และมีดุลยภาพ (Balance) หรือการพัฒนาที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ขยายความได้ว่า หมายถึง การพัฒนาที่มีลักษณะผสมผสาน คือ มีกิจกรรมพัฒนารวมทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมคงอยู่ได้ คำว่า การผสมผสาน ยังหมายความว่ารวมไปถึงการผสมผสาน แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ นิเวศวิทยา และสังคมวิทยา เข้ากับการปฏิบัติงานพัฒนาโดยควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือมุ่งตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน อันจะทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ควบคู่กันไปโดยสันติสุขสงบและยั่งยืน

นอกจากนี้แล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืน ยังหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการเมือง ในหลายมิติรวมตลอดถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทักษะคติ หรือระบบคุณค่า อันเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณไปสู่เชิงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ปลอดภัยจากระบบผูกขาดทางเศรษฐกิจและการผูกขาดอำนาจทางการเมือง ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเอื้ออำนวยต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาที่สามารถเพิ่มผลผลิตอย่างมีดุลยภาพหรือมีความสมดุลระหว่างคนกับ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีพร้อมกับการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม และสร้างความเสมอภาคทางโอกาสกล่าวได้ว่า แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาสังคมโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เริ่มตั้งแต่สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่ใช่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 สหประชาชาติได้ตั้งสมัชชาสิ่งแวดล้อมโลกและการพัฒนาของโลก (World Commission on Environment and Development หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า Brundtland Commission) โดยเรียกร้องให้ประชาชนทั่วโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตให้

ปลอดภัยโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้

การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development หรือ UNCED) หรือการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งผลการประชุมนี้ผู้แทนของ 178 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรอง แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามา เช่น บรรลุแนวคิดนี้ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยไม่เพียงเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเน้นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย

มิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน 3 มิติ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541: 5-6) ได้แก่

มิติการพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล โดยพัฒนาคนไทยให้มีผลิตภาพสูงขึ้น ปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติ มีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์จากการพัฒนา และคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการจัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสมานฉันท์เอื้ออาทร

มิติทางเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องมาจากการกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตระยะต่อไป รวมทั้งเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

มิติทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ และสามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มุ่งจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล รวมถึงการชะลอการใช้และการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้มากที่สุดกล่าวคือ ในบริบทของประเทศไทยนั้น แนวคิด “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เทียบได้กับแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเองและความพอเพียงเป็นหัวใจสำคัญ ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางกายภาพของท้องถิ่น ระบบนิเวศชุมชน และสภาพสังคมของประชาชนในแต่ละพื้นที่

กระบวนการพัฒนาแบบยั่งยืน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2539: 10-11) ท่านได้อธิบายถึง แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นความยั่งยืนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักเพียงแต่ทำให้ลดการทำลายสิ่งแวดล้อมลงไปเท่านั้นจึงได้นำเสนอการพัฒนาแบบยั่งยืนว่าเป็นการพัฒนาอย่างสมดุล โดยมีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงความจริงของธรรมชาติตามระบบความสัมพันธ์ ตามแห่งเหตุปัจจัยของสรรพสิ่งทั้งตัวมนุษย์ สังคมธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี และได้จำแนกระบบมนุษย์ออกเป็น 3 แบบ ระบบย่อยคือ ระบบชีวิตเชิงกายภาพ ระบบของจิตใจที่ทำงานตามจิตนิยม ระบบการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ ระบบพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งในด้านระบบสังคมท่านได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยเกิดจากเจตจำนงของมนุษย์ เช่น ระบบการปกครอง ระบบสวัสดิการ เป็นต้น ส่วนสิ่งแวดล้อม คือ สรรพสิ่งที่เป็นธรรมชาติซึ่งเอื้ออำนวยในการดำรงชีวิตมนุษย์เองคือสังคมและต่อสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวทางของพระพรหมคุณาภรณ์นั้นมี 2 ขั้นตอน คือ

1. การพัฒนาคน โดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และพัฒนาคนนั้นจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา
2. การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคนอยู่ในฐานะที่เป็นแกนกลาง ต้องประสานและปรับเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ขององค์กรรวมใหญ่อยู่อย่างเป็นบูรณาการให้เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดีมีสมดุลอย่างต่อเนื่องและในการพัฒนาคนนั้น ท่านได้เสนอแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมไว้ว่า ให้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียน และให้การสร้างความเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งใน

พฤติกรรมหาเลี้ยงชีพให้เป็นสัมมาอาชีพหรือการเลี้ยงชีพโดยสุจริต ไม่ก่อภัยต่อตนเอง ผู้อื่นและ
สิ่งแวดล้อมพฤติกรรมในการบริโภค ให้รู้จักประมาณ ซื้อหาปัจจัยสี่และสิ่งของเครื่องใช้โดยเน้น
คุณค่าที่แท้และไม่แสพสิ่งมีนเมาเป็นต้น และมีพฤติกรรมในการแสวงหาความสุขที่อิงธรรมชาติ
และการแสวงหาความสุขแบบประสานความร่วมมือกันและการให้ซึ่งกันและกัน กล่าวโดยสรุป คือ
เป็นการพัฒนาคนให้รู้จักการให้ควบคู่กับการได้อย่างสมดุลกัน

สำหรับด้านจิตใจ ควรพัฒนาจิตสำนักแห่งการสร้างสรรค์จิตแห่งความปรารถนาที่
ดีต่อกันจิตแห่งเมตตา กรุณา มุทิตา จิตแห่งการรักษาธรรมชาติ จิตแห่งสันโดษ จิตแห่งอิสรภาพ มีสติ
เป็นตัวกำกับและจิตแห่งอุคคคติ มีปณิธานในการปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์สิ่งดีงามและการเข้าถึง
จุดหมายแห่งชีวิตที่ดั่งงามสมบูรณ์ ด้านปัญญา ควรจะพัฒนาการใช้ปัญญาตามหลักโยนิโสมนสิการ
ซึ่งเน้นความคิดอย่างเป็นระบบ พิจารณาและจำแนกคุณค่าของสรรพสิ่ง รวมทั้งระบบที่เป็นระบบ
คิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปิดเป่าความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดที่ผิด รวมทั้งให้รู้จักเข้าใจโลกและชีวิต
ตามความเป็นจริงเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่โลก

สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น เป็นผลที่ได้มาจากการพัฒนาคนและเกิดขึ้นเมื่อ
ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม ธรรมชาติและเทคโนโลยีความสมดุลกัน โดยเสนอแนะ
ถึงแนวทางในการพัฒนาระบบดังนี้

1. มนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ควรจะจัดการศึกษา จัดสรรปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อช่วย
ให้มนุษย์แต่ละชีวิตเจริญงอกงามและเข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในด้านมนุษย์ในฐานะที่เป็น
ทรัพยากรถึงพัฒนาให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ โดยมีสุขภาพดี ขยันอดทน รับผิดชอบ มีความรู้
ความสามารถมีทักษะพร้อมที่จะเป็นกำลังในระบบเศรษฐกิจและสังคม
2. สังคมดำเนินการพัฒนาสร้างบรรยากาศแห่งการไม่เบียดเบียนกัน เป็น
บรรยากาศแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล พิทักษ์และปกป้องบุคคลที่มีกำลังน้อยและด้อยโอกาสให้รอด
พ้นจากการถูกเบียดเบียน รวมทั้งมีมาตรการพิทักษ์ป้องกันไม่ให้คนเบียดเบียนทำลายธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม
3. จะต้องทำให้สังคมตระหนักว่ามนุษย์ไม่ได้แยกตัวจากธรรมชาติ แต่เป็นส่วน
หนึ่งของธรรมชาติ โดยอยู่ร่วมกันธรรมชาติโดยสันติ ไม่ทำร้ายเอาเปรียบธรรมชาติหรือนำเอา
ธรรมชาติมารับใช้จนจนเกินขอบเขต
4. เทคโนโลยีควรที่จะผลิตและใช้เทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาและอนุรักษ์ธรรมชาติ
เช่น เทคโนโลยีกำจัดน้ำเสีย ขยะ เป็นต้น และควรใช้เทคโนโลยีอย่างรู้ทันและปัญหาไม่ใช่ด้วย
ตมหาที่หลงใหลในสิ่งที่เป็นคุณค่าเทียม จะเห็นได้ว่า แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนของพระธรรม
ปิฎกนั้นใช้หลักคิดของศาสนาพุทธเป็นแกนกลางในการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนา

โดยเน้นการพัฒนามนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจและปัญญา รวมทั้งการสร้างระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย
การสร้างสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม ธรรมชาติและเทคโนโลยี

การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจโลก และแนวทางการพัฒนาของประเทศทางตะวันตก รวมทั้งแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาของไทยได้เน้นทุนนิยมหรือเสรีนิยมซึ่งให้ความสำคัญกับวัตถุ เงินตรา ประสิทธิภาพ กำไร ความรวดเร็ว การต่อสู้แข่งขัน ผลประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเน้นความเจริญก้าวหน้าโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้นๆ ประกอบกับคนไทยเป็นจำนวนมากได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฟุ่มเฟือยเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมสภาพ ถูกทำลาย และบางอย่างหมดสิ้นไปอย่างหาทดแทนใหม่ไม่ได้ อาจเปรียบเทียบได้ว่า คนไทยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 ส่วน ขณะที่ทำนุบำรุงได้เพียง 1 ส่วน หากปล่อยเช่นนี้ต่อไป คนไทยย่อมเผชิญกับความทุกข์ยาก และในอนาคตก็จะเกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันเพิ่มมากขึ้นๆ ด้วยเหตุผลหลักดังกล่าวนี้ จึงนำมาสู่การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ดังนั้น การพัฒนาของไทยจึงควรยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในทุกเรื่อง และยังเป็นแนวทางในการดำเนิน วิถีชีวิตของคนไทยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ชาวนาไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศได้ในทุกภาคการผลิต รวมทั้งเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติงานของคนไทยทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมเรื่องสำคัญ ดังนี้ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2546: 20)

1. การดำเนินการในทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานความพอดี เน้นการพึ่งตนเอง
ขณะเดียวกัน ให้ก้าวทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์
2. ความพอเพียงที่เน้นการผลิต และบริโภคอยู่บนความพอประมาณมีเหตุผล

3. ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์ และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิตมีการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม

4. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรในการเตรียมความพร้อม รู้เท่าทันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล มีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน

5. การเสริมสร้างจิตใจคนและพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญา มีความเพียร อดทน และรอบคอบ

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

การวิจัยพัฒนารูปแบบ

คำว่า “Model” เป็นคำภาษาอังกฤษที่เข้ามามีบทบาทในการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยใช้คำว่า รูปแบบ ต้นแบบ แบบแผน แบบจำลอง เป็นต้น วาโรเพ็งสวัสดิ์ (2553: 1-16) ได้ค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบและนำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ความหมายของรูปแบบ

อุทุมพร จามรมาน (2541: 22) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้น รูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติ หลายตัวแปร และตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุและผล

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2544: 27) รูปแบบ คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราว หรือประเด็นต่างๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

ทิสนา แชมมณี (2545: 218) รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นรูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตน์ะ บัวสนธิ์ (2552: 124) ความหมายของ รูปแบบ จำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริงรูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น

2. แบบแผนที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท ได้มีผู้จำแนกประเภทของรูปแบบ ดังนี้

Smith (1980: 461) จำแนก รูปแบบ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

- 1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

- 1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนการทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

- 2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น Bertalanffy (1968: 24) ผู้สร้างทฤษฎีระบบกล่าวว่า การมีรูปแบบข้อความ

นั้นแม้บางครั้งจะเข้าใจยาก แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรูปแบบเสียเลย เพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นต่อไป

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และ โปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeves (1988: 561-565) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีย่อประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถ้ำน้ำที่ประกอบด้วยถ้ำน้ำเข้าและถ้ำน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณที่เหลือในถ้ำน้ำเปรียบเทียบกับกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือจากความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้อง

สร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเคี้ยว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

Steiner (1988 อ้างใน เสรี ชัดเข้ม, 2538: 51) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริง แต่มีขนาดย่อ

1.2 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น

2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอธิบายรูปแบบนั้นๆ

องค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

Brown and Moberg (1980: 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

สมบูรณ์ ศิริสรริทธิ (2547: 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา
2. หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ
3. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนเนื้อหาการพัฒนา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ
4. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550: 179-180) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง
2. กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง
3. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง
4. โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง
5. หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง
6. วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง
7. สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง
8. การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง
9. การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กัสนนันท์ (2550: 274-275) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา
2. หลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้

4. การประเมินผลการเรียนรู้
5. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา
6. การบริหารและการจัดการศึกษา
7. กลุ่มเป้าหมาย
8. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

สรุปได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าไร มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

ลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา
5. รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

การพัฒนารูปแบบ

ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

บุญส่ง หาญพานิช (2546: 112-118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติความรู้ องค์ความรู้ และการบริหารจัดการศึกษาของไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ โครงสร้างพื้นฐานของการบริหารจัดการความรู้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อธิการบดี และการสอบถามผู้บริหารระดับผู้อำนวยการขึ้นไป

2. การจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ ในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยผู้ทรงวุฒิ หลังจากนั้น จึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547: 73-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542” โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบุญ ศรีสรหิรัญ (2547: 171) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของคณบดี” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. การศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี
5. การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ
6. การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

กฤษฎผล จันทรพรหม (2548: 88) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย ฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ตออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือนจริง
2. การสังเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบ โครงสร้างของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง
3. การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟายเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จำนวน 3 รอบ
4. การทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบสอบถามเพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550: 72-79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

4. การตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา ต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับความเหมาะสมของ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาคือเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550: 163-175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบกระบวนการ งบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ โดยการวิเคราะห์ เอกสารและฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
2. การศึกษากระบวนการงบประมาณและการมีส่วนร่วมในกระบวนการ งบประมาณของสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของ โรงเรียนและสอบถามความคิดเห็นของครูผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษา
3. การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหาร งบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน
4. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ โดยสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของ โรงเรียนที่บริหารงบประมาณการใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน

อัมพร พงษ์กังสนันท์ (2550: 108-122) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการ จัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต” โดยดำเนินการ วิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (modified delphi techniques) และ 2) การประเมินรูปแบบประกอบด้วยการประเมินรูปแบบเพื่อ ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ ไปปฏิบัติในสถานศึกษา และการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สามารถ สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (hypothesis model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษาจะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

2.1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

2.1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

2.1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

2.1.2.2 การศึกษารายกรณี (case study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

2.1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นต้น

2.1.3 การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 2.1.1 และ 2.1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยบางเรื่องนอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (delphi technique) หรือการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าวเพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความ

เที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่างๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การทดสอบรูปแบบอาจกระทำได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549: 54-56) ดังนี้

2.2.1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (feasibility standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2.2.1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (utility standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

2.2.1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (propriety standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

2.2.1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (accuracy standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2.2.2 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่ง Eisner (1976: 135-150) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้

2.2.2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2.2.2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (art criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษานิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.2.2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.2.2.4 รูปแบบที่ขอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอรรถาธิบายและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

2.2.3 การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2.2.4 การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

สรุป รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีดำเนินงานและเกณฑ์ต่างๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก ส่วนกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

ภาคสรุป

ภาพ 2 ภาคสรุปการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกระดับตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศโดยใช้ แนวทางในการดำรงชีวิตตามทางสายกลางซึ่งมีสามห่วง สองเงื่อนไขเป็นตัวหลัก ระบบเศรษฐกิจ พอเพียงทำให้คนพึ่งตนเองได้ มีการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างสมดุลและมีฐานมา จากการเกษตรที่พออยู่พอกิน มีการเรียนรู้และนำไปสู่การเกษตรแบบยั่งยืน ทั้งจะทำให้เกิดความ สมดุลทางสิ่งแวดล้อมด้วยการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ไม่เพียงแต่ทำให้ พึ่งตนเองได้เท่านั้นแต่ยังทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยและเกิด

ความเข้มแข็งในชุมชนได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ในชุมชนจะทำให้คนในชุมชนได้ค้นพบปัญหา ความต้องการ แนวทางในการแก้ไข การวางแผนพัฒนาและสามารถพึ่งตนเองได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปซึ่งการมีส่วนร่วมในชุมชนปัจจุบันนั้น ชุมชนที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งยังมีน้อยเพราะวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมยังฝังลึกอยู่ในวิถีของคนส่วนใหญ่ในสังคม การหลอประแสดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ มากมาย ซึ่งหลายครั้งที่ผู้เกี่ยวข้องได้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

การวิเคราะห์ถึงวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดแนวทางในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานเพื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ซึ่งได้มีการผลักดันและขับเคลื่อน โดยจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาในทุกระดับ แต่คนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจและวิธีปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและดำรงชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยการใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodologies) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative) และเชิงคุณภาพ (qualitative) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล) ในจังหวัดเชียงใหม่
2. การจัดสนทนากลุ่ม (focus group) ที่เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. ทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

กลุ่มแรก เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลของสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ณ สิ้นปี 2555 มีจำนวน 211 แห่ง แยกออกเป็นแต่ละประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาลนคร จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 3 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 97 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 109 แห่ง

กลุ่มที่สอง เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ สิ้นปี 2555 ปรากฏจำนวนประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนทั้งสิ้น 1,599,801 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. กลุ่มแรก เป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำแผนส่งเสริมการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 กำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยนำสูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 127) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n คือ ขนาดตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม

N คือ ขนาดประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ผู้วิจัยกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้ (e) มีค่าเท่ากับ .05 แล้วนำค่าต่างๆ แทนในสูตรของยามานะ

$$n = \frac{211}{1 + 211(.05)^2}$$

$$n = 138.13$$

ผลการคำนวณพบว่าขนาดตัวอย่างที่ต้องการสุ่มเท่ากับ 138.13 ดังนั้นจึงกำหนดจำนวนสำหรับการสุ่มตัวอย่างรวม 139 ราย

1.2 กำหนดจำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) ด้วยการแบ่งกลุ่มชั้นภูมิ (stratum) ตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดขนาดตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิเป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในชั้นภูมิ (proportionate stratified random sampling) คือ ขนาดตัวอย่างที่เลือกจากชั้นภูมิที่มีขนาดใหญ่จะมากกว่าที่เลือกจากชั้นภูมิที่มีขนาดเล็ก โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้ (กลยา วณิชบัญชา, 2544: 11)

$$n_i = \frac{N_i(n)}{N}$$

เมื่อ

n_i คือ จำนวนตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทที่ i

N_i คือ จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทที่ i

n คือ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ทั้งหมด

N คือ จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดทุกประเภท

ผลการคำนวณจำนวนตัวอย่างแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

ตาราง 1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทและจำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
	(แห่ง)	(ราย)
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	1	1
เทศบาลนคร	1	1
เทศบาลเมือง	3	2
เทศบาลตำบล	97	63
องค์การบริหารส่วนตำบล	109	72
รวม	211	139

1.3 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจากรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

2. กลุ่มที่สอง เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 กำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยนำสูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 127) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n คือ ขนาดตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม

N คือ ขนาดประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ผู้วิจัยกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้ (e) มีค่าเท่ากับ .05 แล้วนำค่าต่าง ๆ แทนในสูตรของยามานะ

$$n = \frac{1599801}{1 + 1599801 \times (.05)^2}$$

$$n = 399.9$$

ผลการคำนวณพบว่าขนาดตัวอย่างที่ต้องการสุ่มเท่ากับ 399.9 ดังนั้นจึงกำหนดจำนวนสำหรับการสุ่มตัวอย่างรวม 400 ราย

2.2 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) ดังนี้

2.2.1 ทำการสุ่มจำนวนอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ออกมาจำนวนครึ่งหนึ่งเจาะจง (purposive random sampling) อำเภอที่มีจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดอยสะเก็ด (จำนวน 14 แห่ง) อำเภอแม่แตง (จำนวน 13 แห่ง) อำเภอสันป่าตอง (จำนวน 13 แห่ง) อำเภอสันทราย (จำนวน 12 แห่ง) อำเภอสารภี (จำนวน 12 แห่ง) อำเภอหางดง (จำนวน 12 แห่ง) อำเภอเมืองเชียงใหม่ (จำนวน 11 แห่ง) อำเภอแม่ริม (จำนวน 11 แห่ง) อำเภอฝาง (จำนวน 10 แห่ง) อำเภอพร้าว (จำนวน 10 แห่ง) อำเภอสันกำแพง (จำนวน 10 แห่ง) อำเภอเชียงดาว (จำนวน 9 แห่ง) และอำเภอแม่แจ่ม (จำนวน 8 แห่ง)

2.2.2 สรุปจำนวนประชากรในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 13 อำเภอ พบว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,171,839 คน แยกเป็น

ประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 294,842 คน

ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบล รวมทั้งสิ้น 645,611 คน

ประชากรในพื้นที่เทศบาลเมือง รวมทั้งสิ้น 57,151 คน

ประชากรในพื้นที่เทศบาลนคร รวมทั้งสิ้น 174,235 คน

2.2.3 กำหนดจำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) ด้วยการแบ่งกลุ่มชั้นภูมิ (stratum) ตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดขนาดตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิ เป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในชั้นภูมิ (proportionate stratified random sampling) คือ ขนาดตัวอย่างที่เลือกจากชั้นภูมิที่มีขนาดใหญ่จะมากกว่าที่เลือกจากชั้นภูมิที่มีขนาดเล็ก โดยใช้สูตร ดังต่อไปนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544: 11)

$$n_i = \frac{N_i(n)}{N}$$

เมื่อ

n_i คือ จำนวนตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภท i

N_i คือ จำนวนประชากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภท i

n คือ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ทั้งหมด

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

ผลการคำนวณจำนวนตัวอย่างแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
	(คน)	(คน)
เทศบาลนคร	174,235	59
เทศบาลเมือง	57,151	20
เทศบาลตำบล	645,611	220
องค์การบริหารส่วนตำบล	294,842	101
รวม	1,171,839	400

2.3 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจากรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มาใช้บริการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มแรก และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่สอง และการจัดทำสนทนากลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามสำหรับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมคำถาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2556 จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน การดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวนโครงการ งบประมาณที่ใช้สำหรับโครงการ ผู้รับผิดชอบ ความเพียงพอของเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อช่วยดำเนินกิจกรรม/โครงการ ลักษณะกิจกรรม/โครงการ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ปัญหาภาระหนี้สินของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ เป็นต้น เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (checklist questions) และคำถามปลายเปิด (open-ended questions)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป การปรับประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต และเครือข่าย โดยมีข้อคำถามมีระดับการวัดแบบช่วง (interval scale) โดยใช้การประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามมาตรวัดทัศนคติของลิเคิท์ (likert scale) โดยมีรายละเอียดการให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 5 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 4 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 3 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 2 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 1 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามแบบคำถามปลายเปิด (open-ended questions)

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมคำถาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้หรือฝึกอบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว แรงงานที่สามารถสร้างรายได้ ภาระหนี้สินในปัจจุบัน การออม กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน สถานภาพของครอบครัว การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน เป็นต้น เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (checklist question) และคำถามปลายเปิด (open-ended question)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ การนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เครือข่าย (การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้) โดยมีข้อคำถามมีระดับการวัดแบบช่วง (interval scale) โดยใช้การประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามมาตรวัดทัศนคติของลิเคิท์ (likert scale) โดยมีรายละเอียดการให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 5 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 4 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 3 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 2 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย

เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 1 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต เป็นแบบสอบถามแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question)

การจัดสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) สำหรับการนำร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดปัญหา ในการกำหนดปัญหาหรือหัวข้อได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ที่จะถูกนำไปกำหนดเป็นรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมประเด็นตามกรอบแนวคิด ได้แก่

1.1 ด้านการบริหารและนโยบาย ได้แก่ แนวทางการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและจัดกิจกรรม โครงการที่สนองต่อรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนโยบายการส่งเสริมและจัดกิจกรรมของประชาชนให้เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ด้านการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากรที่รับผิดชอบมีการดำเนินงานอย่างเต็มศักยภาพให้สามารถนำรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผล ทั้งนี้เป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรที่เป็นผู้นำประชาชนในพื้นที่ให้สามารถดำเนินชีวิตหรือวางแผนต่าง ๆ ให้เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมโครงการ ได้แก่ แนวทางที่มุ่งเน้นกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชนในชุมชน

1.4 ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมโครงการร่วมกัน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินกิจกรรมโครงการหรือการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตลอดจนการประสานการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบุคลากรของชุมชน ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการจัดวางแผนงาน นโยบายและกิจกรรมโครงการต่างๆ

2. ความครอบคลุมของร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมและโครงการ เพื่อพัฒนา โดยผู้เข้าร่วมสนทนาประกอบด้วย นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีประสบการณ์ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 6 ปี เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนหรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมโครงการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับรางวัลด้านการพัฒนา กลุ่มหรือการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหรือกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง และบุคคลที่มีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเคยได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสิ้น 30 ราย

4. กำหนดผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (moderator) โดยผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องมีคุณภาพที่เป็นผู้นำ สามารถนำพาหรือควบคุมการสนทนาให้อยู่ในกรอบเดียวกันตลอดการสนทนา รวมถึงการจูงใจในการตอบคำถามและสรุปเรื่องราวของผู้ที่ร่วมสนทนา

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นการระดมสมองเพื่อกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารและนโยบาย เช่น การสรรหาและการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ด้านงบประมาณ เช่น การจัดการงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมโครงการครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและคุ้มค่า
3. ด้านการดำเนินงาน เช่น ระเบียบ ขั้นตอน แนวทางในการดำเนินงาน ระยะเวลา การใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม
4. ด้านการจัดกิจกรรมโครงการ เช่น การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของคนในชุมชน
5. ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและหน่วยงานอื่นๆ
6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดวางแผนการดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การทดสอบเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดสอบเครื่องมือวิจัยจำแนกตามเครื่องมือดังนี้

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

1. การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้หรือเผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไป จำนวน 3 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและสาระและมาตรวัดในข้อคำถามให้เกิดความครอบคลุมและครบถ้วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruency: IOC)

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องต้องอาศัยความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ซึ่งพิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถามกับจุดมุ่งหมายการวิจัย นิยามศัพท์ที่ผู้วิจัยใช้กำหนด เมื่อพิจารณาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการลงความเห็นในแบบตรวจสอบรายการแต่ละประเด็นคำถาม โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- +1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย
- 1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยแทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องหากมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย แต่ถ้าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า .50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย ควรปรับเปลี่ยนคำถามก่อนนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากจำนวนคำถาม 48 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน .50

ผู้วิจัยนำข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนอแก่คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์เพื่อความสมบูรณ์ของข้อคำถามและนำไปใช้กับประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่ตัวอย่างสำหรับการวิจัย จำนวน 30 คน

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นรวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปสอบถามประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) แบบประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป

วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามสูตรดังต่อไปนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 253)

$$\alpha = \frac{N}{(N-1)} \left| 1 - \frac{\sum \sigma^2(y_i)}{\sigma^2 x} \right|$$

เมื่อ

N

คือ จำนวนรายการ

$\sigma^2 x$

คือ ค่าความผันแปรทั้งหมด

$\sum \sigma^2(y_i)$

คือ ผลรวมของค่าความผันแปรของแต่ละรายการ

นำแบบสอบถามมาทำการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง และมีจำนวนของข้อคำถามในการทดสอบความเชื่อมั่นจำนวน 48 ข้อ และได้ผลค่าความเชื่อมั่น 0.912 ซึ่งผลของค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยมีมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง จึงทำให้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบสอบถามสำหรับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้หรือเผยแพร่ให้แก่

ประชาชนทั่วไป จำนวน 3 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และสาระและมาตรวัดในข้อคำถามให้เกิดความครอบคลุมและครบถ้วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruency: IOC)

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องต้องอาศัยความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ซึ่งพิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถามกับจุดมุ่งหมายการวิจัย นิยามศัพท์ที่ผู้วิจัยใช้กำหนด เมื่อพิจารณาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการลงความเห็นในแบบตรวจสอบรายการแต่ละประเด็นคำถาม โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- +1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย
- 1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยแทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องหากมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย แต่ถ้าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า .50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย ควรปรับเปลี่ยนคำถามก่อนนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากจำนวนคำถาม 32 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน .50

ผู้วิจัยนำข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนอแก่คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒินิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อคำถามและนำไปใช้กับประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่ตัวอย่างสำหรับการวิจัย จำนวน 30 คน

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นรวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปสอบถามประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) แบบประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป

นำแบบสอบถามมาทำการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง และมีจำนวนของข้อคำถามในการทดสอบความเชื่อมั่นจำนวน 32 ข้อ และได้ผลค่าความเชื่อมั่น 0.945 ซึ่งผลของค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยมีมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง จึงทำให้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือประเด็นสนทนากลุ่ม

การสร้างประเด็นสนทนากลุ่ม เพื่อใช้สำหรับการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมเชิงวิชาการ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา
2. นำข้อคำถามประเด็นการระดมความคิดเห็น ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเข้าใจและการใช้ภาษาเพื่อความถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
3. จัดทำประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมเชิงปฏิบัติการฉบับสมบูรณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษารวบรวมตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การในศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการผสมผสานวิธีการต่างๆ ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล เอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็นในการนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมหรือการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม

3. ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี ผู้รับผิดชอบกิจกรรมโครงการหรือพัฒนาชุมชน ผู้นำกลุ่ม บุคคลต้นแบบพอเพียง ประชาชน จำนวน 30 ราย เพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการสร้างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 นำรูปแบบที่ได้จากการสนทนากลุ่มมากำหนดแนวทางในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ท้องถิ่นอำเภอเมืองเชียงใหม่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล พัฒนาชุมชน เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรอำเภอเมืองเชียงใหม่และผู้รับผิดชอบกิจกรรมโครงการ บุคคลต้นแบบที่ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชน จำนวน 30 คน

3.3 ให้ผู้เข้าร่วม Focus group ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการสร้างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4 นำรูปแบบที่ได้มากำหนดรายละเอียดการพัฒนารูปแบบเพื่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ใช้พื้นที่เทศบาลตำบลท่าศาลา อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ เป็นพื้นที่ทดลองการใช้รูปแบบส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสรุปผล ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 สถิติพรรณนา สำหรับวิเคราะห์การดำเนินชีวิต ประกอบด้วย การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลการดำเนินชีวิตตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการดำเนินชีวิตตรงตามข้อคำถามน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการดำเนินชีวิตตรงตามข้อคำถามน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการดำเนินชีวิตตรงตามข้อคำถามปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการดำเนินชีวิตตรงตามข้อคำถามมาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินชีวิตตรงตามข้อคำถามมากที่สุด

2.2 สถิติพรรณนา สำหรับวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยการดำเนินชีวิต การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป แสดงว่าประชาชนดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 แสดงว่าประชาชนดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) สำหรับวิเคราะห์บริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดจำนวนตัวแปรให้เหลือตัวแปรจำเป็นที่สำคัญ ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ “PCA” (principal component analysis) และหมุนแกนแบบออร์ทोगอนอล (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (varimax method) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin measure of

sampling adequacy (KMO) ซึ่งค่า KMO มีค่าระหว่าง 0-1 โดยมีค่ามากกว่า 0.9 แสดงว่าเหมาะสมดีมาก ถ้าค่าน้อยกว่า 0.5 แสดงว่าไม่ควรใช้ และถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปและประกอบด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป

4. ผลจากการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์ จำแนก และสรุปเป็นประเด็นสำคัญ และสรุปความถูกต้อง โดยผ่านการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงของรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย จำนวน (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.2 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย จำนวน และค่าร้อยละ จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.2 ข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ข้อมูลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 3.1 ข้อมูลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3.2 มูลบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติไค-สแควร์ กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจำแนกความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อใช้ค้นหาตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันและอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน (factors) แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 5 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการวิเคราะห์เพื่อจำแนกความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อใช้ค้นหาตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันและอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน (factors) นำผลที่ได้ไปทำการตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและในองค์กรที่มีส่วนต่อการสนับสนุนการส่งเสริมการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชนด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม และนำไปทดลองใช้ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์และดำเนินการตรวจสอบรูปแบบดังนี้

- 5.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)
- 5.3 ผลการร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.4 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.5 ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อมูลของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตาราง 3 พบว่า

เพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง หรือร้อยละ 54.0 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.0

อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.1 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.4 และอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.3

สถานภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 61.2 สถานภาพโสด ร้อยละ 34.5 และหม้าย/หย่า คิดเป็นร้อยละ 4.3

ระดับการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 56.8 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.7 และอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 6.5

ตำแหน่ง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งพนักงาน/ข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 84.9 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้าฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 10.1 ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี/คณะบริหาร คิดเป็นร้อยละ 4.3 และดำรงตำแหน่งปลัด/รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 0.7

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	64	46.0
	หญิง	75	54.0
	รวม	139	100.0
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	20	14.4
	31 – 40 ปี	69	49.6
	41 – 50 ปี	44	31.7
	51 ปีขึ้นไป	6	4.3
	รวม	139	100.0
สถานภาพ	โสด	48	34.5
	สมรส	85	61.2
	หม้าย/หย่า	6	4.3
	รวม	139	100.0
ระดับการศึกษา	อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	9	6.5
	ปริญญาตรี	79	56.8
	สูงกว่าปริญญาตรี	51	36.7
	รวม	139	100.0

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
นายกเทศมนตรี/ผู้บริหาร	6	4.3
ปลัดเทศบาล/รองปลัดเทศบาล	1	0.7
ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้าฝ่าย	14	10.1
ข้าราชการ/พนักงาน	118	84.9
รวม	139	100.0

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า และมีตำแหน่งต่างๆ ทั้งคณะผู้บริหาร (บุคลากรที่ได้รับเลือกตั้งเข้าทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และตำแหน่งต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติ ทำให้เห็นว่าทั้งระดับการศึกษาและหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานตลอดจนการปฏิบัติงานเพื่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี ทำให้เข้าใจสภาพบริบทของปัญหา ปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์หรืออุปสรรคต่อการส่งเสริมการดำรงชีพเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่น การวิจัยของ อำนาจ เหมืองวงศ์ธรรม (2556: 36) พบว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าบทบาทตามที่ประชาชนเคยคาดหวังไว้ อีกทั้งพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้การวิจัยของเกียรติศักดิ์ ธรรมเสนา (2555: (3)) พบว่า ชีตความสามารถเฉพาะด้าน และขีดความสามารถการทำงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ต่อต้านการทำงานที่ส่งผลต่อผลลัพธ์และโอกาสให้ประสบความสำเร็จและตามวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงตามไปด้วย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำนวน 400 คน ดังตาราง 4 พบว่า

เพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.5 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.5

อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากมีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 และอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.8

สถานภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 29.7 และมีสถานภาพ หม้าย/หย่า คิดเป็นร้อยละ 9.8

ระดับการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมาก มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมา การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 23.0 การศึกษาอนุปริญญา/ปวส/ปวท คิดเป็นร้อยละ 12.8 และการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 11.5

ประสบการณ์เรียนรู้/อบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีประสบการณ์หรือเคยรับการอบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 100.0

อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมา ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 28.0 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.8 อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 5.5 ไม่ได้ประกอบอาชีพ 4.8 และพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 3.2

การประกอบอาชีพเสริม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีอาชีพเสริม คิดเป็นร้อยละ 80.8 และมีอาชีพเสริม คิดเป็นร้อยละ 19.2

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมาก มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมา มีรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.5 มีรายได้เฉลี่ย 20,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.5 และมีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.5

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมา มีสมาชิกในครอบครัว 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 มีสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 และมีสมาชิกในครอบครัว 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.5

สมาชิกในครอบครัวที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสมาชิกในครอบครัวอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวนมากมีสมาชิก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมา ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 30.0 มี 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.5 และมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

สมาชิกในครอบครัวอายุ 26-59 ปี

ผู้ตอบแบบสอบถามมีสมาชิกในครอบครัวอายุระหว่าง 26-59 ปี ส่วนใหญ่มีสมาชิกจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมามี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 และมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 และมีจำนวน 4 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.5

สมาชิกในครอบครัวอายุ 60 ปีขึ้นไป

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสมาชิกในครอบครัวอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 73.8 รองลงมา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2

สมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

ในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ สมาชิกทุกคนมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา บิดามีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 42.0 มารดามีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 38.2 และบุตรมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 11.2

การมีภาระหนี้สิน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 71.2 และไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 28.8

การมีเงินออม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 69.0 และไม่มีเงินออม คิดเป็น ร้อยละ 31.0

สถานภาพของครอบครัว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวอยู่พร้อมหน้า คิดเป็นร้อยละ 80.7 รองลงมา สามี/ภรรยาและบุตร แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 9.8 สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ คิดเป็นร้อยละ 6.5 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.0

การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยใช้เทคโนโลยีเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.8 ใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 41.7 และไม่ใช้เทคโนโลยีเลย คิดเป็นร้อยละ 10.5

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	186	46.5
	หญิง	214	53.5
	รวม	400	100.0
อายุ			
	ไม่เกิน 30 ปี	82	20.5
	31 - 40 ปี	135	33.7
	41 - 50 ปี	104	26.0
	51 ปีขึ้นไป	79	19.8
	รวม	400	100.0
สถานภาพ			
	โสด	119	29.7
	สมรส	242	60.5
	หม้าย/หย่า	39	9.8
	รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	40	40.0
	มัธยมศึกษา/ปวช.	92	23.0
	อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	51	12.8
	ปริญญาตรี	171	42.7
	สูงกว่าปริญญาตรี	46	11.5
	รวม	400	100.0
ประสบการณ์เรียนรู้/อบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
	เคย	400	100.0
	ไม่เคย	-	-
	รวม	400	100.0

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
รับราชการ/วิสาหกิจ/พนักงานรัฐ	112	28.0
รับจ้าง	103	25.8
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	131	32.7
เกษตรกร	22	5.5
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	19	4.8
พนักงานบริษัทเอกชน	13	3.2
รวม	400	100.0
การประกอบอาชีพเสริม		
ไม่มี	323	80.8
มี	77	19.2
รวม	400	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	134	33.5
10,001 – 15,000 บาท	106	26.5
15,001 – 20,000 บาท	78	19.5
20,001 บาทขึ้นไป	82	20.5
รวม	400	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 – 2 คน	76	19.0
3 – 4 คน	250	62.5
5 – 6 คน	64	16.0
7 คนขึ้นไป	10	2.5
รวม	400	100.0
สมาชิกในครอบครัวอายุไม่เกิน 25 ปี		
1 คน	183	45.7

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2 คน	74	18.5
3 คน	23	5.8
ไม่มี	120	30.0
รวม	400	100.0
สมาชิกในครอบครัวอายุ 26 – 59 ปี		
1 คน	69	17.2
2 คน	229	57.3
3 คน	69	17.2
4 คนขึ้นไป	30	7.5
ไม่มี	3	0.8
รวม	400	100.0
สมาชิกในครอบครัวอายุ 60 ปีขึ้นไป		
1 คน	65	16.3
2 คน	37	9.2
3 คน	1	0.2
4 คน	2	0.5
ไม่มี	295	73.8
รวม	400	100.0
สมาชิกที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ^{1/}		
บิดา	168	42.0
มารดา	153	38.2
บุตร	45	11.2
ทุกคน	182	45.5
การมีภาระหนี้สิน		
มีหนี้สิน	285	71.2

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	115	28.8
รวม	400	100.0
การมีเงินออม		
มีเงินออม	276	69.0
ไม่มีเงินออม	124	31.0
รวม	400	100.0
สถานภาพของครอบครัว		
สมาชิกในครอบครัวอยู่พร้อมหน้า	323	80.7
สามี/ภรรยาและบุตร แยกกันอยู่	39	9.8
สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่	26	6.5
อื่น ๆ	12	3.0
รวม	400	100.0
การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ		
ใช้อย่างสม่ำเสมอ	167	41.7
ใช้เป็นบางครั้ง	191	47.8
ไม่ใช้เลย	42	10.5
รวม	400	100.0

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน มีความรู้ในระบบการศึกษาอย่างต่ำการศึกษาชั้นพื้นฐาน มีเพียงส่วนน้อยที่ว่างงานหรือไม่มีงานทำ แต่ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของประชาชนพึ่งพาเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพไม่สูงมากนักพึ่งพาสิ่งที่แสวงหาได้ในครอบครัวหรือท้องถิ่นมากกว่าจัดซื้อหาใช้ในการประกอบอาชีพ ในด้านรายได้มีความน่าสนใจว่าประชาชนจำนวน 1 ใน 3 มีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างต่ำ คือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้แต่ละครอบครัวของประชาชนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวทุกคนสามารถหารายได้ แต่สัดส่วนของประชาชนที่มีเงินออมกับประชาชนที่มีภาระหนี้สินมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ สัดส่วนของ

ประชาชนที่มีเงินออม กับสัดส่วนของประชาชนที่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 69.0 กับร้อยละ 71.2 ในแง่ของความอบอุ่นของครอบครัว จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างมีความอบอุ่นเนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันพร้อมหน้า ในส่วนของการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสบการณ์เรียนรู้หรือการได้รับการอบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแล้วทั้งสิ้นแต่ประชาชนก็พยายามปรับวิถีการดำเนินชีวิตในแง่ของการใช้จ่าย เพราะพยายามรักษาสมดุลโดยการมีหนี้สินกับการมีเงินออมในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับการวิจัยของจักรพันธ์ อินไชย (2554: ง-จ) พบว่า เกษตรกรในพื้นที่อำเภอนาหมื่นจังหวัดน่าน เป็นผู้มีภาระหนี้สินกับการมีเงินออมในสัดส่วนเดียวกัน ซึ่งงานวิจัยนั้นได้แสดงให้เห็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรแม้จะมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงรวมทั้งเชื่อมั่นในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อว่าดี และเหมาะสมกับแนวทางการดำเนินชีวิตและสังคมเกษตรกร แต่กลับพบการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมเกี่ยวกับสถานภาพและการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงในตาราง 5 มีรายละเอียดดังนี้

งบประมาณรายจ่าย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนมากมีงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่ำกว่า 20 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46.0 รายจ่ายระหว่าง 21-30 ล้าน คิด

เป็นร้อยละ 18.7 รายจ่าย 61 ล้านบาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.8 รายจ่ายระหว่าง 31-40 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.4 รายจ่าย 41-50 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.6 และรายจ่าย 51-60 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.8

จำนวนบุคลากร

อปท. ที่ใช้ในการศึกษาส่วนมากมีบุคลากร 31-50 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมา มีบุคลากร 51-70 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 มีบุคลากร 91 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.4 บุคลากร 71-90 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 และน้อยกว่า 30 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
งบประมาณรายจ่ายประจำปี		
ต่ำกว่า 20 ล้านบาท	64	46.0
21 – 30 ล้านบาท	26	18.7
31 – 40 ล้านบาท	13	9.4
41 – 50 ล้านบาท	12	8.6
51 – 60 ล้านบาท	9	6.5
61 ล้านบาทขึ้นไป	15	10.8
รวม	139	100.0
จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน		
น้อยกว่า 30 คน	3	2.2
31 – 50 คน	50	36.0
51 – 70 คน	38	27.3
71 – 90 ปี	21	15.1
91 คนขึ้นไป	27	19.4
รวม	139	100.0

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่แตกต่างกันไปคือ ต่ำกว่า 20 ล้านบาทต่อปี จนถึงเกินกว่า 60 ล้านบาทต่อปี และในขณะเดียวกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนบุคลากรในหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะงบประมาณและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานการส่งเสริมพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังการวิจัยของพิมพ์ แสนมะโน (2551: ง) พบว่า การมีงบประมาณหรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของบุคลากรก็มีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่ากัน แม้ว่าจะมีจำนวนมากแต่ถ้าหากขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถก็จะสร้างปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั่วไป แสดงในตาราง 6 มีรายละเอียดดังนี้

การดำเนินโครงการเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อปท. ทั้งหมดมีการดำเนิน โครงการเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือคิดเป็นร้อยละ 100.0

จำนวนโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในรอบ 3 ปี อปท. ส่วนใหญ่มีการดำเนิน โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่า 5 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา ดำเนินการ 6-10 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 37.4 ดำเนินการ 11-15 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 9.4 และดำเนินการมากกว่า 15 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 3.6

งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการในแต่ละปี

ในแต่ละปีงบประมาณ อปท. ส่วนใหญ่ใช้งบประมาณสำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 86.3 รองลงมา ใช้งบประมาณระหว่าง 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.2 ใช้งบประมาณ 150,000-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ

ละ 3.6 ใช้งบประมาณ 100,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.2 และใช้งบประมาณมากกว่า 200,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.7

ผู้รับผิดชอบโครงการ

อปท. ส่วนใหญ่งานสวัสดิการและพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 79.9 รองลงมา จะเป็นงานอื่นๆ เป็นผู้รับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 16.5 งานด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 2.2 และให้หน่วยงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 1.4

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการ

อปท. ส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีใช้ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 72.2 ในขณะที่ร้อยละ 28.8 มีเทคโนโลยีไม่เพียงพอสำหรับใช้ในโครงการ

รูปแบบของการดำเนินโครงการ

อปท. ส่วนมากดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมา ใช้รูปแบบที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 28.8 ใช้รูปแบบอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 26.6 ใช้รูปแบบการนำประชาชนไปทัศนศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.6 ใช้รูปแบบทำเอกสารประชาสัมพันธ์/ประกาศเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 1.4 และใช้รูปแบบสร้างแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 0.7

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ในพื้นที่ อปท. ส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 93.5 ในขณะที่ร้อยละ 6.5 ไม่มีการส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ปัญหาหนี้สินของประชาชน

ในพื้นที่รับผิดชอบของ อปท. ส่วนใหญ่ประชาชนมีปัญหานี้สิน คิดเป็นร้อยละ 51.8 ในขณะที่ร้อยละ 48.2 ประชาชนไม่มีปัญหานี้สิน

ความร่วมมือของประชาชน

ในพื้นที่รับผิดชอบของ อปท. ส่วนใหญ่ ประชาชนบางกลุ่มหรือบางหมู่บ้านให้ความร่วมมือกับ อปท. คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมา ให้ความร่วมมือดีทุกกลุ่มทุกหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45.3 และไม่คอยให้ความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 2.2

การประเมินโครงการ

ภายหลังการดำเนิน โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า อปท. ทั้งหมดมีการประเมินผลการดำเนินงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 100.0

ผลการประเมินโครงการ

ผลการดำเนิน โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมา ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 17.3 ระดับพอใช้ คิดเป็น 7.9 และควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 2.2

การร่วมมือเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น

การดำเนิน โครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะร่วมมือเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 78.4 ในขณะที่ร้อยละ 21.6 ดำเนินการเพียงลำพัง

การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น

การดำเนิน โครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 59.0 และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 41.0

การสนับสนุนสื่อ/เทคโนโลยีจากหน่วยงานอื่น

การดำเนิน โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนสื่อ/เทคโนโลยีจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 66.9 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 33.1

การสนับสนุนวิทยากร/บุคลากรจากหน่วยงานอื่น

การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนวิทยากรหรือบุคลากรจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 53.2 และไม่ได้รับการสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 16.8

การสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานอื่น

การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 58.3 และไม่ได้รับการสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 41.7

ตาราง 6 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท.

ข้อมูลการส่งเสริม	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
การดำเนินโครงการเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
ได้ดำเนินการ	139	100.0
ไม่ได้ดำเนินการ	-	-
รวม	139	100.0
จำนวนโครงการฯ ในรอบ 3 ปี		
น้อยกว่า 5 โครงการ	69	49.6
6 – 10 โครงการ	52	37.4
11 – 15 โครงการ	13	9.4
มากกว่า 15 โครงการ	5	3.6
รวม	139	100.0
งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปี		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	120	86.3
50,001 – 100,000 บาท	10	7.2
100,001 – 150,000 บาท	3	2.2
150,001 – 200,000 บาท	5	3.6
มากกว่า 200,001 บาท	1	0.7
รวม	139	100.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลการส่งเสริม	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
ผู้รับผิดชอบโครงการฯ		
งานด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3	2.2
งานสวัสดิการและพัฒนาชุมชน	111	79.9
งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	2	1.4
อื่นๆ (งานอื่น ๆ)	23	16.5
รวม	139	100.0
การใช้เทคโนโลยี		
ใช้อย่างเพียงพอ	99	71.2
ไม่เพียงพอ	40	28.8
รวม	139	100.0
รูปแบบของการดำเนินโครงการฯ		
การอบรมให้ความรู้ให้แก่ประชาชน	54	38.8
ทำเอกสารประชาสัมพันธ์/ประกาศเสียงตามสาย	2	1.4
การนำประชาชนไปทัศนศึกษา	5	3.6
การอบรมเชิงปฏิบัติการ	37	26.6
ทุกข้อที่กล่าวมา	40	28.8
สร้างแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี	1	0.7
รวม	139	100.0
มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่		
มีการจัดตั้งกลุ่ม	130	93.5
ไม่มีการจัดตั้งกลุ่ม	9	6.5
รวม	139	100.0
การมีปัญหานี้สินของประชาชน		
มี	72	51.8
ไม่มี	67	48.2
รวม	139	100.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลการส่งเสริม	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
ความร่วมมือของประชาชน		
ให้ความร่วมมือดีทุกกลุ่ม/หมู่บ้าน	63	45.3
ให้ความร่วมมือบางกลุ่ม/หมู่บ้าน	73	52.5
ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ	3	2.2
รวม	139	100.0
การประเมินผลหลังเสร็จสิ้นโครงการ		
มี	139	100.0
ไม่มี	-	-
รวม	139	100.0
ผลการประเมินโครงการ		
ดีมาก	24	17.3
ดี	101	72.7
พอใช้	11	7.9
ควรปรับปรุง	3	2.2
รวม	139	100.0
การร่วมเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น		
เข้าร่วมเป็นเครือข่าย	109	78.4
ไม่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย	30	21.6
รวม	139	100.0
การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น		
ได้รับการสนับสนุน	57	41.0
ไม่ได้รับการสนับสนุน	82	59.0
รวม	139	100.0
การสนับสนุนสื่อ/เทคโนโลยีจากหน่วยงานอื่น		
ได้รับการสนับสนุน	93	66.9
ไม่ได้รับการสนับสนุน	46	33.1
รวม	139	100.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลการส่งเสริม	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
การสนับสนุนวิทยากร/บุคลากรจากหน่วยงานอื่น		
ได้รับการสนับสนุน	74	53.2
ไม่ได้รับการสนับสนุน	65	46.8
รวม	139	100.0
การสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานอื่น		
ได้รับการสนับสนุน	81	58.3
ไม่ได้รับการสนับสนุน	58	41.7
รวม	139	100.0

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลายหน่วยงานภายในองค์กรรับผิดชอบทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการโครงการ ซึ่งรูปแบบของโครงการที่สำคัญได้แก่ การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและอาจผสมผสานกับแนวทางอื่นที่เหมาะสม ทั้งนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งประชาชนก็ให้การสนับสนุนร่วมมือเป็นอย่างดี ภายหลังการดำเนินโครงการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการประเมินโครงการปรากฏว่าโครงการส่วนใหญ่ดำเนินงานอยู่ในระดับดี นอกจากการดำเนินตามลำพังแล้วองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อทำงานในลักษณะเครือข่าย รับการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วิทยากร และวิชาการ เพื่อดำเนินโครงการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพการดำเนินงานโครงการดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของอินทรีรา สุภาแสน (2553: ง-จ) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทต่อการพัฒนาวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาส่งเสริมการเกษตร มุ่งเน้นสนับสนุนให้ประกอบอาชีพทางการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม เครือข่ายภาคประชาชน โดยส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนขึ้น มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากที่ทำกินประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และวิธีการผลิต โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ภูมิปัญญา และวัตถุดิบที่ได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงในตาราง 7 พบว่า

การรับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 91.0 ในขณะที่ร้อยละ 9.0 ไม่ได้รับข่าวสาร

สถานะและบทบาททางสังคมในชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานะและบทบาททางสังคมในชุมชน คือ เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมา ไม่มีสถานะและบทบาททางสังคม คิดเป็นร้อยละ 21.5 สมาชิกกลุ่มเกษตร คิดเป็นร้อยละ 15.3 สมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี/กลุ่มพัฒนาบทบาทสตรี คิดเป็นร้อยละ 12.5 เป็นคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 11.2 เป็นผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.5 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คิดเป็นร้อยละ 4.5 เป็นผู้ช่วยเหลือกิจกรรมสังคม คิดเป็นร้อยละ 3.8 และเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 1.2

การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของ อบต.

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของ อบต. เป็นครั้งคราว คิดเป็นร้อยละ 73.5 และเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 26.5

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ ของ อบต.

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากทราบว่า อบต. จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปีละ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมา จัดปีละ 3-4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.5 และจัดอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 20.3

การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ กับ อบต.

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อบต. คิดเป็นร้อยละ 99.2 และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมฯ คิดเป็นร้อยละ 0.8

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ ของ อปท.

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. ว่าเป็นรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมา คือ การอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 30.8 ทำหลายรูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 8.5 การอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 5.0 การทัศนศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และไม่เคยจัด/ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตาราง 6 ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
รับข่าวสาร	364	91.0
ไม่ได้รับข่าวสาร	36	9.0
รวม	400	100.0
สถานะและบทบาททางสังคมในชุมชน		
สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	90	22.5
ไม่มีสถานะและบทบาท	86	21.5
สมาชิกกลุ่มเกษตร	61	15.3
สมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี/กลุ่มพัฒนาบทบาทสตรี	50	12.5
เป็นคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ	45	11.2
เป็นผู้นำชุมชน	30	7.5
อสม.	18	4.5
เป็นผู้ช่วยเหลือกิจกรรมสังคม	15	3.8
วิสาหกิจชุมชน	5	1.2
รวม	400	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของ อปท.		
เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ	106	26.5
เข้าร่วมเป็นครั้งคราว	294	73.5

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม	-	-
รวม	400	100.0
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ ของ อปท.		
จัดอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	81	20.3
จัดปีละ 3 – 4 ครั้ง	126	31.5
จัดปีละ 1 – 2 ครั้ง	193	48.2
รวม	400	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ กับ อปท.		
เคย	397	99.2
ไม่เคย	3	0.8
รวม	400	100.0
รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตฯ ของ อปท.		
การให้ข้อมูลข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์	202	50.5
การอบรมให้ความรู้	123	30.8
การทัศนศึกษาดูงาน	16	4.0
การอบรมเชิงปฏิบัติการ	20	5.0
ทุกข้อข้างต้น	34	8.5
ไม่เคยจัด/ไม่มี	5	1.2
รวม	400	100.0

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนทั้งทุกคนเคยเข้าร่วมกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน แต่การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการนั้นประชาชนส่วนใหญ่หรือประมาณ 4

ใน 5 เข้าร่วมกิจกรรมโครงการเป็นครั้งคราว รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามที่ประชาชนทราบ คือ เป็นรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร/ประชาชนแสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้ละเลยการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งมีการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ่งบอกถึงแนวโน้มความสำเร็จในการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่อนข้างสูงเพราะประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังการวิจัยของกมลพร กัลยาณมิตร (2550: (5)) พบว่า ปัจจัยด้านประชาชนที่สนับสนุนให้การนำนโยบายอยู่ดีมีสุขไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับการวิจัยของ กานดา เต๊ะขันหมาก (2552: (2)) พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรี ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียง การเข้ารับการฝึกอบรม/การอบรมเชิงปฏิบัติการ และรับการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพราะการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนนอกจากจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วก็มีส่วนเข้าไปร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 3 ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบริบท ปัจจัย และเงื่อนไข ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อประเมินการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือไม่เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนทำการวิเคราะห์บริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยการวิเคราะห์การดำเนินชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การดำเนินชีวิตด้านการประกอบอาชีพ

การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการประกอบอาชีพ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59) เมื่อพิจารณาการดำเนินชีวิตรายเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก 5 เรื่อง ได้แก่ ท่านประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร เสียสละและอดทน รองลงมาคือ เรื่อง ท่านประกอบอาชีพด้วยความสุจริต และมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ท่านมีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ท่านทำอยู่ ท่านมีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ และภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.74-4.08 และการดำเนินชีวิตเรื่อง การประกอบอาชีพของท่านเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หรือเท่ากับ 3.28 (ดังแสดงในตาราง 7)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการประกอบอาชีพ

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	3.74	1.00	มาก
ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	3.67	0.99	มาก
สิ่งแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	3.63	0.99	มาก
วัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	3.71	0.87	มาก
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของท่าน	3.72	1.00	มาก
ท่านมีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ท่านทำอยู่	3.89	0.96	มาก
ท่านประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.07	0.97	มาก
ท่านประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร เสียสละและอดทน	4.08	0.93	มาก
ท่านได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ	3.74	1.06	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ท่านได้มีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ	3.88	0.94	มาก
การประกอบอาชีพของท่านเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.28	1.20	ปานกลาง
รวม (11 ข้อ)	3.76	0.59	มาก

2. การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) เมื่อพิจารณาการดำเนินชีวิตรายเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก 5 เรื่อง ได้แก่ ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต รองลงมาคือ ท่านดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล ท่านและครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้/มีรายได้เพียงพอ ท่านได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต และท่านมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว หรือมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.84-4.02 ส่วนเรื่อง ท่านได้ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หรือเท่ากับ 2.85 (ดังแสดงในตาราง 8)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ท่านตัดค่าใช้จ่ายทุกด้านเพื่อลดละความฟุ่มเฟือย	3.43	1.10	ปานกลาง
ท่านทำบัญชีครัวเรือน	2.90	1.29	ปานกลาง
ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต	4.02	0.99	มาก
ท่านกำหนดราคาสลิตภัณฑ์จากการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต	3.66	1.02	มาก
ท่านขอพบหน่วยงานความรู้เพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้	3.80	0.91	มาก
ก่อนลงมือปฏิบัติงานใด ๆ ท่านคำนึงถึงประโยชน์เกิดขึ้นเสมอ	3.79	0.97	มาก
ท่านวางแผนทำงาน การประกอบอาชีพล่วงหน้าเสมอ	3.83	0.91	มาก
ท่านไม่ข้องแวะ เกี่ยวข้องในอบาขมุขทั้งหมด	3.75	1.14	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ท่านดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง	3.73	0.97	มาก
ท่านดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล	3.89	0.96	มาก
ท่านได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต	3.84	1.00	มาก
ท่านและครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้มีรายได้เพียงพอ	3.86	0.97	มาก
ท่านมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.97	มาก
ท่านสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	3.74	1.04	มาก
ท่านได้ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง	2.85	1.38	ปานกลาง
ท่านได้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำปุ๋ยและนำมารีไซเคิล	3.12	1.33	ปานกลาง
ท่านได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม	3.25	1.22	ปานกลาง
เมื่อครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวได้มีการปรึกษาหารือและออกมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน	3.66	1.04	มาก
ท่านมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว	3.84	0.97	มาก
ท่านได้มีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ	3.49	1.13	ปานกลาง
ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต	3.55	1.03	มาก
ท่านสนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.70	1.01	มาก
ท่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3.62	0.98	มาก
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย	3.70	1.01	มาก
รวม (24 ข้อ)	3.61	0.66	มาก

3. การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม

การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13) เมื่อพิจารณาการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมเป็นรายเรื่อง พบว่า ทุกเรื่องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ท่านมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ รองลงมา คือ เรื่องท่านมีความสนใจและขอความช่วยเหลือในการ

ส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น หรือมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.92-3.08 (ดังแสดงในตาราง 9)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน	2.92	1.32	ปานกลาง
ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น	2.88	1.33	ปานกลาง
ท่านมีความสนใจและขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.95	1.27	ปานกลาง
ท่านมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้	3.08	1.24	ปานกลาง
ท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น	2.75	1.28	ปานกลาง
รวม (5 ข้อ)	2.92	1.13	ปานกลาง

4. การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำเนินชีวิตของประชาชนด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08) เมื่อพิจารณาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นรายเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก 5 เรื่อง ได้แก่ ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น รองลงมา คือ ท่านมีโอกาสเข้ารับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหน่วยงานภายนอก ท่านมีโอกาสเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนรอบ ท่านได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก หรือมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.17 ในขณะที่

ที่เรื่อง ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและอยู่ในระดับน้อย คือเท่ากับ 2.34 (ดังแสดงในตาราง 10)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับดำเนินชีวิตด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ท่านมีโอกาสเข้ารับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหน่วยงานภายนอก	2.81	1.28	ปานกลาง
ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น	3.17	1.16	ปานกลาง
ท่านได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2.65	1.31	ปานกลาง
ท่านมีโอกาสเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนทราบ	2.69	1.27	ปานกลาง
ท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก	2.56	1.27	ปานกลาง
ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น	2.34	1.29	น้อย
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากท่านอยู่เสมอ	2.35	1.28	น้อย
ท่านได้เข้าร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท.	2.37	1.27	น้อย
รวม (8 ข้อ)	2.62	1.08	ปานกลาง

5. สรุปการดำเนินชีวิตของประชาชน

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 7 ถึง ตาราง 10 สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61) การดำเนินชีวิตเป็นรายได้ คือ การดำเนินชีวิตด้านการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 และค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 ตามลำดับ) การดำเนินชีวิตด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และการดำเนินชีวิตด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 และค่าเฉลี่ย 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 ตามลำดับ) (แสดงในตาราง 11)

ตาราง 11 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ด้านการประกอบอาชีพ	3.76	0.59	มาก
ด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	3.61	0.66	มาก
ด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม	2.92	1.13	ปานกลาง
ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	2.62	1.08	ปานกลาง
รวม (4 ด้าน)	3.41	0.61	ปานกลาง

6. การประเมินการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54.8 ดำรงชีวิตไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 45.2 ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (แสดงในตาราง 12)

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	219	54.8
สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	181	45.2
รวม	400	100.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งบริบท ปัจจัยและเงื่อนไข ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ภูมิภานา) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การมีภาระหนี้สิน การมีเงินออม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าร่วมกิจกรรมกับ อปท. และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อปท. ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบว่าประชาชนมีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นขึ้นอยู่กับริบท ปัจจัยและเงื่อนไขใดบ้าง ด้วยการวิเคราะห์สถิติไค-สแควร์ (Chi-square) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 13 มีรายละเอียดดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีการดำรงชีวิตไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจ และดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เพศ

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. อายุ

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอายุต่างกัน มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ระดับการศึกษา

สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. อาชีพ

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบอาชีพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ประชาชนประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกร มีสัดส่วนการดำเนินชีวิตสอดคล้องและไม่สอดคล้องในสัดส่วนเดียวกัน

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากมีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่า

8. การมีภาระหนี้สิน

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีภาระหนี้สิน และไม่มีภาระหนี้สิน มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

9. การมีเงินออม

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินออม และไม่มีเงินออม มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

10. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและไม่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

11. การเข้าร่วมกิจกรรมกับ อบต.

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสม่ำเสมอมีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยสัดส่วนสูงกว่าประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นครั้งคราว

12. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อบต.

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อบต. และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อบต. มีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและไม่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 บริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บริบท ปัจจัย และเงื่อนไข	การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			χ^2 (Sig.)
	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	รวม	
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (บริบท)				
เทศบาลนคร	33(55.9)	26(44.1)	59(100.0)	5.214
เทศบาลเมือง	6(30.0)	14(70.0)	20(100.00)	(.157)

ตาราง 13 (ต่อ)

บริบท ปัจจัย และเงื่อนไข	การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			χ^2 (Sig.)
	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	รวม	
เทศบาลตำบล	123(55.9)	97(44.1)	220(100.0)	
องค์การบริหารส่วนตำบล	57(56.4)	44(43.6)	101(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
เพศ				
ชาย	99(53.2)	87(46.8)	186(100.0)	0.326
หญิง	120(56.1)	94(43.9)	214(100.0)	(.615)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
อายุ				
ไม่เกิน 30 ปี	38(46.3)	44(53.7)	82(100.0)	7.744
31 – 40 ปี	84(62.2)	51(37.8)	135(100.0)	(.052)
41 – 50 ปี	60(57.7)	44(42.3)	104(100.0)	
51 ปีขึ้นไป	37(46.8)	42(53.2)	79(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	25(62.5)	15(37.5)	40(100.0)	2.509
มัธยมศึกษา/ปวช.	54(58.7)	38(41.3)	92(100.0)	(.643)
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	25(49.0)	26(51.0)	51(100.0)	
ปริญญาตรี	91(53.2)	80(46.8)	171(100.0)	
สูงกว่าปริญญาตรี	24(52.2)	22(47.8)	46(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
อาชีพ				
รับราชการ/วิสาหกิจ/พนักงานรัฐ	48(42.9)	94(57.1)	112(100.0)	14.072*
รับจ้าง	64(62.1)	39(37.9)	103(100.0)	(.015)
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	75(57.3)	56(42.7)	131(100.0)	
เกษตรกร	11(50.0)	11(50.0)	22(100.0)	

ตาราง 13 (ต่อ)

บริบท ปัจจัย และเงื่อนไข	การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			χ^2 (Sig.)
	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	รวม	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	15(78.9)	4(21.1)	19(100.0)	
พนักงานบริษัทเอกชน	6(46.2)	7(53.8)	13(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
ต่ำกว่า 10,000 บาท	63(47.0)	71(53.0)	134(100.0)	6.742
10,001 – 15,000 บาท	58(54.7)	48(45.3)	106(100.0)	(.081)
15,001 – 20,000 บาท	45(57.7)	33(42.3)	78(100.0)	
20,001 บาทขึ้นไป	53(64.6)	29(35.4)	82(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว				
1 – 2 คน	49(64.5)	27(35.5)	76(100.0)	7.928*
3 – 4 คน	139(55.6)	111(44.4)	250(100.0)	(.048)
5 – 6 คน	27(42.2)	37(57.8)	64(100.0)	
7 คนขึ้นไป	4(40.0)	6(60.0)	10(100.0)	
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
การมีภาระหนี้สิน				
มีภาระหนี้สิน	160(56.1)	125(43.9)	285(100.0)	0.773
ไม่มีภาระหนี้สิน	59(51.3)	56(48.7)	115(100.0)	(.437)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
การมีเงินออม				
มีเงินออม	143(51.8)	133(48.2)	276(100.0)	3.103
ไม่มีเงินออม	76(61.3)	48(38.7)	124(100.0)	(.083)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
การรับข่าวสารปรัชญาฯ				
รับข่าวสาร	194(53.3)	170(46.7)	364(100.0)	3.448

ตาราง 13 (ต่อ)

บริบท ปัจจัย และเงื่อนไข	การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			χ^2 (Sig.)
	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	รวม	
ไม่ได้รับข่าวสาร	25(69.4)	11(30.6)	36(100.0)	(.079)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
การเข้าร่วมกิจกรรมกับ อปท.				
เข้าร่วมสม่ำเสมอ	46(43.4)	60(56.6)	106(100.0)	7.504**
เข้าร่วมเป็นครั้งคราว	173(58.8)	121(41.2)	294(100.0)	(.006)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	
การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมกับ อปท.				
เคย	216(54.4)	181(45.6)	397(100.0)	2.498
ไม่เคย	3(100.0)	-	3(100.0)	(.114)
รวม	219(54.8)	181(45.2)	400(100.0)	

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการดำเนินชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การดำเนินชีวิตด้านการประกอบอาชีพ ด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในขณะที่การดำเนินชีวิตด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตทุกด้านมาพิจารณาภาพรวมของการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่นั้น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ประชาชนร้อยละ 45.2 ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นับว่าแตกต่างจากการวิจัยของธงชัย พานู และ รุ่งทิพย์ เกษตรสิงห์ (2556: 2) พบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และแตกต่างจากการวิจัยของ กานดา เต๊ะขันหมาก (2552: (2)) พบว่า สมาชิกในครัวเรือนประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดลพบุรี มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ร่วมกับการวิจัยของธนรักษ์ เมฆขยาย และ ศุภลักษณ์ ล้อมลาย (2553) ก็จะทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า การรวมเป็นกลุ่มเพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการสร้างกลุ่มที่ชัดเจนและมีแนวโน้มต้องใช้ระยะเวลาในการปรับกระบวนการดำเนินชีวิตหลายปี การที่ผลการวิจัยครั้งนี้ พบการดำรงชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่เป็นประเด็นที่น่าสงสัยเพราะเป็นประชาชนที่แต่ประการใด เพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นทำการสุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมประชาชนทุกสาขาอาชีพ

ผลการวิเคราะห์บริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า บริบท (ภูมิปัญญาหรือพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับเพศของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การมีภาระหนี้สิน การมีเงินออม การรับข่าวสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน คงมีเฉพาะอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า บริบทที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่หรือการอยู่อาศัยของประชาชน คือ การอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน จึงไม่สอดคล้องกับการวิจัยของวิไลพร วรจิตตานนท์ (2551: II) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่การวิจัยของฐิติมา ปาลกะเซนทร์ (2556: 661) ซึ่งให้พบว่า การที่ประชาชนรับรู้ข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของศีลวัต ศรีสวัสดิ์ (2552: (1)-(2)) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งงานวิจัยของกานดา เต๊ะขันหมาก (2552: (2)) พบว่า การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการ

วิจัยครั้งนี้มิได้ประเมินความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่อาจประเมินกล่าวได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องที่ได้รับจากข้อมูลข่าวสารหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าสิ่งที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับมีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่สอดคล้องกับการวิจัยของกานดา เต๊ะจันทร์หมาก (2552: (2)) พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรม/การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนทำให้ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับการนำความรู้มาประยุกต์ใช้มากกว่าการเข้ารับการอบรมที่มุ่งประสงค์ให้ความรู้เฉพาะเศรษฐกิจพอเพียงแต่เพียงอย่างเดียว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพิจารณาการจัดกิจกรรมโครงการที่สามารถผสมผสานความรู้ให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างบูรณาการ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนประกอบอาชีพที่หลากหลายที่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงจำเป็นต้องอาศัยการให้ความรู้ความเข้าใจที่หลากหลายเพื่อประโยชน์สำหรับการนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้สำหรับการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อใช้ค้นหาตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันและอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน (factors) แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.622–0.878 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 8.329 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 17.351 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ ปรากฏว่าองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้เข้าร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท. มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.878) ส่วนตัวแปร ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.622) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการมีความรู้” (ดังตาราง 14)

ตาราง 14 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการมีความรู้

องค์ประกอบย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
1 (D8)	ท่านได้เข้าร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท.	0.878
2 (D4)	ท่านมีโอกาสนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนทราบ	0.875
3 (D5)	ท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก	0.873
4 (D6)	ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น	0.850
5 (D3)	ท่านได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.843

ตาราง 14 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
6 (D7)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษา ดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากท่านอยู่เสมอ	0.843
7 (D1)	ท่านมีโอกาสเข้ารับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ หน่วยงานภายนอก	0.788
8 (C5)	ท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น	0.705
9 (D2)	ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น	0.622
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		8.329
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		17.351

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 2 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.537–0.766 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 4.285 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 8.928 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ พบว่า ท่านและครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้/มีรายได้เพียงพอ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.766) ส่วนตัวแปร ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.537) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านความพอประมาณ” (ดังตาราง 15)

ตาราง 15 องค์ประกอบที่ 2 ด้านความพอประมาณ

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (B12)	ท่านและครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้/มีรายได้เพียงพอ	0.766
2 (B11)	ท่านได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต	0.750
3 (B10)	ท่านดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล	0.696
4 (B14)	ท่านสนใจดูแลสุขภาพตนเองสม่ำเสมอ	0.663
5 (B13)	ท่านมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.631
6 (B9)	ท่านดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง	0.574
7 (B3)	ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต	0.537
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		4.285
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		8.928

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 3 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.528–0.694 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 4.129 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 8.602 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ พบว่า ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.694) ส่วนตัวแปร เมื่อครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวได้มีการปรึกษาหารือและออกมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.528) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม” (ดังตาราง 16)

ตาราง 16 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (C1)	ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน	0.694
2 (B16)	ท่านได้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำ ปุ๋ยและนำมารีไซเคิล	0.669
3 (C3)	ท่านมีความสนใจและขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการ ประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	0.598
4 (B17)	ท่านได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม	0.598
5 (C2)	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น	0.589
6 (C4)	ท่านมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการ ที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้	0.569
7 (B15)	ท่านปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง	0.564
8 (B18)	เมื่อครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวได้มีการ ปรึกษาหารือและออกมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน	0.528
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		4.129
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		8.602

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 4 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.577–0.844 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.520 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 7.333 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ พบว่า ท่านประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร เสียสละ และอดทน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.844) ส่วนตัวแปร ท่านมีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ท่านทำอยู่ มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.577) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านคุณธรรม” (ดังตาราง 17)

ตาราง 17 องค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรม

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (A8)	ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน	0.844
2 (A7)	ท่านประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.828
3 (A9)	ท่านได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ	0.745
4 (A10)	ท่านมีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ	0.591
5 (A6)	ท่านมีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่	0.577
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.520
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		7.333

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 5 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.522–0.817 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.289 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 6.852 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.817) ส่วนตัวแปร ท่านและครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.522) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านภูมิคุ้มกัน” (ดังตาราง 18)

ตาราง 18 องค์ประกอบที่ 5 ด้านภูมิคุ้มกัน

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (B23)	ท่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	0.817
2 (B22)	ท่านสนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม	0.774
3 (B24)	ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย	0.683
4 (B21)	ท่านและครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต	0.522
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.289
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		6.852

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 6 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.744–0.860 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.200 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 6.668 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.860) ส่วนตัวแปร วัฒนธรรมของท้องถิ่น ท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ มีน้ำหนักร้อยละน้อยที่สุด (0.744) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต” (ดังตาราง 19)

ตาราง 19 องค์ประกอบที่ 6 ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (A2)	ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	0.860
2 (A1)	ภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	0.803

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
3 (A3)	สิ่งแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	0.782
4 (A4)	วัฒนธรรมของท้องถิ่นท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ	0.744
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.200
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		6.668

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 7 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.618–0.773 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 6.097 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 6.453 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 การพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ พบว่า ก่อนลงมือปฏิบัติงานใดๆ ท่านคำนึงถึงประโยชน์เกิดขึ้นเสมอ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.773) ส่วนตัวแปร ท่านกำหนดราคาสถิติภัณฑ์จากการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.618) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการมีเหตุผล” (ดังตาราง 20)

ตาราง 20 องค์ประกอบที่ 7 ด้านการมีเหตุผล

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (B6)	ก่อนลงมือปฏิบัติงานใดๆ ท่านคำนึงถึงประโยชน์เกิดขึ้นเสมอ	0.773
2 (B7)	ท่านวางแผนทำงาน การประกอบอาชีพล่วงหน้าเสมอ	0.722
3 (B5)	ท่านชอบชวนชาวหาความรู้เพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้	0.692

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
4 (B4)	ท่านกำหนดราคาสถิติภัณฑ์จากการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึง ประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต	0.618
	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	3.097
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)	6.453

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรข้อมูลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย การวิเคราะห์การดำเนินชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า จัดกลุ่มตัวแปรได้ 6 กลุ่มหรือองค์ประกอบหลัก รวม 41 องค์ประกอบย่อย ทั้งจะถูกนำไปอธิบายรายละเอียดรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการมีความรู้ (9 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านความพอประมาณ (7 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (8 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านคุณธรรม (5 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านภูมิคุ้มกัน (4 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต (4 องค์ประกอบย่อย) และองค์ประกอบด้านการมีเหตุผล (4 องค์ประกอบย่อย)

หากสังเกตผลการวิเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบย่อยก่อนการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 48 องค์ประกอบย่อย จาก 4 องค์ประกอบหลัก ภายหลังวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจแล้ว เหลือจำนวนองค์ประกอบย่อย 41 องค์ประกอบย่อย แต่มีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบหลัก ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังกล่าว ดังที่สุภมาส อสงูโชติ และคณะ (2554: 98-112) อธิบายว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบร่วมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ (องค์ประกอบย่อย) ผลที่ได้คือ การลดจำนวนตัวแปร (องค์ประกอบย่อย) โดยสร้างเป็นตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบร่วม ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเกณฑ์จากค่าสถิติที่กำหนดไว้สำหรับการคัดเลือกตัวแปร (องค์ประกอบย่อย) ที่สำคัญค่าแรกคือ ค่าผลบวกของความ

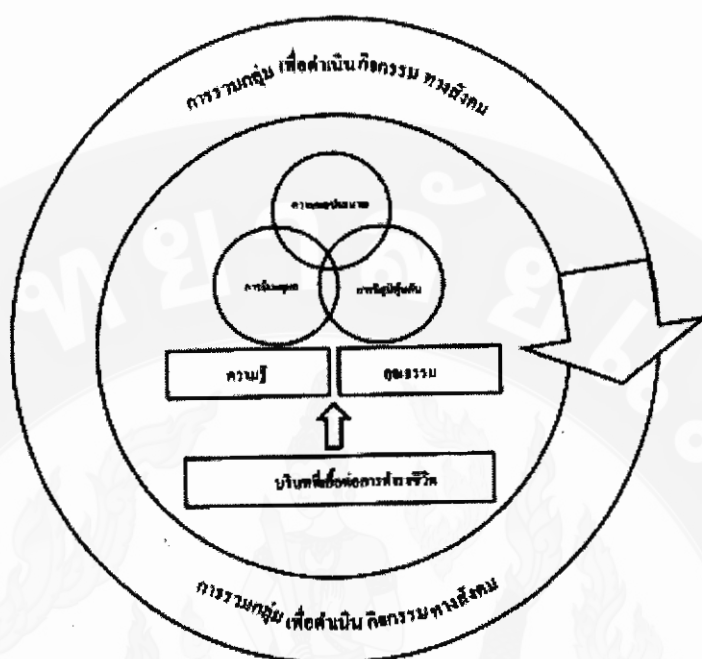
แปรปรวนที่องค์ประกอบย่อยตัวหนึ่งแบ่งปันให้แก่องค์ประกอบหลักอื่น (Communality) กำหนดค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 (แสงหล้า ชัยมงคล, 2554: 10) ค่าที่สอง คือ ค่า Eigenvalues ใช้พิจารณาสำหรับการกำหนดองค์ประกอบหลัก ซึ่งการเป็นองค์ประกอบหลักได้ต้องมีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 ค่าที่สาม คือ คำนำน้าหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ใช้พิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบย่อย ซึ่งตัวแปรใดถูกกำหนดเป็นองค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบหลักใด ๆ จำเป็นต้องมีค่าตามที่กำหนด โดยการวิจัยครั้งนี้กำหนดไม่น้อยต่ำกว่า 0.50 และค่าที่สี่ จำนวนองค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2551: 29) แนะนำว่าแต่ละองค์ประกอบหลักควรมีองค์ประกอบย่อยไม่น้อยกว่า 3 องค์ประกอบย่อย หากพบว่าองค์ประกอบหลักใดมีองค์ประกอบย่อยไม่เป็นไปตามที่กำหนด จะตัดองค์ประกอบย่อยนั้นทิ้งไปไม่นำมากำหนดเป็นองค์ประกอบหลัก จากเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันดังกล่าว ทำให้ผลการวิเคราะห์ได้ องค์ประกอบย่อยก่อนและหลังการวิเคราะห์ลดลงจาก 48 องค์ประกอบย่อยเหลือ 41 องค์ประกอบย่อย รวม 7 องค์ประกอบหลัก

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ แสดงในตาราง 14 ถึงตาราง 20 ได้้องค์ประกอบของรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 องค์ประกอบ 41 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้นำมาเรียงลำดับได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการมีความรู้	มี 9 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 2 ด้านความพอประมาณ	มี 7 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม	มี 8 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรม	มี 5 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 5 ด้านภูมิคุ้มกัน	มี 4 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 6 ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต	มี 4 องค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบที่ 7 ด้านการมีเหตุผล	มี 4 องค์ประกอบย่อย

จากองค์ประกอบดังกล่าวสามารถสร้างแผนภาพรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังแสดงในภาพ 4.1 ดังนี้

ภาพ 3 ร่างรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพ 3 ปรากฏรายละเอียดที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบดังแสดงในตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 21 องค์ประกอบของรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
1. พอประมาณ	1. มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้/มีรายได้เพียงพอ 2. มีการวางแผนการดำเนินชีวิต 3. ดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล 4. ดูแลสุขภาพตนเองสม่ำเสมอ 5. ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6. ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง 7. ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต

ตาราง 21 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
2. มีเหตุผล	1. ก่อนลงมือปฏิบัติงานใดๆ คำนึงถึงประโยชน์เกิดขึ้นเสมอ 2. วางแผนทำงาน การประกอบอาชีพล่วงหน้าเสมอ 3. ขวนขวายหาความรู้เพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้ 4. กำหนดราคาผลิตภัณฑ์จากการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต
3. ภูมิคุ้มกัน	1. มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2. สนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย 4. มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต
4. การมีความรู้	1. เข้าร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท. 2. การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่น และชุมชนทราบ 3. รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก 4. การรับรางวัลเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น 5. รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เสมอ 7. การเข้ารับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหน่วยงานภายนอก

ตาราง 21 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
5. คุณธรรม	8. ร่วมกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น
	9. การให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น
	1. ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน
	2. ประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
	3. น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ
6. บริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต	4. มีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ
	5. มีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่
	1. ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
	2. ภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
7. การรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม	3. สิ่งแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
	4. วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
	1. เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน
	2. มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำปุ๋ยและนำมารีไซเคิล
	3. ขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	4. การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม
	5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
	6. มีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะ โครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

ตาราง 21 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
	7. ปลุกฝึกสวนครัวไว้รับประทานเองในครอบครัว
	8. ครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือและออกมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมากำหนดชื่อองค์ประกอบหลัก แล้วนำมาจัดลำดับตามความสำคัญขององค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ได้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เพียงแต่ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ องค์ประกอบที่สำคัญเพิ่มอีก 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต และองค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดคือ องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่วิเคราะห์ได้โดยอาศัยเทคนิคทางสถิติ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ จึงกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดมีประสบการณ์เรียนรู้หรือการรับทราบกรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแล้วทั้งหมด (รายละเอียดปรากฏในตอนที่ 1 ส่วนที่ 2) ประชาชนประมาณ 4 ใน 5 เป็นผู้ที่มีสถานะภาพและบทบาททางสังคมในชุมชน ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในชุมชนในรูปแบบต่างๆ ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยเข้าร่วมกิจกรรมโครงการกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะประมาณ 3 ใน 4 จะกล่าวว่าเข้าร่วมเป็นครั้งคราวก็ตาม และเกือบทั้งหมดเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (รายละเอียดปรากฏในตอนที่ 2 ส่วนที่ 2 ของการวิจัย) จึงมีส่วนทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทั้งในส่วนของการประเมินการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนถึงร้อยละ 45.2 มีการดำรงชีวิตสอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีข้อสังเกตว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพและมีรายได้เป็นประจำเดือน (ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานของรัฐ) เป็นกลุ่มที่มีการดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ครึ่งหนึ่งมีการดำเนินชีวิตสอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เข้าร่วม

กิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสม่ำเสมอ จะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ปรากฏในตอนที่ 3 ส่วนที่ 2) บ่งบอกถึงการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีส่วนทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนได้นำไปยึดถือปฏิบัติได้อย่างกลมกลืน สอดคล้องกับการวิจัยของฐิติมา ปาลกะเชนทร์ (2556: 661) พบว่า ประชาชนที่การรับรู้ข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิจัยของวิไลพร วรจิตตานนท์ (2551: II) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครูศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนบางพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกซื้อของใช้ภายในครัวเรือนและของใช้ส่วนตัวเท่าที่จำเป็น มีการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้มีการวางแผนการใช้จ่ายให้เพียงพอ รายได้จากการทำงานได้ใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บออมไว้และมีการวางแผนการใช้จ่ายประจำเดือนของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ (อินทิรา สุภาแสน, 2553: ง-จ)

ตอนที่ 5 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทำการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อใช้ค้นหาตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันและอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน (factors) แล้วนำผลวิเคราะห์ที่ได้ไปทำการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยทั้ง 32 องค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.98-4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.64-1.31 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับน้อยถึงระดับมาก โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 5 ลำดับแรก (ตาราง 22) ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 5 (B5) บุตรหลานได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย=4.24) รองลงมา คือ องค์ประกอบย่อยที่ 19 (C12) ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย=4.19) องค์ประกอบย่อยที่ 7 (B7) ในพื้นที่มีแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค/อุปโภคอย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย=4.12) องค์ประกอบย่อยที่ 21 (D1) ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ค่าเฉลี่ย=3.77) และองค์ประกอบย่อยที่ 4 (B4) ประชาชนผ่านเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ (ค่าเฉลี่ย=3.73)

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบย่อยที่	รายการ	$\bar{X}$	SD.
องค์ประกอบที่ 1 บริบททั่วไป			
1 (B1)	พื้นที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม	3.37	0.80
2(B2)	พื้นที่ในการทำเกษตร	3.70	0.90
3 (B3)	ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี	3.56	0.66
4 (B4)	ประชาชนผ่านเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ	3.73	0.73
5 (B5)	บุตรหลานได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.24	0.73
6 (B6)	ประชาชนมีความแตกต่างทางความคิดและพฤติกรรม	3.58	0.73
7 (B7)	ในพื้นที่มีแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค/อุปโภคอย่างเพียงพอ	4.12	0.76
องค์ประกอบที่ 2 การปรับประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต			
8 (C1)	ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง	3.45	0.70
9 (C2)	ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล	3.44	0.66
10 (C3)	ประชาชนมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.47	0.64
11 (C4)	ประชาชนสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	3.20	0.67

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	รายการ	$\bar{X}$	SD.
12 (C5)	ประชาชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน	2.35	0.95
13 (C6)	ประชาชนมีการวางแผนในการดำเนินชีวิต	3.21	0.77
14 (C7)	ในพื้นที่มีปัญหาแหล่งอบายมุข	2.12	1.26
15 (C8)	ในพื้นที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด	1.98	1.15
16 (C9)	ในพื้นที่อปท. ได้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ ประชาชน	3.65	0.70
17 (C10)	ประชาชนมีภาระหนี้สินเกินความจำเป็น	2.31	1.24
18 (C11)	ประชาชนให้ความสนใจกิจกรรมทางสังคมและ อปท.	3.40	0.69
19 (C12)	ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม	4.19	0.78
20 (C13)	ประชาชนมีความความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	3.26	0.85
องค์ประกอบที่ 3 ด้านเครือข่าย			
21 (D1)	ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	3.77	0.82
22 (D2)	ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กิจกรรม	3.58	0.79
23 (D3)	ประชาชนให้ความสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	3.48	0.83
24 (D4)	ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการ ประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ	3.47	0.77
25 (D5)	ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการทำ การเกษตรอินทรีย์	3.58	0.80
26 (D6)	ประชาชนมีความสนใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน	3.61	0.81
27 (D7)	ประชาชนมีความสนใจประกอบอาชีพเสริม	3.46	0.88
28 (D8)	ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพา ตนเองได้	3.63	0.81

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	รายการ	$\bar{X}$	SD.
29 (D9)	ประชาชนมักขอความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.07	0.83
30 (D10)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนในชุมชนมีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น	2.25	1.22
31 (D11)	มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านอยู่เสมอ	2.38	1.29
32 (D12)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2.67	1.31

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.826–0.559 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 6.57 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 24.35 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรนี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถร่วมกันบรรยายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยได้ร้อยละ 13.76 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประชาชนมีความสนใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.826) ส่วนตัวแปรประชาชนมักขอความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.559) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการส่งเสริมสร้างกลุ่มอาชีพ” (ตาราง 23)

ตาราง 23 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (D6)	ประชาชนมีความสนใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน	0.826
2 (D7)	ประชาชนมีความสนใจประกอบอาชีพเสริม	0.822
3 (D5)	ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการทำการเกษตร อินทรีย์	0.804
4 (D8)	ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะ โครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้	0.802
5 (D2)	ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กิจกรรม	0.750
6 (D3)	ประชาชนให้ความสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	0.748
7 (D4)	ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ จากหน่วยงานต่าง ๆ	0.729
8 (D1)	ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	0.713
9 (C11)	ประชาชนให้ความสนใจกิจกรรมทางสังคมและอปท.	0.569
10 (D9)	ประชาชนมักขอความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.559
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		6.57
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		24.35

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 2 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.852–0.512 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.49 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 24.35 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรนี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถร่วมกันบรรยายขององค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยได้ร้อยละ 24.35 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่นๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในพื้นที่ที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.852) ส่วนตัวแปรประชาชนสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด

(0.512) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการวิเคราะห์ชุมชน” (ดังตาราง 24)

ตาราง 24 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ชุมชน

องค์ประกอบย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
1 (C8)	ในพื้นที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด	0.852
2 (C7)	ในพื้นที่มีปัญหาแหล่งอบายมุข	0.847
3 (C10)	ประชาชนมีภาระหนี้สินเกินความจำเป็น	0.789
4 (C13)	ประชาชนมีความความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	0.523
5 (C4)	ประชาชนสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	0.512
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.49
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		12.93

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 3 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.799–0.684 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.49 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 12.92 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรนี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถร่วมกันบรรยายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยได้ร้อยละ 12.93 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.799) ส่วนตัวแปรประชาชนมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.684) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (ดังตาราง 25)

ตาราง 25 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (C2)	ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล	0.799
2 (C1)	ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง	0.727
3 (C6)	ประชาชนมีการวางแผนในการดำเนินชีวิต	0.693
4 (C3)	ประชาชนมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.684
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.49
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		12.92

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 4 บรรยายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรระหว่าง 0.892–0.565 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) เท่ากับ 3.31 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of variance) เท่ากับ 12.45 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรนี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถร่วมกันบรรยายขององค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยได้ร้อยละ 12.92 เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรขององค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านอยู่เสมอ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด (0.892) ส่วนตัวแปรประชาชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด (0.565) และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ” (ดังตาราง 26)

ตาราง 26 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (D11)	มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านอยู่เสมอ	0.892

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบ ย่อยที่	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
2 (D10)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนในชุมชนมีขวัญและ กำลังใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น	0.821
3 (D12)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อ ขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.791
4 (C5)	ประชาชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน	0.565
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)		3.31
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance)		12.45

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยทั้ง 32 องค์ประกอบย่อย จาก 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย องค์ประกอบบริบททั่วไป องค์ประกอบการปรับประยุกต์ใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต และองค์ประกอบด้านเครือข่าย เมื่อทำการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า ผลของการวิเคราะห์สามารถจำแนกองค์ประกอบย่อยทั้งหมด ออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย ที่จะช่วยนำไปอธิบายรายละเอียดรูปแบบการ ส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ (10 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ชุมชน (5 องค์ประกอบย่อย) องค์ประกอบด้านความรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง (4 องค์ประกอบย่อย) และองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ (4 องค์ประกอบย่อย)

หากสังเกตผลการวิเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบย่อยก่อนการนำไปวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 32 องค์ประกอบย่อย จาก 4 องค์ประกอบหลัก ภายหลัง วิเคราะห์แล้วเหลือจำนวนองค์ประกอบย่อย 23 องค์ประกอบย่อย จาก 6 องค์ประกอบหลัก ทั้งนี้ เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังกล่าว มีรายละเอียดเดียวกันกับการอธิบายการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนการวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเกณฑ์ค่าสถิติต่างๆ ในการคัดเลือกองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย

ผลการร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ แสดงในตาราง 21 ถึงตาราง 26 ได้ องค์ประกอบของการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4 องค์ประกอบ 23 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้นำมาเรียงลำดับได้ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ชุมชน มี 5 องค์ประกอบย่อย
- องค์ประกอบที่ 2 ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 องค์ประกอบย่อย
- องค์ประกอบที่ 3 ด้านการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ มี 11 องค์ประกอบ
- องค์ประกอบที่ 4 ด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย

จากองค์ประกอบดังกล่าวสามารถสร้างแผนภาพรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังแสดงในภาพ 4 ดังนี้

ภาพ 4 ร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพ 4 ปรากฏรายละเอียดที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบดังแสดงในตาราง 27 ดังนี้

ตาราง 27 ร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
1. ด้านการวิเคราะห์ชุมชน	1. การวิเคราะห์ปัญหาการระบาดของยาเสพติด
	2. การวิเคราะห์ปัญหาแหล่งอบายมุข
	3. การวิเคราะห์ปัญหาภาระหนี้สินของประชาชน

ตาราง 27 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
2. การให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4. การวิเคราะห์ความความเอื้อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น 5. การวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ 1. การให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล 2. การให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง 3. การให้ความรู้วางแผนในการดำเนินชีวิต 4. การให้ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. การส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ	1. ประชาชนมีความสนใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน 2. ประชาชนมีความสนใจประกอบอาชีพเสริม 3. ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการทำการเกษตรอินทรีย์ 4. ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ 5. ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กิจกรรม 6. ประชาชนให้ความสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 7. ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ 8. ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 9. ประชาชนให้ความสนใจกิจกรรมทางสังคมและอปท. 10. ประชาชนขอความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 11. ประชาชนจัดทำบัญชีครัวเรือน
4. การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ	1. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของอยู่เสมอ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนในชุมชนมีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมากำหนดชื่อองค์ประกอบหลัก แล้วนำมาจัดลำดับตามความสำคัญขององค์ประกอบสำหรับการจัดทำร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า องค์ประกอบที่ปรากฏในร่างรูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ชุมชน องค์ประกอบด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ นับว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การนำรูปแบบไปใช้ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการดำรงชีวิตภายใต้หลักความพอเพียง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีความรู้และคุณธรรมเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติ ทั้งนี้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชุมชน ซึ่งจากผลการวิจัยของอินทรา สุภาแสน (2553: ง-จ) แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงต่อชุมชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพทางการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม เครือข่ายภาคประชาชน ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนขึ้น มีกิจกรรมมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และวิธีการผลิต โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ภูมิปัญญา และวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ในการวิจัยเดียวกันยังพบว่า ประชาชนที่มีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แสดงออกอย่างสำคัญคือ การเลือกซื้อของใช้ภายในครัวเรือนและของใช้ส่วนตัวเท่าที่จำเป็น มีการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวมีการวางแผนการใช้จ่ายให้เพียงพอใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บออม และมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การวิจัยของกานดา เต๊ะขันหมาก (2552: (1)-(2)) พบว่า ประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการดำเนินชีวิตจุดเด่นที่สำคัญ คือ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง การเข้ารับการฝึกอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาคูงาน จึงเห็นได้ว่าการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ คือ การมีรายได้ การมีอาชีพ การวางแผนดำเนินชีวิต การรับการศึกษาอบรม การรวมกลุ่มอาชีพและเครือข่าย ซึ่งร่างรูปแบบที่ร่างขึ้นค่อนข้างมีรายละเอียดที่ครบถ้วนครอบคลุมแนวทางดังกล่าวที่ชัดเจน เพียงแต่มีประเด็นที่สำคัญของการดำเนินการที่ธรรมาภิบาล เมฆขาย และ สุกัลลักษณ์ ล้อมลาย (2553: 1-2) พบว่า การจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจ

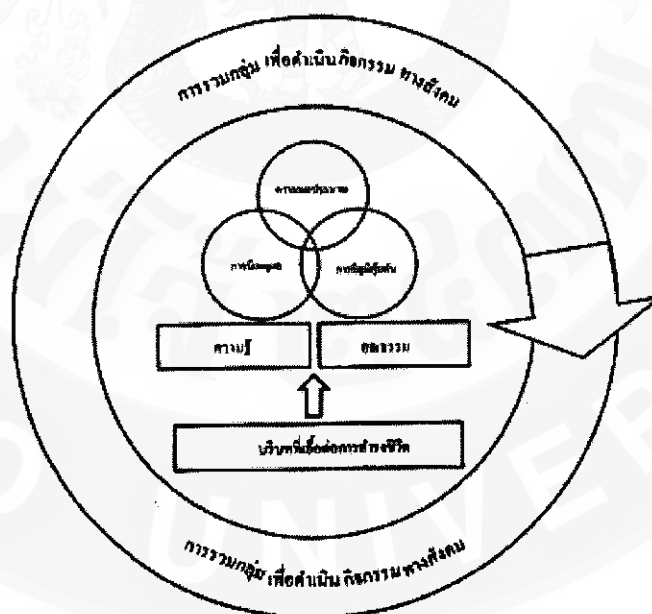
พอเพียงในชุมชนมีกิจกรรมเริ่มต้นที่สำคัญคือ การวิเคราะห์ปัญหาทางการเกษตรของชุมชน และการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่พบโดยการจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งร่างรูปแบบนี้ก็ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวในองค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ชุมชน

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมอภิปรายในคราวจัดสนทนากลุ่ม ผลการสนทนากลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

1. การปรับปรุงร่างรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพิจารณาร่างรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นซึ่งองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบหลัก และรายละเอียดองค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก ผลการพิจารณาได้รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังปรากฏในภาพ 5

ภาพ 5 รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความพอประมาณ มี 7 องค์ประกอบย่อย คือ

1. สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการมีรายได้เพียงพอ
2. มีการวางแผนการดำเนินชีวิต
3. ดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล
4. มีการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
5. เข้าใจดีในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง
7. ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองในครอบครัว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีเหตุผล มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับก่อนลงมือปฏิบัติงานใดๆ
2. มีการวางแผนทำงาน การประกอบอาชีพ
3. การดำเนินกิจกรรมใดๆ คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของสังคม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านภูมิคุ้มกัน มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ

1. มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. มีความสนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย
4. มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต
5. ครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือและออกมา

ช่วยแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีความรู้ มี 6 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ร่วมกันกำหนดนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น
2. การให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น
3. การสร้างขวัญกำลังใจหรือรางวัลใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิต
4. การรับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หรือหน่วยงานภายนอก

5. รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก

6. ขวนขวายหาความรู้เพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการมีคุณธรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร เสียสละและอดทน
2. ประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ
4. มีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ
5. มีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่
6. ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต

องค์ประกอบย่อยที่ 6 ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ย่อย คือ

1. ภูมิอากาศของดินที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
2. ภูมิประเทศของดินที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
3. สิ่งแวดล้อมของดินที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
4. วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบย่อยที่ 7 ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม ประกอบด้วย 9

องค์ประกอบย่อย คือ

1. เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน
2. การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
4. มีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้

ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

5. ขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ และ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำปุ๋ยและนำมารีไซเคิล
7. สร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท.

8. ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

9. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนทราบ

2. การปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพิจารณาว่ารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นข้อองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบหลัก และรายละเอียดองค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก ผลการพิจารณาทุกคนมีความเห็นพ้องในองค์ประกอบหลักโดยมีการปรับปรุงข้อองค์ประกอบหลักให้เหมาะสม ส่วนรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยนั้นควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมมากยิ่งขึ้น และมีการปรับปรุงข้อองค์ประกอบย่อยให้สอดคล้องด้วย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบการวิเคราะห์ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ชื่อ “ด้านการวิเคราะห์ชุมชน” เห็นว่าเป็นการวิเคราะห์ชุมชนก่อนดำเนินการในขั้นต่อไปเกี่ยวกับการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การตั้งกลุ่ม และการขยายเครือข่าย โดยผู้เข้าร่วมสนทนาให้การยอมรับว่าประเด็นวิเคราะห์ (องค์ประกอบย่อย) นั้นค่อนข้างครบถ้วนและมีความสำคัญต่อความเข้มแข็งของบุคลากรในชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน ดังนั้น ประเด็นในการวิเคราะห์ ก็คือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน 4 องค์ประกอบย่อย คือ การระบาดของยาเสพติด แหล่งอบายมุขในชุมชน ภาระหนี้สินของประชาชน และสุขภาพและการดูแลสุขภาพ

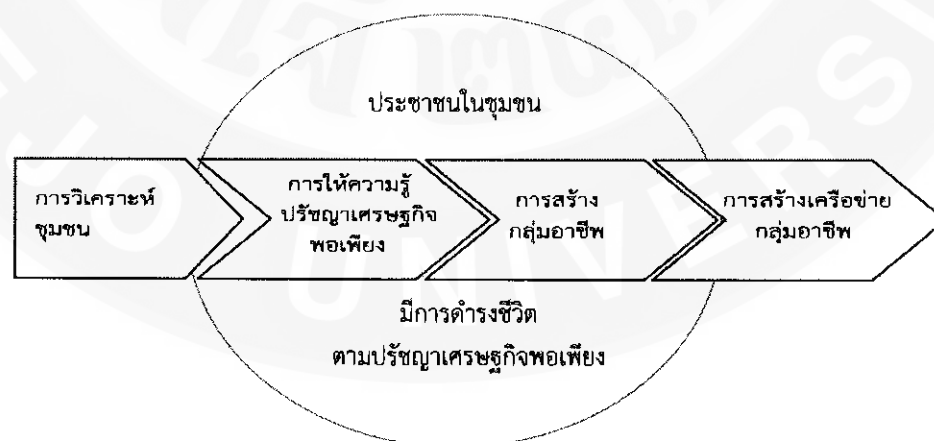
2.2 องค์ประกอบการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ชื่อ “การให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการพิจารณาจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าประเด็นการให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตในรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยนั้น มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือมีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 หัว 2 เงื่อนไข องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การให้ความรู้กำหนดเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านมีเหตุผล ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการสร้างคุณธรรมในการดำเนินชีวิต และด้านการวางแผนชีวิต

2.3 การส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ชื่อ “การส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ” แต่พิจารณาการปรับรายละเอียดในองค์ประกอบย่อยไว้สำหรับประชาชนผู้สนใจรวมกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้ผู้สนทนากลุ่มเห็นว่าควรเป็นกลุ่มหรือบุคคลเดียวกับการรับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งปรับรายละเอียดองค์ประกอบย่อยให้เป็นลำดับหมวดหมู่ที่ต้องนำไปใช้สำหรับการส่งเสริมจริง โดยกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นนั้นต้องมีความเข้มแข็งในระยะยาว เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการตั้งกลุ่มอาชีพ สมาชิกกลุ่มจำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือการสนับสนุนสังคมในหลายๆ เรื่อง ประกอบด้วย ทำการเกษตรแบบ

ยั่งยืน การทำเกษตรอินทรีย์ การประกอบอาชีพเสริม มีเวลาร่วมกิจกรรมกลุ่ม การประชุมและพบปะในกลุ่ม ร่วมกันออมทรัพย์ในกลุ่มอาชีพ ทำบัญชีครัวเรือน รับการส่งเสริมด้านการอาชีพจากอปท. และร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน/สังคม

2.4 การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ชื่อ “การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาชีพ” การเป็นกลุ่มอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอาชีพกับกลุ่มอาชีพให้เป็นเครือข่ายที่สามารถให้การสนับสนุนด้านวิชาการ การอาชีพ การกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนร่วมกันแสวงหาทุนสำหรับนำมาใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ สำหรับเครือข่ายนั้นควรเริ่มต้นในระดับหมู่บ้านภายในตำบล หากมีความพร้อมและสามารถขยายตัวก็ควรต่อไปในระดับต่างตำบล ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำไปสู่การสร้างเครือข่ายและทำให้เครือข่ายเข้มแข็ง ดังนั้นรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยควรมีความครบถ้วนสามารถนำไปใช้เพื่อการขับเคลื่อน จึงประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้ คือ อปท. ส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน/กลุ่มอาชีพทั้งในและนอกพื้นที่ และ อปท.ขับเคลื่อนการขยายเครือข่ายการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ผลการพิจารณาประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รูปแบบการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพ 6

ภาพ 6 รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ชุมชน มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. หาข้อมูลการระบาดของยาเสพติด
2. หาข้อมูลแหล่งอบายมุข
3. สืบหาข้อมูลภาระหนี้สินของประชาชน
4. สืบหาข้อมูลสุขภาพและการดูแลสุขภาพ
5. ประชาชนร่วมกันวิเคราะห์ SWOT

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านความพอประมาณ
2. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านมีเหตุผล
3. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน
4. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการสร้างคุณธรรมในการดำเนินชีวิต
5. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการวางแผนดำเนินชีวิตหรือการดำรงชีพ

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างกลุ่มอาชีพ มี 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและรับสมาชิกกลุ่มอาชีพ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพทำเกษตรอินทรีย์
3. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพให้ประกอบอาชีพเสริม
4. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบ

ความสำเร็จ ร่วมประชุมและพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างสมาชิกกลุ่ม

5. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพร่วมกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมพัฒนา

ชุมชน/สังคม

6. ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอาชีพได้ร่วมกันออมทรัพย์เพื่อใช้ประโยชน์ภายในกลุ่ม

อาชีพ

7. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนใช้

จ่ายเงิน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เพิ่มขึ้น

2. สนับสนุนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน/กลุ่มอาชีพทั้ง

ในและนอกพื้นที่

3. สนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนการขยายเครือข่ายการค้าวิถีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผลการระดมความคิดเห็นเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสนทนากลุ่ม มีประเด็นที่ได้จากการตั้งคำถามและระดับความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดเป็นรายประเด็นดังนี้

3.1 ด้านการประกอบอาชีพ

ผลการสนทนากลุ่ม แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของคนในชุมชน โดยการอบรมให้ความรู้และสอนให้ประชาชนรู้จักการใช้หลักธรรมในการประกอบอาชีพ เช่น การค้าขายด้วยความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ไม่คดโกง คิดถึงใจเขาใจเรา ผู้ซื้อของจ่ายเงินซื้อสินค้าก็ควรจะได้รับสินค้าที่มีคุณภาพ สอนให้มีธรรมะในการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมเพราะในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง คนจึงขาดธรรมะในจิตใจ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำการส่งเสริมดังนี้

3.1.1 การส่งเสริมเพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีธรรมะในจิตใจ ซึ่งธรรมะจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้คนกระทำความดี ตามหลักการมีคุณธรรมตามเงื่อนไขของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงจะทำให้คนอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข

3.1.2 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการปลูกพืช ช่วยทำให้ผู้บริโภคมีพืชผักปลอดภัยไว้รับประทานแทนการรับประทานผักที่ปัจจุบันมักเต็มไปด้วยสารเคมีที่มีพิษตกค้างจากการใช้สารเคมีในการปลูกของเกษตรกร ทำให้เห็นว่าการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเสมือนเป็นการฆาตกรรมผู้บริโภคทางอ้อม

ดังนั้นการส่งเสริมเพื่อสร้างความตระหนักและให้มีคุณธรรมประจำใจ ร่วมกับการกระตุ้นให้มีการผลิตพืชผักที่ปลอดภัยก็จะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความสุขด้วยกันทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตามโดยข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งปรากฏว่ากิจกรรมหรือโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม การผลิต หรือเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนหรือเกษตรกรผู้ปลูกพืชได้ตระหนักในคุณธรรมและมีความรู้เกี่ยวกับการละเว้นหรืองดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีในการปลูกพืช แม้ปรากฏว่าเกษตรกรผู้ได้รับการส่งเสริมและเห็นคล้อยตามแต่ยังคงปรากฏว่าเกษตรกรจำนวนหนึ่งยังคงปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกพืชตามวิธีดั้งเดิมแสดงว่าเกษตรกรส่วนนี้ที่ได้รับการส่งเสริมไม่สามารถนำผลที่ได้จากการอบรมไปใช้อย่างจริงจัง ผู้บริโภคควรตระหนักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันตรวจสอบต่อไป

นอกจากนี้ในช่วงแรกประชาชนก็มีข้อขัดแย้งบ้างเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิต ถ้าผักไม่สวยจะขายยาก ต่อเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ข้อคิดในเรื่องของการใช้หลักธรรมะ ก็ทำให้คิดและเกิดความกลัวในเรื่องการปลูกผักแล้วใช้สารเคมีให้ผู้อื่นบริโภคเหมือนกับการฆ่าผู้อื่นนั้น ก็ทำให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

นอกจากเกษตรกรแล้ว ประชาชนส่วนอื่นในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีอาชีพหลักของตนเองอยู่แล้ว สิ่งที่ยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปส่งเสริมทางด้านการประกอบอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนั้นก็ควรทำการส่งเสริมการใช้พื้นที่บริเวณบ้านให้ปลูกพืชผักสำหรับไว้รับประทานรวมทั้งชี้ให้เห็นว่าการเกษตรกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อที่เป็นจำนวนมาก สามารถใช้พื้นที่เหลือในบริเวณที่พักปลูกพืชผักไว้รับประทานเองสามารถทำได้จริง ในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าใจบริบทสภาพสังคมปัจจุบันที่ประชาชนส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน เวลาในการดูแลพืชผักที่ปลูกจะมีน้อย และบางครั้งจะเหนื่อยล้าจากการทำงาน และเท่าที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยเป็นเพียงความรู้ตามวิชาการและตำรา ส่วนการจัดทำการส่งเสริมอาชีพก็จะเป็นประชาชนกลุ่มเดิมที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน การดึงดูดและสร้างแรงจูงใจให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมยังมีน้อยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมยังคงใช้ชีวิตการดำรงชีวิตตามค่านิยมเดิม หากพิจารณาส่งเสริมคุณธรรมและการปลูกพืชไว้รับประทานเองให้ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยเฉพาะในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่จะลดน้อยลงแม้จะไม่ใช่ว่าการประกอบอาชีพเสริมทางการเกษตรแต่ประชาชนก็จะมีพืชผักที่ปลอดภัยไว้รับประทานเอง

3.2 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้เห็นผลชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีหลายกรณีที่ถูกกล่าวถึงคือ

3.2.1 การปลูกพืชผักปลอดภัย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการปลูกผักไว้เพื่อการบริโภคในบริเวณที่ดินของสำนักงานผักที่สำนักงานปลูกได้ถูกนำไปประกอบอาหารให้กับบุคลากรได้รับประทานอาหารร่วมกัน การปลูกผักในพื้นที่ดินของสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนและผู้มาติดต่อราชการเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

3.2.2 การจัดพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการจำหน่ายพืชผัก หรือสินค้าอื่นๆ ที่ประชาชนในพื้นที่ผลิตได้ กรณีนี้พบเห็นได้มากขึ้นในปัจจุบัน โดย

ผู้บริหารเห็นว่าสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีผู้สัญจรไปมา ตลอดจนเข้ามาติดต่อราชการน่าจะเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับการส่งเสริมรายได้จากการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ จึงอนุญาตให้นำสินค้าทางการเกษตร และสินค้าอื่นที่ชุมชนสามารถผลิตได้มาจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่มีได้กำหนดให้จำหน่ายได้ทุกแต่จะกำหนดช่วงวัน เวลาที่แน่นอนในแต่ละสัปดาห์ให้ประชาชนมาจำหน่ายโดยไม่คิดค่าพื้นที่แต่อย่างใด ดังนั้นหากประชาชนในพื้นที่นำผลที่ได้รับจากการอบรม หรือมีความตั้งใจในการสร้างอาชีพเสริม สามารถนำผลผลิตที่ได้มาจำหน่ายในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอนุญาต

3.2.3 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้รณรงค์ให้ทำในส่วน of สำนักงานและประชาชนลดการใช้พลาสติก แต่ถ้าหากหลีกเลี่ยงการใช้ไม่ได้ก็ส่งเสริมให้นำไปประดิษฐ์เป็นของใช้จากเศษวัสดุเพื่อเพิ่มมูลค่า หรือพิจารณานำไปใช้ใหม่โดยยึดหลัก 3 อาร์ (3R) คือ ลดการใช้ (reduce) ใช้ซ้ำ (reuse) และรีไซเคิล (recycle)

3.2.4 ด้านครอบครัวก็ส่งเสริมให้ผู้ปกครองทำตนเป็นตัวอย่างและสอนบุตรหลานให้รู้จักความประหยัด ความพอเพียง เช่น การทำบันทึกและความจำเป็นในการซื้อของแต่ละอย่าง ให้คิดอย่างรอบคอบและรอบด้านก่อนตัดสินใจ (การทำบัญชีครัวเรือน) ให้เด็กเกิดความรู้สึกและรู้คุณค่าของเงิน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยและตามกระแสสังคมปัจจุบัน ในบางครั้งเด็กและเยาวชนก็มีการโต้เถียงบ้างแต่ก็อธิบายและให้เหตุผลและยกตัวอย่าง ในหลวงและยกสภาพปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นก็จะลดความขัดแย้งทางความคิดได้ ซึ่งผู้ปกครองพ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างและกระทำให้จนกลายเป็นนิสัยให้มีวินัยในตนเอง และมีวินัยทางการเงิน ทำให้เด็กเกิดความเคยชินและประพฤติในทางที่เหมาะสมได้

3.2.5 ส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองสอนบุตรหลานให้รู้จักวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของท้องถิ่นในอดีต เช่น การปลูกผัก ทำการเกษตร ทำปุ๋ยหมัก ทำอาหารพื้นบ้าน โดยการประกอบอาหารที่ลงมือทำด้วยตนเอง เช่น ส่วนประกอบในแกงแต่ละชนิดจะใส่วัสดุดิบอะไรบ้าง สมุนไพร การโขลกพริกแกง การพุดคุยและแผ่ด้วยคำสอนของบรรพบุรุษ ให้รู้จักรักเหง้าของตนเองมากกว่าหลงในกระแสบริโภคนิยมลัทธิวัตถุนิยม

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่ประชาชนควรรู้เท่าทันและสามารถนำปรัชญาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดหลักการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนไปประยุกต์ใช้ดังนี้

3.2.5.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงจังและจริงจังกับประชาชน

3.2.5.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและต่อยอดให้ยั่งยืน

3.2.5.3 หากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมการอบรมผู้ให้ความรู้แก่ประชาชน วิทยากร จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความคิดคล้อยตาม มีความเชื่อและศรัทธาจนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจริง จึงจะสามารถสอนและให้ความรู้ผู้อื่นได้อย่างเต็มที่และเป็นตัวอย่างที่สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจน

3.2.5.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างเครือข่ายและบูรณาการการดำเนินกิจกรรมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สถานศึกษา, ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบล (กสน.ตำบล) เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนและเอกชนในพื้นที่ ก่อนที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ควรมีการปรึกษาหารือและนำมาบูรณาการร่วมกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดกิจกรรมที่ซ้ำซ้อน

3.2.5.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรประเมินผลการดำเนินกิจกรรมและต่อยอดให้มีความยั่งยืน มิใช่ทำให้เป็นเพียงกิจกรรมที่ทำแล้วจบไปเป็นครั้งคราว หรือทำเพื่อใช้งบประมาณให้เสร็จสิ้นในแต่ละปีงบประมาณ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้นำไปปฏิบัติจริง

3.2.5.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระจายกลุ่มเป้าหมายมากกว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายเดิมๆ และควรคิดหากกลยุทธ์ที่จะเข้าถึงกลุ่มอื่นอย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน อปท.ยังไม่มีผู้ที่จะปฏิบัติอย่างจริงจังและคิดหากกลยุทธ์ร่วมกันอย่างแท้จริง

3.3 รูปแบบกิจกรรมโครงการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือโครงการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อการส่งเสริมให้แก่ประชาชนสำหรับการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรเป็นไปตามรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ในปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอยู่มักจะเป็นการอบรมให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ และบางครั้งการไปทัศนศึกษาดูงาน ล้วนแต่เป็นการทำการส่งเสริมได้เพียงชั่วคราว ทำแล้วจบเป็นครั้งคราว ประชาชนส่วนใหญ่ทราบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทราบการดำรงชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ต้องมีพื้นที่ในการทำการเกษตรแต่ไม่ลึกซึ้งและไม่ได้ศึกษาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่อง ดังนั้นหากมีการขับเคลื่อนการส่งเสริมให้เป็นไปตามรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ครบทุกองค์ประกอบ

ประกอบกับการสนับสนุนให้ประชาชนหรือชุมชนได้จัดการบริหารตนเองให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะมีส่วนทำให้การส่งเสริมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามเป้าหมายและประชาชนสามารถดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตระหนักว่าเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันต้องอยู่บนพื้นฐาน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประชาชนต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจนในความหมายที่แท้จริง ส่วนการที่ประชาชนไม่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับตนเองและครอบครัวได้ ก็เนื่องจากเหตุผลในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เป็นไปในทิศทางที่โน้มน้าวให้ประชาชนสนใจเฉพาะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการแข่งขัน ทำให้การดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดปัญหาและขับเคลื่อนได้เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น การสร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการอบรมให้ความรู้ที่ดำเนินปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมให้ความรู้ทางด้านการเกษตร ดังนั้น จึงควรปรับเป็นรูปแบบกิจกรรม โครงการที่สามารถให้ประชาชนมองเห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริงได้ เช่น การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการประหยัด การออมทรัพย์สำหรับเด็กและเยาวชน การสร้างอาชีพเสริม สำหรับผู้ทำงานนอกบ้าน ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคมปัจจุบัน

3.4 ด้านเครือข่าย

ในแง่ของเครือข่ายตามรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พบว่า ต้องมีกระบวนการเริ่มต้นจากการรวมกันเป็นกลุ่มเมื่อกลุ่มดำเนินกิจกรรมได้แข็งแรงแล้วก็ขยายตัวและสร้างเครือข่ายที่สามารถให้การสนับสนุนและช่วยเหลือระหว่างกันอย่างเป็นระบบ ประเด็นที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ความสนใจและให้ความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.4.1 การรวมกลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมกลุ่ม ทั้งที่เป็นไปตามที่ระเบียบของหน่วยงานราชการกำหนด หรือเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการภายในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามวัตถุประสงค์ แต่กรณีที่ประชาชนรวมกลุ่มกันและดำเนินการตั้งกลุ่มตามระเบียบที่ถูกต้องจะสามารถขอรับเงินสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทว่าในช่วงที่ผ่านมาการรวมกลุ่มของประชาชนมักประสบปัญหา คือ กลุ่มขาดความเข้มแข็ง ถ้ามีผลประโยชน์เกิดขึ้นภายในกลุ่มก็มักนำไปสู่ความขัดแย้งถ้าไม่สามารถหาข้อยุติได้ก็จะทำให้กลุ่มที่ร่วมกันก่อตั้งขึ้นสลายตัวไปในที่สุด

สภาพปัญหาดังกล่าวมักพบได้ในทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับในส่วนของผู้ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มก็ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ และไม่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานที่จะสร้างกลุ่มในชุมชน ในอีกส่วนหนึ่งที่สร้าง ปัญหาแก่การรวมกลุ่มก็คือ คณะผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มักจะเอื้อประโยชน์ให้ พวกท้องถิ่นเองมากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ทำให้เกิดความขัดแย้งตามมา ผู้ปฏิบัติงานจึงไม่สามารถ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีบริบทที่แตกต่าง กัน แต่ในสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมของการแก่งแย่งแข่งขัน ผู้ที่จะอุทิศตนและมีความเสียสละเพื่อ ส่วนร่วมจึงมีน้อย และเมื่อทำงานร่วมกันมักจะเกิดความขัดแย้ง และเกิดแรงเสียดทาน ทำให้เกิด ความท้อถอย ยิ่งทำให้กลุ่มมีความล้มเหลวได้ง่ายยิ่งขึ้น

การที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการ ส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ การสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับ บุคคลทั้งในส่วนบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้การส่งเสริมและประชาชนผู้ได้รับความส่งเสริมเพราะทั้ง สองกลุ่มมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีการสร้าง บุคลากร กำหนดแนวทางการส่งเสริมให้สอดคล้องกับรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลักดันให้ผู้นำกลุ่มเกิดพลังในการทำงานเพื่อส่วนร่วมต่อไป ที่ สำคัญที่สุดกลุ่มที่สร้างขึ้นจะเข้มแข็งหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอย่าง ต่อเนื่องอีกด้วย

3.4.2 ด้านเครือข่าย การทำงานร่วมกันตามที่พบเห็นในพื้นที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในชุมชนร่วมกับ เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และพัฒนา ชุมชน ซึ่งองค์กรเหล่านี้ก็มีภารกิจในการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเช่นกัน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือในการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มในชุมชนมี การทำงานร่วมกันเป็นทีม และขยายเครือข่าย โดยให้ความสำคัญของเครือข่ายที่แต่ละส่วนจะมี ส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยสนับสนุนและเติมเต็มในส่วนที่บางหน่วยงานขาด จะทำให้เกิด พลังและแนวคิดที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือพึ่งพากันและ กันในสังคม

3.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)

แนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสมกับประชาชนเกี่ยวกับการ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรมีดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) โดยให้เจ้าหน้าที่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม และคอยให้ความช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน โดยจัดทีมเจ้าหน้าที่ให้เป็นพี่เลี้ยงในแต่ละหมู่บ้านจะทำให้ประชาชนเข้าใจระบบการทำงานร่วมกับ อปท.มากยิ่งขึ้น

3.5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งควรมีการจัดเวทีเสวนาประชาคมเป็นประจำ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดเวทีที่จะมาแลกเปลี่ยนและแสดงออกถึงความต้องการของคนในชุมชน โดยแท้จริง หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเพิ่มช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น จะทำให้ประชาชนได้ร่วมกันคิดและช่วยกันดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นเจ้าของโครงการกิจกรรมร่วมกันมากยิ่งขึ้น

3.5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างแกนนำชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายให้คนที่สนใจในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมารวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมที่เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นในชุมชน ซึ่งจะสามารถขยายผลต่อไปได้และจะทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งได้ในที่สุด

3.6 การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

แนวทางในการจูงใจให้คนมีความสนใจในเรื่องการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง และร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวทางในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาปฏิบัติจริงได้ มีดังนี้

3.6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือเมืองถึงชนบทและชุมชนเมือง การจัดกิจกรรมโครงการที่สร้างสรรค์มีการประกวดชุมชนพอเพียงและมอบรางวัลให้เป็นผลงานที่เด่นชัด จะทำให้ประชาชนเกิดพลังใจและปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมนี้ควรจัดเป็นประจำทุกปีและมีการจัดเวทีแสดงผลงานของแต่ละหมู่บ้านให้แก่ประชาชนทั่วไปได้เห็นตัวอย่างและจะสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนและจะกระทำต่อไปอย่างต่อเนื่อง

3.6.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสำนักงาน เพื่อให้ประชาชนและผู้ที่มาติดต่อราชการได้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างให้กับประชาชนด้วย และขยายผลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ด้วย

3.6.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของคนในชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยทำงานและวัยผู้สูงอายุ ให้รู้จักและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดเป็นกิจนิสัย

3.6.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปส่งเสริมในหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง เป็นกิจกรรมนำร่อง เพื่อให้หมู่บ้านหรือชุมชนนั้นได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปส่งเสริมในชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นได้ง่ายยิ่งขึ้น

3.7 การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนประชาชนในด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวัตถุดิบของ ด้านจิตใจ เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างเครือข่าย และเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นับว่าเป็นการสนับสนุนทางสังคมให้แก่ประชาชน กลุ่มอาชีพ และเครือข่าย การสนับสนุนดังที่กล่าวมานั้น ส่วนใหญ่มีรายการดังต่อไปนี้

3.7.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนประชาชนในรูปของหมู่บ้านและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีการจัดตั้งถูกต้องตามระเบียบเพื่อให้หมู่บ้าน/ชุมชน ดำเนินกิจกรรมตามความต้องการของชุมชนได้ หากกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามระเบียบของราชการมีความประสงค์จะขอสนับสนุนด้านสิ่งของ ก็สามารถทำเรื่องร้องขอมายังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ หากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมก็จะสนับสนุนได้ อย่างไรก็ตามหากให้มีความชัดเจนและความชัดเจนต่อการสนับสนุนกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นตามระบียบนั้นควรเสนอโครงการที่ต้องการจัดทำในปีงบประมาณถัดไปเสนอไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพิจารณาจัดเตรียมงบประมาณไว้ให้ ซึ่งถ้าหากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแล้วมีรายได้เพียงพอ และเป็นไปตามเงื่อนไขการอุดหนุนก็จะสามารถกำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่ายบรรจุไว้ในข้อบัญญัติการงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กรณีเช่นนี้นอกจากจะเป็นการฝึกปฏิบัติการวางแผนการทำงานของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วยังทำให้กลุ่มหรือองค์กรชุมชนมีความชัดเจนในการทำงานเพราะทราบว่าจะมีงบประมาณสนับสนุน/อุดหนุนที่แน่นอน

3.7.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและให้คำปรึกษาแก่ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชนในการพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือเบื้องต้นในการประสานงานกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตามที่ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชนนั้น ซึ่งกรณีเช่นนี้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความตระหนักและให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพและรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนด้วย

3.7.3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำโครงการและนำประชาชนในพื้นที่ไปศึกษาเรียนรู้ได้พร้อมกันนั้นยังสนับสนุนปัจจัยในการต่อยอดให้กับประชาชนได้อีกทางหนึ่ง นับว่าเป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีองค์ความรู้เฉพาะที่สามารถให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี

3.7.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ ด้านจิตใจให้แก่ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ทางเสียงประกาศตามหมู่บ้าน แผ่นพับ โบรชัวร์ หนังสือคู่มือ การจัดอบรมให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติและการนำไปทัศนศึกษาดูงานในแหล่งที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อำเภอคอยสะเกิด ศูนย์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอแมริม เป็นต้น

ในด้านของประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพิจารณาดำเนินการขอการสนับสนุนหรืออุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.7.4.1 การขอสนับสนุนหรืออุดหนุนงบประมาณเพื่อให้ชุมชนได้ฝึกอบรมจัดการด้วยตนเองและจะทำให้ชุมชนได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองด้วย

3.7.4.2 การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ อันเป็นการดึงดูดหรือกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกิจกรรมโครงการต้องตอบสนองความต้องการที่แท้จริง สามารถนำมาใช้ได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน

3.8 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความเห็นว่า การดำเนินการส่งเสริมตามรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จำเป็นต้องอาศัยอาศัยความร่วมมือที่สำคัญจาก 2 ภาคส่วน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่ได้รับการส่งเสริม กลไกการขับเคลื่อนตามรูปแบบนั้นจำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขสำคัญซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย

3.8.1 แม้ว่ารูปแบบจะเป็นเครื่องมือบ่งบอกถึงแนวทางการขับเคลื่อนผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ แต่มิได้กล่าวถึงรายละเอียดของ โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณารายละเอียดจากองค์ประกอบย่อยจากองค์ประกอบหลัก เพื่อนำมากำหนดเป็นกิจกรรมหรือโครงการสำหรับการส่งเสริม ซึ่งโครงการและกิจกรรมการควรมีความน่าสนใจและดึงดูดประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด โครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นควรกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์แล้วคัดเลือกมาใช้สำหรับการกำหนดงบประมาณ

3.8.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในชุมชนควรร่วมกันคัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพมาเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำที่ได้รับการคัดเลือกควรเป็นผู้ที่มีความคิดมีเหตุผล อีกทั้งควรเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเป็นผู้ชักนำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นเพื่อนำมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

3.8.3 การ เปิดโอกาสและสร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น เช่น นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับทุกโครงการกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากกิจกรรมหรือโครงการเหล่านั้นถูกนำไปใช้ส่งเสริมให้แก่ประชาชน ก็จะช่วยสร้างวิถีคิด วิธีการปฏิบัติตลอดจนการฝึกฝนในแง่การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในกิจกรรมนั้นๆ เมื่อก่อรูปเป็นองค์ประกอบรวมย่อมสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

3.9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชนนำไปใช้เป็นข้อคิด หรือนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชน ดังนี้

3.9.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการส่งเสริมและขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับรูปแบบ รวมทั้งควรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

3.9.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

3.9.2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน ปัจจุบันการเลือกตั้งมักจะให้ความสำคัญกับฐานะทางสังคมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่มีอำนาจทางการเงินสูงมักจะได้รับการเลือกตั้งให้เข้าไปทำหน้าที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้าใจและสร้าง

ความตระหนักแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้เลือกบุคคลซึ่งเป็นคนดีสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนได้

3.9.2.2 ภายในสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรจะต้องดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนและผู้ที่มาติดต่อราชการได้เล็งเห็นว่าแม้แต่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านั้นจะเป็นตัวอย่างที่ดีและสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้จริง

3.9.2.3 สร้างผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ เสียสละ และทำงานเพื่อส่วนร่วม เป็นยอมรับในชุมชน จึงจะเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนประชาชนในชุมชนได้ โดยเน้นจากการปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm) และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3.9.2.4 การจัดโครงการกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงวิทยากรผู้ให้ความรู้จะต้องมีกระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแม้จะเป็นหลักการที่ง่ายแต่ก็มีความละเอียดอ่อน การจะทำให้ผู้อื่นมีความเชื่อและความคิดที่คล้อยตามปรับเปลี่ยนทัศนคติจนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้นั้น จะต้องมีความรู้ ทัศนคติที่ดี และเป็นผู้ที่มีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจริง จึงจะทำให้ประชาชนได้เห็นผลที่เกิดขึ้นจริงๆ ได้

3.9.2.5 จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย (Participatory learning) โดยจะใช้ผู้นำชุมชนเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน

3.9.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนที่ทำงานนอกบ้าน เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมและจัดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนเอง แล้วนำมาวางแผนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันให้ตอบสนองความต้องการและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

3.9.4 ประชาชนมีภาคหลักและวิธีการทำงานเป็นทีม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมและสร้างกระบวนการทำงานเป็นทีมให้แก่ประชาชน

3.9.5 ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักเป็นประชาชนกลุ่มเดิมและ

มักทำหน้าที่หลายอย่างให้แก่ชุมชนหรือหมู่บ้าน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม OTOP เป็นต้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างผู้นำที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการรวมกลุ่มในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

4. ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทำการประเมินรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำการอภิปรายเกี่ยวกับ

4.1 ด้านความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ส่งเสริมในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยทั้งหมดแล้ว มีความเป็นไปได้สำหรับการนำไปใช้ส่งเสริมในพื้นที่จริง อีกทั้งเห็นว่ารูปแบบฯ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านเป็นที่ยอมรับได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทสามารถนำไปใช้ได้จริง เพียงแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณากำหนดรายละเอียดในการจัดตั้งคณะทำงานอย่างเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติและมอบหมายให้ทำหน้าที่ส่งเสริม และประเมินผลร่วมกับประชาชนที่เข้ารับการส่งเสริมอย่างจริงจัง และที่สำคัญ ประชาชนที่เข้ารับการส่งเสริมนั้นควรเข้ารับการส่งเสริมตั้งแต่เบื้องต้นคือ ตั้งแต่เริ่มองค์ประกอบแรกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ชุมชน เพื่อให้เห็นปัญหาและแสวงหาแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการประกอบอาชีพของประชาชนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปก็ควรพิจารณาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมในแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม ดังเช่น การปลูกผัก ผู้เป็นข้าราชการอาจไม่สนใจต่อการปลูกเพราะไม่มีเวลาหรือพื้นที่บ้านมีน้อยไม่เพียงพอแก่การนำไปปลูกผัก ก็ควรส่งเสริมในแง่ของการหันไปสนใจดูแลสุขภาพด้วยการแสวงหาพืชผักปลอดภัยในท้องถิ่น ทั้งนี้นอกจากตนเองจะได้รับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เกษตรกรผู้ผลิตพืชผักก็จะมีผู้ซื้อจำนวนมากขึ้นและผู้ซื้อก็อยู่ในท้องถิ่น เป็นการช่วยเหลือและส่งเสริมกันในทางอ้อม

ในส่วน of รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนรูปแบบฯ อยู่ไม่น้อย ทั้งนี้หากพิจารณาในแต่ละประเด็นจะเห็นว่าทำให้บริบทของชุมชนที่ประชาชนอยู่อาศัยมีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้ทำหน้าที่ต้องหมั่นทำการตรวจสอบ ค้นหาข้อเท็จจริง สภาพแวดล้อมในชุมชน ประกอบกับการนำมาใช้ร่วมกับองค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณาหาทางผสมผสานข้อเท็จจริงที่แสวงหาได้กับข้อมูลที่ได้จากประชาชนผู้เข้ารับการส่งเสริม ที่สำคัญไปกว่า

นั่นแต่ละชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกันไป ดังเช่น ในเขตอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า ประกอบอาชีพหลากหลาย แต่ไม่มีพื้นที่อยู่เป็นของตนเอง ในขณะที่ประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ใช่ชนเผ่า มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และอาจให้ความสนใจเข้ารับการส่งเสริมแตกต่างกันอีกด้วย สิ่งเหล่านั้นพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งที่ทำการส่งเสริมจำเป็นต้องวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์บริบทเหล่านั้น

ในส่วนของงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็มีความสำคัญอยู่เช่นกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท แต่ละขนาดมีรายได้ที่แตกต่างกันออกไป แม้จะมีสถานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกัน แต่มีรายได้และรายจ่ายที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นการนำเข้าสู่กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมการให้ชัดเจน การนำเข้าสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการนำเข้าเป็นโครงการในแผนพัฒนาประจำปี จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในพื้นที่ หากไม่วางแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนย่อมมีอุปสรรคเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการส่งเสริม และสุดท้ายก็จะมีผลทำให้การส่งเสริมเป็นไปในลักษณะขาดความต่อเนื่อง จนต้องยุติไปในที่สุด

4.2 ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มกล่าวถึงความเหมาะสมของรูปแบบฯ ในหลายประเด็นประกอบด้วย เห็นว่า

4.2.1 รูปแบบฯ นี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในทุกด้าน เพราะองค์ประกอบของรูปแบบมีความครบถ้วนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) อีกทั้งให้ความสนใจในแง่ของสภาพปัญหาของชุมชนด้วยการวิเคราะห์ชุมชนก่อนส่งเสริมจริง ทำให้สามารถส่งเสริมในองค์ประกอบต่อ ๆ ได้ตรงกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

4.2.2 รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมา นี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ได้ทันทีเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งต้องมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากนำรูปแบบนี้เข้าไปสนับสนุนจะทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมาะสมยิ่งขึ้น มีทิศทางชัดเจน และสามารถทราบได้ว่าการส่งเสริมในขณะนั้นอยู่ในขั้นตอนใด (องค์ประกอบใด)

4.2.3 ความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ชุมชน การให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ และการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ทำให้การขับเคลื่อนเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมตามรูปแบบฯ ในแต่ละองค์ประกอบนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง หากนำรูปแบบฯ ไปส่งเสริมปรากฏว่าไม่สามารถปฏิบัติได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้พิจารณาในประเด็นการมีส่วนร่วม ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องปฏิบัติงานที่รัดกุมยิ่งขึ้น

ข้อวิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงความสอดคล้อง เหมาะสม และความเป็นไปได้ของการส่งเสริมตามรูปแบบ ทั้งนี้ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า

1. รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คงไว้ 4 องค์ประกอบหลัก เช่นเดิม และปรับปรุงองค์ประกอบย่อยจาก 23 องค์ประกอบย่อยเหลือ 20 องค์ประกอบย่อย ผลการปรับปรุงเนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าองค์ประกอบย่อยมีความซ้ำซ้อนและสามารถปรับไปสู่องค์ประกอบอื่นได้ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำการใช้รูปแบบดังกล่าวควรกระทำการส่งเสริมเริ่มต้นจากองค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ชุมชน ต่อด้วยองค์ประกอบด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบด้านการสร้างกลุ่มอาชีพ และองค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่ายอาชีพ ตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องต่อเนื่องไม่ขาดตอน นอกจากนี้ประชาชนผู้ได้รับการส่งเสริมก็ควรได้รับกิจกรรมตามโครงการตั้งแต่เริ่มต้นและต่อเนื่องเช่นกัน สอดคล้อง อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 อ้างใน รมย์ พะโยม, 2552: 170) ที่กล่าวว่า การวางแผนเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการทำงานได้จากแผนก่อนลงมือปฏิบัติ ช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นไปได้มาก

2. ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องสำหรับการนำรูปแบบฯ ไปใช้เพื่อการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- 2.1 ด้านการประกอบอาชีพ ในการส่งเสริมตามรูปแบบนั้น ควรให้ผู้รับการส่งเสริมได้ตระหนักถึงหลักธรรมในการประกอบอาชีพ ไม่คดโกง จำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ ในส่วนของผู้ประกอบการเกษตรกรรม ควรให้การอบรมเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี เพื่อลดค่าใช้จ่าย และผู้บริโภคได้สินค้าที่มีความปลอดภัยไว้สำหรับการรับประทาน ในส่วนของผู้ที่

ผู้บริโภครู้ควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการแสวงหาสินค้าที่มีความปลอดภัยมาใช้ อุปโภค บริโภค อย่างไรก็ดีตามถ้อยคำพิจารณาผลการศรัทธา เวณิกพัฒนกุล (2547: ง-จ) ซึ่งพบว่า การประกอบอาชีพจนสามารถขยายสมาชิกและเครือข่ายได้ มีจากกระบวนการทำงานร่วมกันภายใต้การพัฒนา 3 ด้าน ด้านการผลิต ที่พัฒนาระบบการผลิตอย่างเป็นระบบ ด้านการตลาด เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย และส่งเสริมการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถให้เข้าถึงลูกค้าให้มากที่สุด และด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ที่ต้องอาศัยหน่วยงานรัฐหรือเอกสารเข้ามาช่วยสนับสนุนผลักดัน ดังนั้นถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักการพัฒนาจากงานวิจัยดังกล่าวไปส่งเสริมในการสร้างอาชีพ ก็มีส่วนสำคัญต่อการตระหนักถึงหลักธรรมในการประกอบอาชีพได้เช่นกัน เพราะการอาชีพสามารถดำเนินไปได้ อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ในขณะที่ลูกค้าก็มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ บ่งบอกถึงการไม่เอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตต่อผู้บริโภค

2.2 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่อง การบริโภคพืชผักปลอดภัย องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นควรจัดพื้นที่สำหรับการค้าขายสินค้าเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ทรัพยากร ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้ผู้ปกครองทำตนเองเป็นตัวอย่างสอนบุตรหลาน และใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งการประยุกต์นำไปใช้นั้นมีส่วนสำคัญเพียงแต่กระบวนการที่ กระตุ้นให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้นั้น การวิจัยของ เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์ (2553: 146-147) แสดง ให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง คือต้อง ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการสอน วิธีการสอน กิจกรรมสนับสนุน สื่อการสอน การวัด และประเมินผลการเรียนการสอน นอกจากนี้ สุเมธ ดันติเวชกุล (2551: 5-6) กล่าวถึงวิธีการ ประยุกต์ใช้ในระดับบุคคลหรือครอบครัว ต้องประมาณคนตามฐานะ ตามอัตภาพและไม่หลงใหล ไปกับกระแสนิยม สามารถให้คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เดินทางสายกลางและพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ใน ส่วนของชุมชนก็ต้องอาศัยการรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของ บุคคลและชุมชนภายใต้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ตรงไปตรงมาและไม่สนับสนุนการลงทุนเกินตัว

2.3 ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทำหน้าที่ส่งเสริมให้แก่ประชาชน อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ติดตามประเมินผลและคอยช่วยเหลือที่ยั่งยืน ผู้ทำหน้าที่วิทยากรส่งเสริมต้องเป็นผู้มี ทักษะความสามารถในการโน้มน้าวให้ผู้รับการส่งเสริมคล้อยตามและนำไปประยุกต์ใช้ ควรทำงาน บูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ ในลักษณะของเครือข่าย

3. รูปแบบกิจกรรมโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อส่งเสริม ควบคุม หนุนเสริมตามกิจกรรมที่กำหนดในรูปแบบ (องค์ประกอบย่อย) เพราะจะทำให้สามารถส่งเสริมได้ทั้งระบบแตกต่างไปจากเดิมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นระบบหรือไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขที่ประชาชนต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านเครือข่าย ในแง่ของเครือข่ายตามรูปแบบส่งเสริม ต้องทำให้เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นการรวมกลุ่ม มีกิจกรรม และขยายไปสู่การสร้างเครือข่าย ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิสัยและกำลังใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมตามรูปแบบ ซึ่งในแง่ของเครือข่าย แก้วดา ชีระกุลพิสุทธิ์ (2551: ง) พบว่า มีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมอาชีพในกลุ่ม คือ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในของแต่ละกลุ่มและเครือข่ายย่อย ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ระหว่างกัน อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวเห็นว่าความสัมพันธ์ของเครือข่ายควรเป็นไปในแนวตั้งผสมผสานกับเครือข่ายแนวนอน นอกจากนี้การวิจัยของศิริพร เวณิกพัฒนกุล (2547: ง) พบว่า การสร้างเครือข่ายนอกจากจะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้การประกอบอาชีพแล้ว ยังต้องมีการพิจารณาถึงการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานอย่างเป็นระบบ ช่วยทำให้การประกอบอาชีพ การดำเนินงานกลุ่มและเครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น ในขณะที่คณะศึกษาศาสตร์ (2553: 10) เห็นว่าการสร้างเครือข่ายตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น นับเป็นขั้นตอนที่บ่งบอกถึงการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่อาศัยการร่วมมือกันในหลายด้านทั้งด้านทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับสภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2552: 147) แต่ถ้าหากเป็นองค์กรในชุมชนการมีเครือข่ายที่เข้มแข็งนับว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในอีกทางหนึ่งด้วย (ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2554: 89)

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรดำเนินการในลักษณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แต่กิจกรรมควรเป็นไปโดยประชาชนที่ได้รับการส่งเสริม สิ่งที่สำคัญที่สุดควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดขึ้นเป็นประจำ เพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยให้ประชาชนมีกิจกรรมดีๆ ที่เกิดขึ้นจากความคิดของตนเองและกลุ่มภายใต้การมีส่วนร่วม ซึ่งในแง่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้น คณะศึกษาศาสตร์ (2553: 7) อธิบายว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้นควรเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ตนเอง การวิเคราะห์บริบทแวดล้อม การแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลงมือปฏิบัติ และการสรุปผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สามารถรู้จัก

พัฒนาตนเองมีส่วนสำคัญต่อการทำให้อยู่ดีมีสุขหรือดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น เพียงแค่เรนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2554: 121) ให้ข้อสังเกตว่ากลุ่มในชุมชนปัจจุบันแม้จะจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง แต่จากผลการวิจัยโดยทั่วไปพบว่าการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ถึงร้อยละ 2 เท่านั้น รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นว่าการพัฒนากลุ่มจะต้องอาศัยความรู้ต่อเนื่องของการเรียนรู้ จึงจำเป็นประโยชน์ต่อการลดจุดอ่อนขององค์กรชุมชนดังเช่นวิสาหกิจชุมชนได้อย่างตรงเป้าหมาย

6. การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดเป็นรางวัล ประกาศเกียรติคุณ ประชาชนที่ได้รับการส่งเสริมและนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยึดถือปฏิบัติในหน่วยงานในฐานะผู้นำ ที่สำคัญที่สุดคือควรทำการส่งเสริมเพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมไปประยุกต์ใช้กับชุมชนใดชุมชนหนึ่งเป็นลักษณะชุมชนนำร่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นประชาชนผู้รับการส่งเสริมเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง (ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2554: 62)

7. การสนับสนุนทางสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมที่สำคัญคือ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะและออกไปให้คำแนะนำแก่ประชาชน กลุ่ม และเครือข่าย สนับสนุนข่าวสาร วัสดุ ให้แก่ประชาชน กลุ่มในชุมชน เพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และที่สำคัญควรสนับสนุนด้านการทัศนศึกษาชุมชนต้นแบบ ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากเจ้าหน้าที่รัฐและเอกชน และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน การวิจัยของสมบุรณ์ บุญโถม (2552: จ) แสดงให้เห็นว่ามีผลโดยตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมทั้งการวิจัยของกานดา เต๊ะขันหมาก (2552: (2)) พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนด้วย

8. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การร่วมกับขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมตามรูปแบบทั้งสองภาคส่วนคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่ได้รับการส่งเสริม โดยคำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละภาคส่วนเพื่อแก้ไขไปสู่แนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมที่เป็นประโยชน์และประชาชนสามารถดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ การนำไปสู่ความสำเร็จ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องให้การสนับสนุนในปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อความสำเร็จ คือ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสนับสนุนทางสังคมให้แก่ประชาชนหรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งในส่วนของประชาชนก็ต้องทำหน้าที่รับข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เข้ารับการสนับสนุนทางสังคมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการฝึกอบรม

การอบรมเชิงปฏิบัติการ และเข้าร่วมกลุ่มกันในชุมชน (กานดา เต๊ะจันทร์หมาก, 2552: (2)) ในขณะที่การวิจัยของกนกพร ฉิมพลี (2555: (4)) ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักรสาน ให้แก่วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เงื่อนไขหรือปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ความรู้ด้านการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ และโครงสร้างพื้นฐาน

9. ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบมีเหมาะสมต่อการนำไปใช้ส่งเสริมคือกิจกรรมครบถ้วนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้ทันที องค์ประกอบย่อยของรูปแบบเหมาะสมต่อการขับเคลื่อนจนเกิดผลสำเร็จ และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ สอดคล้องกับการวิจัยการพัฒนารูปแบบของนักวิชาการอื่น ที่พบว่าหากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม ช่วยทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างได้ผล ดังการวิจัยของรมย์ พะโยม (2552: บทคัดย่อ) ซึ่งพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด การวิจัยของสุมนา พุ่มประพาฬ (2549: บทคัดย่อ) ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยของชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552: ง) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น 7 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการวิจัย และการวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550: ง) ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ มีความเป็นไปได้และเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปปรับปรุงและจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ ต่อมาได้นำไปทดลองใช้กับเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เวลาในการทดลองใช้ทั้งสิ้น 6 เดือน ผลการทดลองใช้มีดังนี้

ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากบริบทเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบทที่มีความเจริญทางด้านวัตถุและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นพื้นที่ในการทดลองใช้รูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาทางสังคมและการดำรงชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างชัดเจนกว่าพื้นที่อื่น

ประวัติของเทศบาลตำบลท่าศาลา

ความเป็นมาของตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในอดีตลำน้ำปิงมีความกว้างและลึกเป็นเส้นทางค้าขาย ลำเลียงสินค้าจากถิ่นอื่นๆ มาสู่เมืองสิบสองป่านา เพราะในสมัยนั้นการค้าขายสินค้าทางบกมีความยากลำบากและใช้เวลานาน อีกทั้งยังมีการปล้นสะดม เมื่อมีชาวจีนเข้ามาตั้งรกราก ทำการค้าขายที่หัวเมืองเชียงใหม่ จึงเลือกสถานที่ตั้งสำหรับการขนถ่ายสินค้าขึ้นบก จึงได้เลือกหน้าค่ายทหารกาวิละปัจจุบัน คือ อนุสาวรีย์พระเจ้ากาวิละ หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางปกครองเป็นตำบล โดยถือเอาถนนเจริญเมืองกับลำน้ำปิง ตัดกันแบ่งเป็น ตำบลใหญ่คอนใต้ของถนนเป็นตำบลท่าศาลา เพราะว่ามีท่าเทียบเรือขนถ่ายสินค้าที่มีศาลาขนาดใหญ่ จึงเรียกกันว่า “ศาลา หรือ ท่าศาลา” ภายหลังที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทำให้ตำบลท่าศาลามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 และเป็นตำบลหนึ่งที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 3 ปี ย้อนหลังติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่เรียกกันว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ประกาศ ณ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลท่าศาลา ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

สภาพทั่วไป

ตำบลท่าศาลาเป็น 1 ใน 11 ตำบลในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 1 กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับท้องถิ่นใกล้เคียงดังนี้

1. อาณาเขต

อาณาเขตทางทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.หนองป่าครั่ง อ.เมืองเชียงใหม่

อาณาเขตทางทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ไชยสถาน อ.สารภี

อาณาเขตทางทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.สันกลาง อ.สันกำแพง

อาณาเขตทางทิศตะวันตก ติดต่อกับ ดินเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

2. เนื้อที่

มีเนื้อที่ทั้งหมด 5.70 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,562 ไร่

3. ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ใช้เป็นที่พักอาศัยและการพาณิชย์บางพื้นที่ใช้ทำสวน ลักษณะอากาศ

แบบลมมรสุมเขตร้อน

เขตปกครองของเทศบาลตำบลท่าศาลา มีจำนวน 5 หมู่ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบวกรกรหลวง

หมู่ที่ 2 บ้านศรีบัวเงิน

หมู่ที่ 3 บ้านดอนจั่น

หมู่ที่ 4 บ้านดอนจั่นพัฒนา

หมู่ที่ 5 บ้านบวกรกรหลวงพัฒนา

4. ครุฑเรือนและประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลท่าศาลามี จำนวน 5,626 คน และจำนวน
ครุฑเรือนทั้งหมด 3,427 หลังคาเรือน มีรายละเอียด ดังนี้ (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2555)

ตาราง 28 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลท่าศาลา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร		รวม	จำนวน ครุฑเรือน
		ชาย	หญิง		
1	บ้านบวกรกรหลวง	589	691	1,280	941
2	บ้านศรีบัวเงิน	900	1,012	1,912	963
3	บ้านดอนจั่น	417	508	925	686
4	บ้านดอนจั่นพัฒนา	360	384	744	460
5	บ้านบวกรกรหลวงพัฒนา	361	396	757	375
รวม		2,632	2,994	5,626	3,427

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

อาชีพหลัก ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรม

2. หน่วยธุรกิจในเขตเทศบาลฯ

- 2.1 จำนวนศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า 8 แห่ง
- 2.2 จำนวนสถานน้ำมัน (ปั้ม) 4 แห่ง
- 2.3 โรงฆ่าสัตว์ของเอกชน 1 แห่ง
- 2.4 สถานขนานูบาลของเอกชน 1 แห่ง
- 2.5 ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ 2 แห่ง
- 2.6 การพาณิชย์ 384 แห่ง

สภาพทางสังคม

1. ด้านการศึกษา

- 1.1 ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนเอกชน 4 แห่ง
- 1.2 โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง
- 1.3 โรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง
- 1.4 ระดับวิทยาลัยการอาชีพ 2 แห่ง
- 1.5 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประจำตำบล 4 แห่ง

2. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- 2.1 วัด 4 แห่ง
- 2.2 มัสยิด 1 แห่ง
- 2.3 โบสถ์คริสต์จักร 1 แห่ง

3. ด้านการสาธารณสุข

- 3.1 สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 2 แห่ง
- 3.2 อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม

การคมนาคม โดยใช้รถยนต์ รถรับจ้าง รถจักรยานยนต์ ฯลฯ ใช้ถนนสายหลักของกรมทางหลวง คือ

- 1.1 ถนนสายเชียงใหม่-บ่อสร้าง-สันกำแพง
- 1.2 ถนนสายชุปเปอร์ไฮเวย์ (เชียงใหม่-ลำปาง)
- 1.3 ถนนสายอ้อมเมือง-แยกต่างระดับคอนจั่น-สันกำแพง
- 1.4 ถนนวงแหวนรอบกลางเมืองเชียงใหม่
2. การไฟฟ้า
 - 2.1 จำนวนหมู่บ้านที่ไฟฟ้าเข้าถึง 5 หมู่บ้าน
 - 2.2 จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า 2,375 ครัวเรือน
3. แหล่งน้ำธรรมชาติ
 - 3.1 ลำน้ำ, ลำห้วย 1 สาย
 - 3.2 บ่อบาดาลเอกชน 1,450 แห่ง
 - 3.3 บ่อน้ำตื้นสาธารณะ 1,450 แห่ง
 - 3.4 บ่อน้ำตื้นเอกชน 340 แห่ง
4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 4.1 สถานีตำรวจชุมชน 1 แห่ง
 - 4.2 สถานีตำรวจทางหลวงเชียงใหม่ 1 แห่ง

พันธกิจของเทศบาลตำบลท่าศาลา

1. จัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค และการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ประชาชนอย่างครบครัน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
3. คุ้มครอง ดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
5. ป้องกันและระงับโรคติดต่อตลอดจนส่งเสริมสุขภาพในด้านต่างๆ ของประชาชนโดยส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง
6. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยปราศจากสิ่งเสพติดและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาด้านสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
7. บริหารราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (ซื่อตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้)
8. อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นโดยจัดตั้งสภาวัฒนธรรมร่วมดำเนินการ

นโยบายการพัฒนา 9 ด้าน

1. นโยบายการเมืองและบริหาร

1.1 จะยึดมั่นและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จัดกิจกรรมเพื่อเชิดชูทุกสถาบันเนื่องในวันสำคัญต่างๆ ตลอดปี

1.2 จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม จนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เทศบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ และนโยบายของรัฐทุกประการ

1.3 จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ และประสานประโยชน์กับ กำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มงานราชการ และกลุ่มองค์กรทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย และต่อเนื่อง

1.4 จะส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล เกิดความเข้มแข็งมีส่วนร่วมในการบริหารงาน พัฒนางาน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เข้าใจงานและดำเนินงานด้านต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน

2. นโยบายด้านการศึกษาและพัฒนาสังคม

2.1 ยกระดับความรู้ของประชาชนโดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบ (กศน.)

2.2 สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนวัดคอนจั่นและโรงเรียนท่าศาลาเพิ่มมากขึ้น เพื่อรักษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานของ “สมศ.”

2.3 จัดตั้ง “ศูนย์การสอนพิเศษ” แก่นักเรียนที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาที่เป็นปัญหาระดับมัธยมศึกษา โดยอาจารย์ชั้นนำในระดับจังหวัด

2.4 จัดอบรมโครงการการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง และโครงการสรรหาเยาวชนดีเด่น “คนดีศรีท่าศาลา” เป็นประจำทุกปี

2.5 สนับสนุน ส่งเสริม ให้เอกชนจัดการศึกษา “ระดับก่อนประถมศึกษา” ให้มีคุณภาพ

2.6 พิจารณาหาแนวทางในการหลอมรวมโรงเรียนให้เป็น “หนึ่งโรงเรียนหนึ่งตำบล” ในโอกาสต่อไป

2.7 ให้ความช่วยเหลือ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ผู้ติดยาเสพติดและผู้ประสบสาธารณภัย

2.8 เพิ่มจำนวนผู้รับเงินเบี้ยยังชีพ ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลฯ 500 บาท/คน/เดือน อย่างเป็นธรรม ตามคณะกรรมการรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2549

2.9 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจนของประชาชน เพื่อสนับสนุนโครงการบ้านเอื้ออาทร บ้านเกิดให้ อย่างต่อเนื่อง

2.10 จัดให้มีโครงการ “ดวงตาสดใส” แก่ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีปัญหาด้านสายตา

2.11 จัดให้มีโครงการ “เยี่ยมผู้ป่วย” ที่นอนพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านและโรงพยาบาล

2.12 ประชาสัมพันธ์ ประสานงาน เพื่อจัดตั้งกองทุนวันละบาททั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

2.13 จัดหน่วยบริการมวลชนสัมพันธ์เคลื่อนที่ เช่น จัดโต๊ะ เก้าอี้ เติ้นท์ เวที เครื่องเสียง สัญญาณไฟจราจรเคลื่อนที่

2.14 จัดตั้งทีมกฎหมาย บริการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

3. นโยบายด้านสาธารณสุข และคุณภาพชีวิต

3.1 จัดตั้ง “ศูนย์ดูแลสุขภาพของประชาชน” เพื่อบริการประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยการสนับสนุนสถานีอนามัยในตำบลดำเนินการ

3.2 จัดหน่วยบริการ “แพทย์ พยาบาล เคลื่อนที่” บริการถึงบ้าน ตรวจสอบสุขภาพประชาชนเฉพาะ โรคปีละ 2 ครั้ง

3.3 จัดโครงการ “คุ้มครองผู้บริโภค” เช่น โครงการอาหารสะอาดรสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)

3.4 ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ ผักปลอดสารพิษ ในเขตพื้นที่

3.5 ส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนทุกกลุ่มอายุ และจุดบริการออกกำลังกาย ด้วยเครื่องมือทันสมัย (ฟิตเนท) ในอาคารที่ทำการ/เทศบาลตำบลท่าศาลา

3.6 ส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาครอบครัว ให้เป็นครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งในโอกาสต่อไป

3.7 สนับสนุนให้ทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน ได้ใช้น้ำประปาโดยทั่วถึง

4. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

4.1 จัดทำแผนผังข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานทุกหมู่บ้าน ชุมชน เป็นข้อมูลในการพัฒนางานด้านต่างๆ อย่างเป็นระบบ และตอบสนองความต้องการ ได้ตรงจุด ชัดเจน

4.2 ดำเนินการขยายเขต “น้ำประปาส่วนภูมิภาค” ให้ทั่วถึงครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบล

4.3 ปรับปรุงถนนหนทางภายในตำบลให้สะดวก เรียบร้อย ปลอดภัย ปรับปรุงผิวจราจรให้เป็นแบบ แอสฟัลติกคอนกรีต เน้นเรื่อง สะดวก สะอาด และปลอดภัย

4.4 ปรับปรุงทางระบายน้ำเป็นแบบมาตรฐานของทางเทศบาลตำบลท่าศาลา และศาลาเหมือง ทางส่งน้ำตามความเหมาะสม

4.5 สนองความต้องการ และความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน ชุมชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับถนนหนทาง, ทางระบายน้ำ, คลองเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน ตำบลอื่นๆ

4.6 จัดตั้งหน่วยบริการ “เคลื่อนที่เร็ว” แก้ไขปัญหาไฟฟ้า น้ำประปา ในเขตเทศบาลตลอด 24 ชั่วโมง

4.7 ปรับปรุงอาคาร สถานที่ ของเทศบาลตำบลท่าศาลาให้รองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นตามอำนาจหน้าที่ร่วมรับผิดชอบตามความเหมาะสม

5. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 จัดทำโครงการ “เทศบาลตำบลท่าศาลา เมืองน่าอยู่” โดยจัดกิจกรรม ดังนี้

5.1.1 ปรับปรุงถนนหนทางให้สะอาด สะดวก ปลอดภัย สวนสวย น้ำใส ไฟสว่าง

5.1.2 ปรับปรุงภูมิทัศน์ 2 ข้างทาง ถนนสายหลัก สายรอง และที่สาธารณะ

5.1.3 จัดสวนสาธารณะบริเวณที่ทำการเทศบาลตำบลท่าศาลาและจุดต่างๆ ที่มี

5.1.4 จัดการทำความสะอาด กำจัดวัชพืช และขยะสองข้างทาง,ถนน และในแม่น้ำลำคลองทุกสาย

5.1.5 ปรับปรุงพื้นที่บริเวณฝั่งแม่น้ำควฝังตะวันตก เพื่อใช้กิจกรรมของหมู่บ้าน และตำบล เช่น จัดงานประเพณีลอยกระทง แข่งขันเรือพาย เป็นต้น

5.1.6 สนับสนุน พัฒนา และปรับปรุง ฌาปนสถาน (สุสาน) หมู่ที่ 1, 2 และ 3 ให้มีความสะดวกในการจัดกิจกรรม และบริการผู้มาใช้สถานที่ได้อย่างพอเพียง พื้นที่สะอาด ร่มรื่น มีภูมิทัศน์สวยงาม

5.1.7 จัดโครงการ “คลีนแอนด์กรีน” (Clean and Green) คือ ปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นครอบคลุมทุกพื้นที่ ดูแลรักษาความสะอาด ทั้งในที่สาธารณะ-ส่วนบุคคล

5.2 จัดพนักงานดูแลรักษาความสะอาดบริเวณถนนสองข้างทาง และที่สาธารณะ ที่ว่างเปล่า อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง

5.3 ปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพ และณรงค์ “งด” การเผาขยะ เพื่อสนับสนุนโครงการลดภาวะโลกร้อน

5.4 สนับสนุนโครงการ “หมู่บ้าน นามอง” อย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการประกวดมอบรางวัลแก่หมู่บ้านที่ดำเนินการได้ดี

5.5 จัดตั้งกลุ่มงานเจ้าหน้าที่เพื่อขยายพันธุ์ไม้ดอก ไม้ประดับ ไว้ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ตามโอกาส และใช้ประดับตามที่สาธารณะหรือสวนหย่อมที่ต้องดำเนินการต่อไป เพื่อลดค่าใช้จ่าย และสนองความต้องการใช้งานได้เอง

6. นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน

6.1 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน/การออมทรัพย์/ร้านค้าชุมชนทุกระดับ หมู่บ้าน/ตำบล เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของชุมชน

6.2 จัดตั้ง “สถานธนาถบาล” บริการในเขตเทศบาลตำบลท่าศาลา ลดการกูดนอกระบบ

6.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้เอกชนจัดตั้ง “ตลาดสด” ในเขตเทศบาลและจะใช้เป็นที่ตั้งตลาดกลางการเกษตรและสินค้าโอท็อป (OTOP) ในโอกาสต่อไป

6.4 พัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของกลุ่ม องค์กรและประชาชน ที่มีการประกอบอาชีพเดียวกันอยู่แล้วให้มีการรวมกลุ่มกันได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

6.5 จัดโครงการ จัดหางานและจ้างงาน เพื่อการมีงานทำของประชาชน และเยาวชนในช่วงปิดภาคเรียน

6.6 จัดโครงการ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการอบรมในครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์เลียงบริโภคให้ผู้สนใจดำเนินการในพื้นที่ที่จะจัดหาให้ เสริมโครงการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ

6.7 จัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในเขตเทศบาลเพิ่มมากขึ้นตามที่จะมีการส่งเสริมการผลิตในอาชีพต่างๆ

7. นโยบายด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยว

7.1 สนับสนุน ส่งเสริมให้วัดบวกรกหลวงพ่อ วัดศรีบัวเงิน วัดคอนจั่น อารามสงฆ์ หมู่ที่ 3 และมัสยิดอัลซอริเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว

7.2 สนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาทุกศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม อย่างต่อเนื่องในโอกาสต่างๆ

7.3 จัดให้กิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.4 พัฒนาสนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น คนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำ การตีกลองประเภทต่างๆ อาชีพพื้นบ้าน การจักสาน การประดิษฐ์ของใช้ เป็นต้น

7.5 จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล-เทศบาล จัดให้มีคณะกรรมการทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล

7.6 ส่งเสริม-สนับสนุนการแสดงออกเชิงวัฒนธรรมด้านการแข่งขันในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

7.7 จัดการประชุมสัมพันธ์ เชิญชวน ร่วมจัดนิทรรศการ แสดงสินค้าในโอกาสต่างๆ เพื่อเชิญชวน / ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในเขตเทศบาลตำบลท่าศาลามากยิ่งขึ้น

8. นโยบายด้านการกีฬา และการออกกำลังกาย

ยกระดับและมาตรฐานการกีฬาของตำบลให้ดีขึ้น โดย

8.1 สนับสนุน ส่งเสริม ศูนย์ฝึกกีฬา และลานกีฬาระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ให้เล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ จริงจัง

8.2 จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และร่วมแข่งขันในระดับอำเภออย่างต่อเนื่อง

8.3 จัดตั้งคณะกรรมการการกีฬาของเทศบาลตำบลท่าศาลา ร่วมรับผิดชอบการกีฬาอย่างจริงจัง

8.4 จัดหาผู้ฝึกสอนกีฬาประเภทต่างๆ เข้ามาควบคุม, ฝึกสอน, ฝึกซ้อม ในระดับตำบล เพื่อหวังผลในการแข่งขันระดับอำเภอให้สูงขึ้น ดีขึ้นให้ได้

8.5 ส่งเสริม สนับสนุนนักกีฬาฝีมือดีให้มีโอกาสก้าวหน้าในระดับสูงขึ้น

8.6 ส่งเสริม สนับสนุนการออกกำลังกายของประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่อง

9. นโยบายด้านความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

9.1 จัดตั้งศูนย์ประสานงานฝ่ายปกครองท้องถิ่นในที่ทำการเทศบาลตำบลท่าศาลา

9.2 ประสานงาน ประสานประโยชน์กับฝ่ายปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมในการดูแลความสงบเรียบร้อย และปลอดภัยให้ดียิ่งขึ้น

9.3 จัดตั้งศูนย์ และมีสายตรวจ “อปพร” เพื่อประสานการทำงานกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจในโอกาสต่างๆ เป็นประจำ เช่น ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเขตเทศบาลตลอด 24 ชั่วโมง โดยจัดงบประมาณของเทศบาลเข้าไปสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรูปแบบ “ศูนย์ปฏิบัติการ ร่วม”

9.4 จัดตั้งศูนย์สืบเรื่อง “เหตุควั่น เหตุร้าย” และเรื่องร้องทุกข์ต่างๆ ตลอด 24 ชั่วโมง

9.5 สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดการฝึกอบรมสมาชิก “อปพร” โดยรวบรวม สมาชิกจากหมู่บ้านเข้ารับการอบรมเพิ่มขึ้น

9.6 สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าตอบแทนแก่สมาชิก อปพร. ในการ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันดูแลความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านตามความเหมาะสม

บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมของตำบลท่าศาลาในปัจจุบัน พฤติกรรมและวิถี การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ดั้งเดิมย่อมมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม การกระทำของมนุษย์ยังมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และในทางตรงข้ามกับสิ่งแวดล้อมก็มีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของชีวิตมนุษย์ มนุษย์สามารถนำ สิ่งแวดล้อมหนึ่งมาดัดแปลงให้เป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ พฤติกรรมของมนุษย์มีความสำคัญต่อ สิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งส่งผลดีและผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน สิ่งแวดล้อมก็มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นไปตาม สิ่งแวดล้อม

ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการประชุมคณะผู้บริหารและผู้นำของตำบลท่าศาลา เพื่อปรึกษาหารือแนวทาง ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลท่าศาลามีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ด้วย “รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็นการนำรูปแบบดังกล่าวมาทดลองใช้ในการดำเนิน กิจกรรม โครงการเพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กิจกรรมการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและสร้างความตระหนัก

ผู้วิจัยพร้อมด้วยคณะผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนของตำบลท่าศาลา และได้เริ่มกระบวนการดำเนินงานโดยสอดคล้องกิจกรรมการสร้างความรู้และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของกลุ่มบุคคลภายในเทศบาลตำบลท่าศาลา ก่อนที่จะขยายผลต่อไปยังประชาชนโดยได้จัดกิจกรรมวาระยามเช้าทุกวันศุกร์ เพื่อเป็นเวทีในการสร้างความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและพนักงานจ้างทุกคน ซึ่งได้เชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้และนายกเทศมนตรีตำบลท่าศาลา (นายศิริพัฒน์ กาวีละ) ได้นำสาระความรู้พร้อมทั้งได้นำการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Action Learning) ในการดำรงชีวิตของตนเองเล่าสู่กันฟัง เพื่อสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานวัฒนธรรมและค่านิยมของบุคลากร ไม่สามารถทำได้โดยวิธีการใช้อำนาจสั่งการ การถ่ายทอดความรู้ในลักษณะให้การศึกษา ฝึกรอบม เท่านั้น แต่จำเป็นต้องบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการสร้างการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานด้วยตนเอง ด้วยความเต็มใจ ได้ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์การพัฒนา สร้างความรู้สึกร่วมกันต่อพันธกิจที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจให้หัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้นำกลุ่มภารกิจการวางเครือข่ายเชื่อมโยงกับบุคลากรทุกระดับและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในชุมชนของตนเอง

2. มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมและการศึกษาผลกระทบอย่างต่อเนื่องโดยการนำแนวคิดของ Kaizen ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และค่อยเป็นค่อยไปมาใช้

3. ให้แต่ละส่วนราชการในเทศบาลตำบลท่าศาลาจัดทำคำแถลงค่านิยมสร้างสรรค์ (Value Statement) ประกาศมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อลดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ มีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม อย่างจริงจัง

4. การนำแนวทางการบริหารจัดการที่หลากหลายมาปรับใช้ให้ประสบความสำเร็จ ย่อมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี อีกทั้งการวางแผนปฏิบัติงาน ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนในหน่วยงานเป็นสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป จะทำให้บุคลากรยอมรับและให้ความร่วมมือมากกว่าการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน จึงได้มี

การปฐกษาหารือ แนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน โดยมอบหมายให้ส่วนราชการ 4 ส่วน ภายในเทศบาล ตำบลท่าศาลา ประกอบด้วย สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง และกองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม ได้ร่วมกันปฏิบัติงานโดยอาศัยรูปแบบฯ ผนวกกับภารกิจของเทศบาลตามกิจกรรม โครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปี

5. ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้

5.1 พนักงานเทศบาล ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ดังต่อไปนี้

5.1.1 รูปแบบการส่งเสริมฯ ที่นำไปทดลองใช้ เมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจ ประจำปีงบประมาณ 2556 และการเตรียมการสำหรับปีงบประมาณ 2557 ปรากฏว่า มีรายละเอียด ครอบคลุมองค์ประกอบ เพียงแต่กิจกรรมย่อยซึ่งปรากฏในองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบ หลักนั้น เทศบาลจำเป็นต้องมีการปรับกิจกรรมให้สอดคล้อง เช่น การให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนนั้น กิจกรรมของเทศบาลมิได้แยกหรือจำแนกการให้ความรู้เป็นหมวด ซึ่ง เทศบาลจำเป็นต้องไปกำหนดในกิจกรรมเพื่อกำหนดให้วิทยากรผู้ให้ความรู้ให้ความรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงให้ครบองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ การให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตด้วยความ มีเหตุผล การให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง มีการวางแผนดำเนินชีวิต เป็นต้น

5.1.2 การดำเนินงานตามรูปแบบจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนตั้งแต่ เริ่มต้นองค์ประกอบแรก แต่การดำเนินการของเทศบาลจำเป็นต้องทดลองใช้ในทุกองค์ประกอบ ดังนั้นประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบจึงอาจไม่ใช่กลุ่มเดียวกันทั้งหมด และอาจ ลัดชั้นคอนในการรับการส่งเสริม ดังเช่น การส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพ ปัจจุบันเทศบาลมีกลุ่ม อาชีพที่หลากหลาย จึงมีการคัดเลือกและจำลองกลุ่มเพื่อมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด องค์ประกอบย่อยว่าสมาชิกมีการปฏิบัติหรือไม่ จำเป็นต้องปฏิบัติหรือไม่ เป็นต้น การสร้าง เครือข่ายกลุ่มอาชีพ เทศบาลสามารถกำหนดได้เฉพาะนำมาปฐกษาหารือแนวทางการสร้างเครือข่าย การศึกษาดูงานสามารถกระทำได้เพียงการศึกษาดูงานกับกลุ่มอาชีพในตำบลเดียวกันและแสวงหา แนวร่วมในการสร้างเครือข่ายอาชีพ เป็นต้น ดังนั้นหากจำเป็นต้องขับเคลื่อนการส่งเสริมตาม แนวทางที่กำหนดไว้ อาจต้องใช้ระยะเวลาสำหรับการส่งเสริมให้ครบทุกองค์ประกอบถึง 2 ปีงบประมาณ และผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในการขับเคลื่อน

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรคที่มี คือ ความต่อเนื่อง สืบต่อและสานต่อใน การขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ ชุมชน และความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากในกิจกรรมที่ผ่านมาทั้ง ดำเนินการตามรูปแบบและกิจกรรมอื่นของเทศบาล มักมีประชาชนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากไม่มีเวลา และปัญหาจากการประกอบอาชีพประจำวัน

5.2 ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมตามรูปแบบ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนของตนเองมากขึ้น กล่าวคือประชาชนมีโอกาสร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ปัญหาใดบ้างกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ภายได้พื้นฐานการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.2.2 ประชาชนมีความรู้และเข้าใจองค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ตนเองว่ามีได้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงหรือไม่ ประเด็นใดที่ขาดหาย และควรนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างไร

5.2.3 ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ เห็นว่ามักเป็นในนามมิได้สนใจกระบวนการทำงานตามโครงสร้างองค์กรกลุ่ม ทำให้การขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพขาดพลังไป เมื่อได้รับการส่งเสริมตามรูปแบบทำให้เข้าใจว่ากลุ่มจำเป็นต้องขับเคลื่อนอย่างไร ต้องจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพอย่างไร จำเป็นต้องดำเนินงานและมีการบริหารงานอย่างไรเพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนไปสู่การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพได้

5.2.4 ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมกับเทศบาลเนื่องจากเห็นว่ามีเวลาจำเป็นในการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพสร้างรายได้ การเข้ามาร่วมกับเทศบาลนั้นอาจทำให้การประกอบอาชีพและรายได้สูญเสียไป แต่การได้เข้ามารับการส่งเสริมกับเทศบาลทำให้เข้าใจว่าประชาชนเข้าใจในประเด็นดังกล่าวผิดพลาด เพราะการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยทั่วไปก็คือ การไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม การใช้จ่ายอย่างประหยัด แต่ไม่เข้าใจถึงวิธีการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ดังนั้นหากได้รู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้ก็จะ เป็นประโยชน์ ช่วยทำให้มีกรอบในการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นจึงต้องการแนะนำให้เพื่อน ๆ สมาชิกในชุมชนของเทศบาลได้เข้าใจในประเด็นดังกล่าวและควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับเทศบาลเพื่อรับการส่งเสริมซึ่งจะเป็นผลดีมากกว่าและไม่มีผลเสียเกิดขึ้นตามมาอย่างแน่นอน

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในกระบวนการทดลองใช้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติ โดยการเตรียมจัดบุคลากร การมอบหมายให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละหน่วยงานได้ทำตน

เป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลา 6 เดือนของการทดลองใช้หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติโดยยึดแนวทาง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นำไปสู่การบริหารที่ดีขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการนำรูปแบบไปทดลองใช้ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ภายใต้การพิจารณาจัดและปรับกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องสนับสนุนกับรูปแบบ ผลการนำไปใช้พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมตามรูปแบบ เพียงแต่จำเป็นต้องมีการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบที่มีได้กระทบกับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ชุมชนช่วยทำให้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น ประชาชนมีความรู้และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และกำลังนำไปสู่การร่วมกันสร้างเครือข่ายอาชีพในตำบล แสดงว่าขั้นตอนการส่งเสริมตามรูปแบบฯ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม เพียงแค่รูปแบบฯ ที่พัฒนาในครั้งนี้ผู้ร่วมทดลองใช้เห็นว่าหากใช้ส่งเสริมตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดองค์ประกอบสุดท้ายต้องใช้เวลาประมาณ 2 ปีและอาจมีอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาและการประกอบอาชีพของผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น สอดคล้องกับการวิจัยของสุมนา พุ่มประพาพ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำไปทดลองใช้พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในภาพรวมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน โดยเฉพาะด้านประโยชน์ต่อผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจมากกว่าด้านอื่น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 211 แห่ง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่มได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ได้สร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหาตามแนววัตถุประสงค์การวิจัย และพัฒนาคุณภาพให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และมีความเชื่อมั่นสูง (reliability) เหมาะสมต่อการนำไปใช้ การจัดสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า และมีตำแหน่งต่างๆ ทั้งคณะผู้บริหาร (บุคลากรที่ได้รับเลือกตั้งเข้าทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และตำแหน่งต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติ

2. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยจำนวนมากเป็นเพศหญิง อาศัยอยู่ในช่วงวัยทำงาน จำนวนมากมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพ

สมรส มีความรู้ในระบบการศึกษาอย่างต่ำการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกินกว่าครึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รองลงมาคือ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ (รวมข้าราชการบำนาญ) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีประสบการณ์เคยเรียนรู้หรืออบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ซึ่งการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของประชาชนพึ่งพาเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพไม่สูงมากนักพึ่งพาสิ่งที่แสวงหาได้ในครอบครัวหรือท้องถิ่นมากกว่าจัดซื้อหาใช้ในการประกอบอาชีพ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีสมาชิกครอบครัว 3-4 คน ซึ่งจำแนกเป็นสมาชิกในครอบครัวอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 1 คน อายุระหว่าง 26-59 ปี จำนวน 2 คน แต่กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมีสมาชิกในครอบครัวอายุ 60 ปีขึ้นไป 1 คน และสถานภาพของครอบครัวสมาชิกในครอบครัวอยู่พร้อมหน้า ส่วนการมีรายได้ของสมาชิกในครอบครัว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งสมาชิกในครอบครัวมีรายได้ทุกคน ในส่วนภาระหนี้สินและการออมของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินและมีการออม โดยสัดส่วนการภาระหนี้สินกับการออมของกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน

ข้อมูลสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ข้อมูลจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่แตกต่างกันไปคือ ต่ำกว่า 20 ล้านบาทต่อปี จนถึงเกินกว่า 60 ล้านบาทต่อปี และในขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนบุคลากรในหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนมากมีจำนวนบุคลากร 31-50 คน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดดำเนิน โครงการเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในรอบ 3 ปี ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนน้อยกว่า 5 โครงการ รองลงมาดำเนินกิจกรรม 6-10 โครงการ งบประมาณที่ใช้สำหรับดำเนินโครงการปีละไม่เกิน 50,000 บาท หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนิน โครงการได้แก่ งานสวัสดิการและพัฒนาชุมชน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการโครงการ ซึ่งรูปแบบของโครงการที่สำคัญได้แก่ การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและอาจผสมผสานกับแนวทางอื่นที่เหมาะสม ทั้งนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาหนี้สินในสัดส่วนเดียวกันกับไม่มีปัญหาหนี้สิน การดำเนินโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาชนให้การสนับสนุนร่วมมือเป็นอย่างดี ภายหลังจากดำเนิน โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการประเมินโครงการปรากฏว่าโครงการส่วนใหญ่ดำเนินงานอยู่ในระดับดี

นอกจากการดำเนินตามลำพังแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อทำงานในลักษณะเครือข่าย รับการสนับสนุนงบประมาณ นุเคราะห์ วิทยากร และวิชาการ เพื่อดำเนินโครงการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสถานะและบทบาททางสังคมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมา ไม่มีสถานะและบทบาทสังคมในชุมชน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปีละ 1-2 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทราบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปในลักษณะการให้ข้อมูลข่าวสาร/การประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ การให้การอบรมให้ความรู้

ข้อมูลบริบท ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

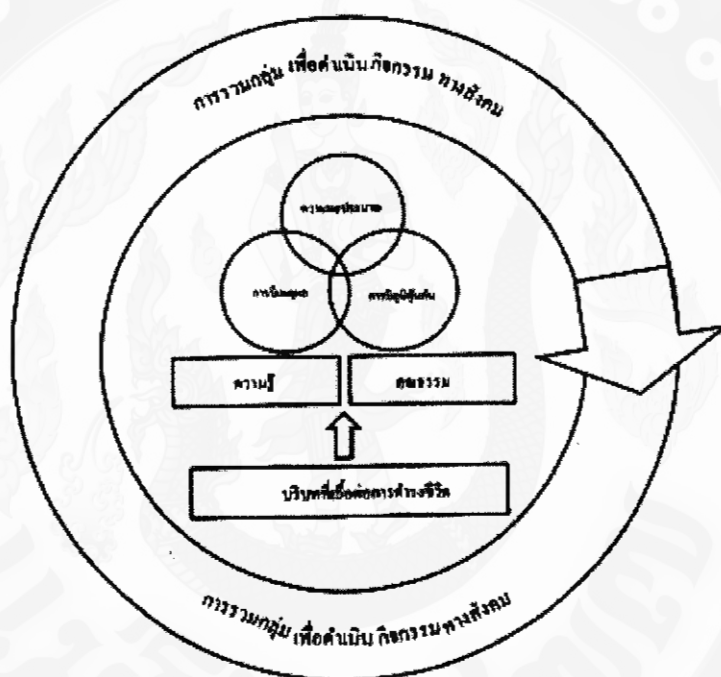
ผลการวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีการดำเนินชีวิตด้วยค่าเฉลี่ยระดับมากด้าน การประกอบอาชีพ และด้านการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการประเมินการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 45.2 ดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และร้อยละ 54.8 ดำเนินไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. บริบท (ภูมิสำเนาหรือพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อบต. เป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยข้อมูลซึ่งสำรวจจากประชาชน พบรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

ภาพ 7 รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความพอประมาณ มี 7 องค์ประกอบย่อย คือ

1. สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการมีรายได้เพียงพอ
2. มีการวางแผนการดำเนินชีวิต
3. ดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล
4. การดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
5. เข้าใจดีในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง

7. ปลุกศักสวนครัวไว้รับประทานเองในครอบครัว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีเหตุผล มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับก่อนลงมือปฏิบัติงานใด ๆ
2. มีการวางแผนทำงาน การประกอบอาชีพ
3. การดำเนินกิจกรรมใดๆ คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของสังคม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านภูมิคุ้มกัน มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ

1. มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. มีความสนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย
4. มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต
5. ครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือและออกมา

ช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีความรู้ มี 6 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ร่วมกันกำหนดนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น
2. การให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น
3. การสร้างขวัญกำลังใจหรือรางวัลสูงใจในการนำปรัชญาไปใช้ดำรงชีวิต
4. การรับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หรือหน่วยงานภายนอก

5. รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก

6. ขวนขวายหาความรู้เพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการมีคุณธรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน
2. ประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ
4. มีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ
5. มีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่
6. ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต

องค์ประกอบย่อยที่ 6 ด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ย่อย คือ

1. ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
2. ภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
3. สิ่งแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ
4. วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบย่อยที่ 7 ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม ประกอบด้วย 9

องค์ประกอบย่อย คือ

1. เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน
2. การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
4. มีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะ โครงการที่สนับสนุนให้

ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

5. ขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ และ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำปุ๋ยและนำมารีไซเคิล
7. สร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท.

8. ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

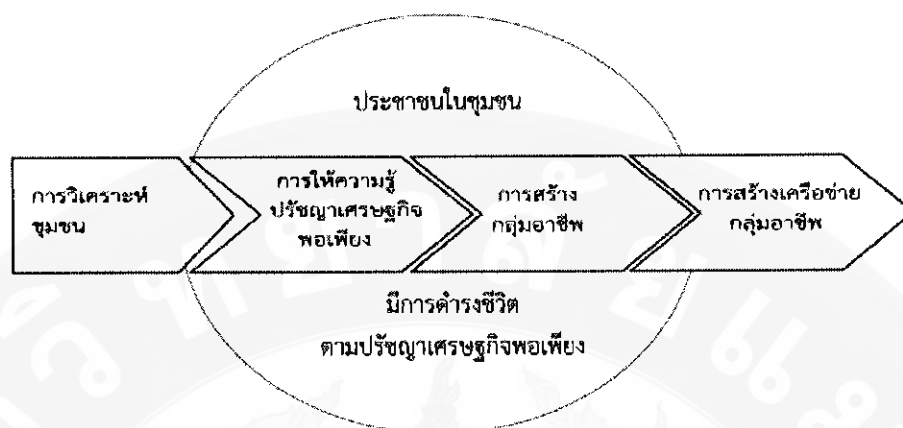
9. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนทราบ

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี

ดังนี้

ภาพ 8 สรุปรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ชุมชน มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. หาข้อมูลการระบาดของยาเสพติด
2. หาข้อมูลแหล่งอบายมุข
3. สืบหาข้อมูลภาระหนี้สินของประชาชน
4. สืบหาข้อมูลสุขภาพและการดูแลสุขภาพ
5. ประชาชนร่วมกันวิเคราะห์ SWOT

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 5 องค์ประกอบ

ย่อย ดังนี้

1. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านความพอประมาณ
2. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านมีเหตุผล
3. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน
4. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการสร้างคุณธรรมในการดำเนินชีวิต
5. การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการวางแผนดำเนินชีวิตหรือการดำรงชีพ

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างกลุ่มอาชีพ มี 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและรับสมัครกลุ่มอาชีพ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพทำเกษตรอินทรีย์
3. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพให้ประกอบอาชีพเสริม
4. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

ร่วมประชุมและพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างสมาชิกกลุ่ม

5. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพร่วมกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมพัฒนาชุมชน/สังคม

6. ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอาชีพได้ร่วมกันออมทรัพย์เพื่อใช้ประโยชน์ภายในกลุ่มอาชีพ

7. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอาชีพทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนใช้จ่ายเงิน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
1. สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เพิ่มขึ้น

2. สนับสนุนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน/กลุ่มอาชีพทั้งในและนอกพื้นที่

3. สนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนการขยายเครือข่ายการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความคิดเห็นดังนี้

2.1 ด้านการประกอบอาชีพ ควรส่งเสริมเพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีธรรมะในจิตใจ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการปลูก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปส่งเสริมให้ประชาชนใช้พื้นที่บริเวณบ้านปลูกพืชผักสำหรับไว้รับประทาน

2.2 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แนะนำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้นำในการปลูกผักไว้บริโภคที่สำนักงาน

2.3 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จัดพื้นที่สำหรับให้ประชาชนมาจำหน่ายพืชผักปลอดภัย ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมผู้นำในครอบครัวกระทำตนเป็นแบบอย่างและสอนบุตรหลานให้ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สำคัญที่สุดคือ ควรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงใจกับประชาชน มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ควรมีทักษะและความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2.4 ด้านเครือข่าย ควรเริ่มต้นด้วยการรวมกลุ่มเมื่อกิจกรรมเข้มแข็งแล้ว ควรสนับสนุนให้ขยายตัวสร้างเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือระหว่างกันอย่างเป็นระบบ

2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดระบบที่เอื้ออำนวยให้ความช่วยเหลือประชาชนในชุมชน จัดเวทีประชาคมเป็นประจำเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างแกนนำชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายให้แก่ผู้สนใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมในชุมชน

2.6 การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งรางวัล ให้พนักงานเทศบาลปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนที่มาพบเห็นหรือมาใช้บริการ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติของคนในชุมชน จัดชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงนำร่องเพื่อขยายไปยังชุมชนอื่น

2.7 การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนงบประมาณแก่ชุมชนเพื่อการเศรษฐกิจพอเพียง จัดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนเป็นการเฉพาะ สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุ สิ่งของ เพื่อชุมชนใช้ประโยชน์ในกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

2.8 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพิจารณารายละเอียดองค์ประกอบย่อยเพื่อนำมากำหนดเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่น่าสนใจ รวมทั้งการนำไปกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนควรร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่มีศักยภาพเข้ามาเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า

3.1 รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมเพราะมีองค์ประกอบที่ได้รับการยอมรับ สามารถขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน และไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ส่งเสริม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ได้ทันทีอีกทั้งช่วยให้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางชัด และทราบว่าดำเนินการส่งเสริมไปถึงขั้นตอนใด รูปแบบเหมาะสมแก่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในกระบวนการทดลองใช้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติ โดยการเตรียมจัดบุคลากร การมอบหมายให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละหน่วยงานได้ทำตนเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลา 6 เดือนของการทดลองใช้หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติโดยยึดแนวทาง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นำไปสู่การบริหารที่ดีขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการนำรูปแบบไปทดลองใช้ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ภายใต้การพิจารณาจัดและปรับกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องสนับสนุนกับรูปแบบ ผลการนำไปใช้พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมตามรูปแบบ เพียงแต่จำเป็นต้องมีการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบที่มีได้กระทบกับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ชุมชนช่วยให้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น ประชาชนมีความรู้และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และกำลังนำไปสู่การร่วมกันสร้างเครือข่ายอาชีพในตำบล แสดงว่าขั้นตอนการส่งเสริมตามรูปแบบฯ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่รูปแบบฯ ที่พัฒนาในครั้งนี้ผู้ร่วมทดลองใช้เห็นว่าหากใช้ส่งเสริมตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดองค์ประกอบสุดท้ายต้องใช้เวลาประมาณ 2 ปีและอาจมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาและการประกอบอาชีพของผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาและมีประเด็นการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

บริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า บริบทด้านการอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ อปท. ทั้งหมดมีอาชีพหลัก แต่มีจำนวนน้อยที่ชวนช่วยต่อการประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว แต่ในด้านครอบครัวพบว่าประชาชนในพื้นที่ อปท. มีสมาชิกในครอบครัวที่อายุ

หลากหลายทั้งวัยหนุ่ม วัยทำงาน และวัยสูงอายุ ที่ค้างช่วยกันแสวงหารายได้เข้าสู่ครอบครัว รวมทั้งมีการอยู่ภายในครอบครัวพร้อมเพรียงกัน บ่งบอกถึงการมีครอบครัวที่อบอุ่น ส่วนบริบทและปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่า มีเพียงปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อปท. เป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นผลการวิจัยในบางประเด็น คือ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ อปท. บ่งบอกถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับ อปท. จึงสอดคล้องกับการวิจัยของกมลพร กัลยาณมิตร (2550: (5)) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านประชาชนที่สนับสนุนให้นำนโยบายอยู่ดีมีสุขไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ประชาชนมีความความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม โครงการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้แก่ประชาชน ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับประเมินผลการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนร้อยละ 45.2 ดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในขณะที่ร้อยละ 54.8 ดำรงชีวิตไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่เมื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับบริบท ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า การดำรงชีวิตสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ขึ้นอยู่กับ การดำรงชีวิตหรือมีภูมิฐานะในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดประเภทหนึ่ง ไม่ขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สิน การมีเงินออม การรับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ อปท. ขึ้นอยู่กับอาชีพของประชาชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ อปท. ซึ่งปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของกานดา เตชะขันทมาก (2552: (2)) พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรี ได้แก่ การเข้ารับการฝึกอบรม/การอบรมเชิงปฏิบัติการและรับการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่สอดคล้องในปัจจัยการรับข้อมูลข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียง แสดงว่าการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่ อปท. นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ต้องจัดให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงจะช่วย

ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ในประเด็นดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับวิจัยของวิไลพร วรจิตตานนท์ (2551: II) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้จากผลการวิจัยของฐิติมา ปาลกะเชนทร์ (2556: 661) ได้แสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนรับรู้ข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของสิลวัต ศรีสวัสดิ์ (2552: (1)-(2)) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ตามสภาพเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ดังเห็นได้จากการวิจัยของ อินทรา สุภาแสน (2553: ง-จ) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทต่อการพัฒนาวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาส่งเสริมการเกษตร มุ่งเน้นสนับสนุนให้ประกอบอาชีพทางการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม เครือข่ายภาคประชาชน โดยส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนขึ้น มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากที่ทำกินประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคิด และวิธีการผลิต โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ภูมิปัญญา และวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชาชนในพื้นที่ อปท. ในจังหวัดเชียงใหม่กว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อีกทั้งประชาชนทั้งหมดอยู่ภายใต้ปัจจัยและเงื่อนไขที่สามารถเข้ารับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ คือ การเคยรับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการรับข่าวสารดังกล่าวช่วยทำให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ซึ่งง่ายต่อการตัดสินใจนำไปปฏิบัติ และในขณะเดียวกัน อปท. ก็มีบทบาทในการส่งเสริมโดยการดำเนินโครงการเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตลอด หากมีรูปแบบการ

ส่งเสริมที่เหมาะสมยิ่งจะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบสามารถดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญเพิ่มอีกสองประการ คือ องค์ประกอบด้านบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต และการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม แสดงว่าการดำเนินชีวิตของชุมชนตามรูปแบบดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์นั้น ชุมชนต้องมีบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต คือ ควรมีภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งการมีบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นต้องอาศัยการบริหารจัดการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลชุมชนในพื้นที่ รวมถึงการทำหน้าที่ให้การส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน ซึ่งการจัดชุมชนให้เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง (ครรชิต พุทธ โภชา, 2554) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนารูปแบบการประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มต่างๆ พึ่งตนเองได้ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ (กาญจนา บุญยัง และคณะ, 2552: (1)-(3)) อย่างไรก็ตาม ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีสภาพและปัญหาแตกต่างกันไป ดังนั้นในแต่ละท้องถิ่นที่จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวออกไปตามสาเหตุและบริบทของท้องถิ่นที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

ดังนั้นหากพิจารณาผลวิเคราะห์รูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จากการวิจัย ทำให้กล่าวได้ว่า ในปัจจุบันนี้การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตามสภาพความต้องการของประชาชนที่จะรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่ให้การส่งเสริม นอกจากนี้การประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เพียงพอกับการดำรงชีวิต และการมีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยกันหารายได้สำหรับการดำรงชีวิตในครอบครัว นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) บ่งบอกว่าปัจจัยและเงื่อนไขเหล่านั้นช่วยสร้างให้ประชาชนเกิดความพอประมาณ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต และมีภูมิคุ้มกันในตนเองจากการได้รับข่าวสารและการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะการรับรู้ข่าวสารจะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังการวิจัยของจิตติมา ปาลกะเชนทร์ (2556: 661) พบว่า ประชาชนที่การรับรู้ข่าวสารเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิจัยของ วิไลพร วรจิตตานนท์ (2551: II) พบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียงแต่การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องอาศัยการรับการอบรมหรือฝึกฝนตนเองให้สอดคล้องกับความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับจึงจะทำให้สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผลดี นอกจากนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนบางพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกซื้อของใช้ภายในครัวเรือนและของใช้ส่วนตัวเท่าที่จำเป็น มีการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้มีการวางแผนการใช้จ่ายให้เพียงพอ รายได้จากการทำงานได้ใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บออมไว้และมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ (อินทิรา สุภาแสน, 2553: ง-จ) สภาพดังกล่าวก็พบในผลการวิจัยครั้งนี้เช่นกัน

รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ชุมชน ด้านการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการสร้างกลุ่มอาชีพ

และการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะองค์ประกอบการส่งเสริมฯ เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนภายในชุมชนให้ประชาชนดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาภายในชุมชนเพื่อให้ทราบบริบทของชุมชนนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ (คณะศึกษาศาสตร์, 2553) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ถูกต้องได้ในอนาคต ส่วนการให้รู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนก็เพื่อให้เข้าใจถึงหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจะช่วยทำให้ประชาชนถึงวิธีการปฏิบัติตนตามปรัชญามีใช้เพียงตัดสินใจแต่ไม่สู่การปฏิบัติที่ได้ผล ในขณะที่การสร้างกลุ่มอาชีพนั้นก็เป็นการยกระดับการปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรให้มีการเชื่อมโยงในสังคมเดียวกันโดยการรวมเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ หรือองค์กรทางการเงินชุมชน เป็นต้น เพราะการให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันก็เพื่อช่วยกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน (คณะศึกษาศาสตร์, 2553) นับว่าเป็นการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลครัวเรือนไปสู่ระดับชุมชน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551) และสุดท้ายคือการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพเป็นการขยายการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของบุคคลและชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำไปสู่ความรอบคอบในการดำเนินงานและมีสติปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนได้ สอดคล้องเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551) ทั้ง 4 องค์ประกอบนั้นก็มีความสอดคล้องกับกระบวนการตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ (ธนรักษ์ เมฆขยาย และ สุกลักษณ์ ล้อมลาย, 2553) รวมทั้งองค์ประกอบทั้งหมดก็อยู่ในกลุ่มเทคนิคที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชน

เมื่อนำผลการพัฒนารูปแบบฯ ไปตรวจสอบและเพิ่มความน่าเชื่อถือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์ แต่ผู้รับการส่งเสริมต้องได้รับการส่งเสริมตั้งแต่องค์ประกอบแรกไปตามลำดับ สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย รมย์ พะโยม (2552) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวใช้สำหรับหน่วยงานของรัฐเช่นกันผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก แสดงว่าการดำเนินการสกัดองค์ประกอบของรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับวิธีการหนึ่ง และเป็นรูปแบบที่ดีเพราะมีลักษณะเป็นไปได้ตามที่นักวิชาการสรุปไว้ ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบในเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เทศบาลมีโครงการที่สนับสนุนรูปแบบฯ แสดงว่า

ขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ปรากฏในรูปแบบฯ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับการบริหารปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (รมย์ พะโยม, 2552) และการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพชริน สงค์ประเสริฐ และคณะ, 2551) ซึ่งกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบสามารถใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนารูปแบบต้องผ่านกระบวนการที่เหมาะสมกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิเห็นชอบ และถูกนำไปใช้ปฏิบัติในสภาพจริงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงแต่รูปแบบฯ ที่พัฒนาในครั้งนี้มีข้อความเห็นจากผู้ทดลองใช้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมให้ครบทุกองค์ประกอบต้องใช้เวลา 2 ปีและอาจมีอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาและการประกอบอาชีพของผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. บริบทของชุมชนมีความสำคัญต่อรูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการใช้รูปแบบจึงควรเริ่มตั้งแต่องค์ประกอบแรก มิฉะนั้นจะส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมในขั้นต่อไป
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำความเข้าใจขั้นตอนการส่งเสริมตามรูปแบบฯ ให้ชัดเจน หากมีโครงการสนับสนุนอยู่แล้วก็ควรดำเนินการไม่ล่าช้าขั้นตอน
3. ถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือแผนพัฒนา 3 ปี ไม่สนองตอบต่อกิจกรรมในขั้นตอนตามรูปแบบฯ ควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือแผนพัฒนา 3 ปี ให้สนองตอบต่อกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและครบถ้วน
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเลือกประชาชนที่เต็มใจ สนใจและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนตามรูปแบบฯ ได้ต่อเนื่อง หรือควรสร้างแรงจูงใจประชาชนให้เข้ารับการส่งเสริมด้วยความเต็มใจ
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ควรเน้นการให้ความรู้ผ่านการให้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวเพราะอาจจะไม่ช่วยทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ ควรกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมในลักษณะอื่นๆ เช่นการให้การศึกษาอบรม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการทัศนศึกษา เป็นต้น ควบคู่ไปด้วย

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2550. เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: บีทีเอส เพรส.
- กรมวิชาการเกษตร. 2532. เกษตรผสมผสาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550. “วิธีการพัฒนาชีวิตโดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/nakornnayok/Main/NK-STOU_Porpeng/Data/วิธีการพัฒนาชีวิตโดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง.pdf (20 มกราคม 2556).
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2555. “การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานของ อปท. ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://203.151.232.181/pub/public_topic.jsp (20 มีนาคม 2557).
- กรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2556. “ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.dla.go.th/work/apt/apt.jsp> (15 เมษายน 2556).
- กนกพร นิมพลี. 2555. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิพนธ์ปริญญาเอก, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กมลพร กัลยาณมิตร. 2550. การนำนโยบายอยู่ดีมีสุขไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2544. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กาญจนา บุญยัง เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ และ อุษณากร ทาวะรัมย์. 2552. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- กานดา เตชะขันหมาก. 2552. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2552. ตามรอยพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- เกียรติศักดิ์ ธรรมเสนา. 2555. ชีตความสามารถของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- แก้วดา ชีระกุลพิศุทธิ์. 2551. แนวทางการพัฒนากลุ่มเครือข่ายอาชีพธุรกิจอัญมณีแก้วโปงลาง ตำบลแม่ต๋อย อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กฤษณผล จันทร์พรหม. 2548. การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะศึกษาศาสตร์. 2553. การส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- ครรชิต พุทธโกษา. 2554. คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จักรพันธ์ อินไชย. 2554. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุมพล วิเชียรศิลป์. 2550ก. “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/nakomnayok/Main/NK-STOU_Porpeng/NK-STOU_PorPengMenu.html (12 มีนาคม 2557).
- _____. 2550ข. “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. น. 1-15. ใน การประชุมทางวิชาการ ประจำปี พ.ศ. 2550. เชียงใหม่: สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จักรทิพย์ นาดสุภา. 2536. วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. 2550. รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยพร สกฤตพารักษ์. 2552. รูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2541. ประชาธิปไตยกับการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- ชูเกียรติ รักซ้อน. 2532. “หลักการส่งเสริมการเกษตร”. ใน ชัยวี นฤทุม (บรรณาธิการ). หลักการ ส่งเสริมการเกษตรทั่วไป. นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ ๓ เชียงใหม่.

- จิตติมา ปาลกะเซนท์. 2556. “ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. *Veridian E-Journal*, SU 6, 1(January-April): 661-680.
- ณรงค์ โชควัฒนา. 2542. เศรษฐกิจชุมชน ทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐศรีณย์ ชุมวรฐายี. 2553. “ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดตราด”. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร* 1, 1 (ตุลาคม): 119-135.
- คฤตณัย นพคุณ. 2548. “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม* 42, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม): 41-47.
- ทิสนา แฉมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทำนอง สิงคาลวนิช. 2525. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: เอเชีย.
- ธงชัย พานู และรุ่งทิพย์ เกษตรสิงห์. 2556. “การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์”. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์* 30, 1(ม.ค.-เม.ย.): 1-16.
- ธนรัชย์ เมฆขาย และ สุภลักษณ์ ล้อมลาย. 2553. กระบวนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. 2554. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. 2535. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2540. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- นเรศ รังควัด และ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2554. “กระบวนการสื่อสารกับการยอมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่”. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร* 28, 3: 47-58.
- นิภา วิริยะพัฒน์. 2552. “ผู้นำธุรกิจขับเคลื่อนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย* 29, 4(ตุลาคม-ธันวาคม): 147-162.
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2536. ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บุญส่ง หาญพานิช. 2546. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเสริม บุญเจริญผล. 2543. “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก 1(มกราคม-มิถุนายน): 4.
- ประกาศสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2554. แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ประยูร ศรีประสาธน์. 2542. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
การศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจ สังคม.
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. 2550. รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณ
แบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2539. การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
โกมลคีมทอง.
- พิมพ์ แสนมะโน. 2551. บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจ
พอเพียงในพื้นที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ, เถลิงศก โสมทิพย์, สำราญ มีแจ้ง และ วาริรัตน์ แก้วอุไร. 2551. “การ
พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน”. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 10, 2: 48-64.
- เพ็ญพรรณ ชูติวิสุทธิ. 2553. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการ
สอนระดับปริญญาตรี”. วารสารร่วมพฤษ 28, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม): 145-166.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. 2547. “แลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.thailabour.org/thai/news/47120601.html> (25 มกราคม 2547).
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. 2553.
หลักสูตรการฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตร เรื่อง การส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เขาวดี วิบูลย์ศรี. 2544. การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รมย์ พะโยม. 2552. รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิษณุโลก: ศูนย์นิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตน์ บัวสนธิ์. 2552. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วโร เฟิงสวัสดิ์. 2553. “การวิจัยพัฒนารูปแบบ”. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 2, 4 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 1-16.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2546. การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: บี.เจ. เพลท โปรเซสเซอร์.
- วิไลพร วรจิตตานนท์. 2551. ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. 2547. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร เวนิกพัฒนกุล. 2547. เครือข่ายอาชีพการทำการของบ้านหนองท่า ตำบลปลาสัก จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สีลัด ศรีสวัสดิ์. 2552. ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ. 2555. “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.tsu.ac.th/icofis/newsbeat/0000161/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.pdf> (12 มกราคม 2556).
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552. ความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- สมบุญ บุญโสม. 2552. ปัจจัยจิตสังคมที่ทำนายพฤติกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมบูรณ์ ศิริสรธริทธิ. 2547. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี.

กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. 2541. “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: ปรัชญา ฐานะและอนาคต”. น. 49-64.

ใน กระทรวงมหาดไทย: เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิดและยุทธศาสตร์.

กรุงเทพฯ: ทรงสิทธิ์วรรณ.

สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน. น. 10-15. ใน สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ณ โรงแรมเลกซี่ ริเวอร์แคว รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2548.

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุชาติ จักรพิสุทธิ์. 2547. “การศึกษาทางเลือกของชุมชน” วารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น 27,4(มิถุนายน-สิงหาคม): 18-23.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กรรณิการ์ สุขเกษม โสภิต ผ่องเสรี และ ธนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์.

2551. แบบจำลองสมการโครงสร้าง: การใช้โปรแกรม LISREL, PRELIS และ SIMPLIS. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สามลดา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า.

สุภาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. 2554. สถิติวิเคราะห์

สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สุมนา พุ่มประพาฬ. 2549. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ: ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุเมธ ดันดิเวชกุล. 2551. “เศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารศึกษาศาสตร์ 19, 3(มิถุนายน-กันยายน): 1-6.

สุวิมล ว่องวานิช. 2549. การประเมินอภิมาน: วิถีวิทยาและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสนห์ จามริก. 2537. สังคมไทยกับปัญหาการพัฒนาที่ก่อปัญหา. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

เสรี ชัดเข้ม. 2538. “โมเดลและการสร้างโมเดล”. วารสารวิชาการศึกษา 9, 2: 50-69.

- แสงหล้า ชัยมงคล. 2554. การใช้ Factor Analysis ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป. ใน **โครงการ Research Zone (2011): Phase 52**. ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 29 กันยายน 2554. กรุงเทพฯ: ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อकिन รพีพัฒน์. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.
- อภิชัย พันธเสน. 2546. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิญญา กังสนารักษ์. 2544. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร พงษ์กังสนานันท์. 2550. การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาดตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ. 2553. “บทบาทของ อปท. ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.nmt.or.th/DocLib11/Vichakan53_15-17Dec//บทบาทอปท.ภายใต้แผน11.pdf (25 เมษายน 2557).
- อานวย เหมืองวงศ์ธรรม. 2556. “บทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษากรณีเขตพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม”. วารสารวิทยบริการ 24, 4(ตุลาคม-ธันวาคม): 36-50.
- อินทรา สุภาแสน. 2553. บทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าปอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย หิรัญโค. 2523. การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์.
- อุทุมพร จามรมาน. 2541. “โมเดลคืออะไร”. วารสารวิชาการ 1, 3(มีนาคม): 21-26.
- Bagozzi, R. P. and Y. Yi. 1988. “On the evaluation of structural equation models”. **Journal of the Academy of Marketing Science** 16(1): 74-84.
- Bertalanffy, L. V. 1968. **General System Theory: Foundations, Development, Applications**. New York: George Braziller.
- Brown, W. B. and D. J. Moberg. 1980. **Organization Theory and Management: A Macro Approach**. New York: John Wiley and Sons.

- Cohen, J., and N. Uphoff. 1981. **Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation**. Ithaka: Cornell University.
- Eisner, E. 1976. "Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in educational evaluation". **Journal of Aesthetic Evaluation or Education** 10: 135-150.
- Fornaroff, A. 1980. **Community Involvement in Health System for Primary Health Care**. Geneva: World Health Organization.
- Freire, P. 2013. **Education for Critical Consciousness**. Reprint edition. New York: Bloomsbury Academic.
- Holloway, W. V. 1959. **State and Local Government in The Unistates**. New York: McGraw Hill.
- Kaufman, H. F. 1949. **Participation Organization Activities in Selected Kentucky Localities**. Kentucky: The Free Press.
- Keeves, P. J. 1988. **Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Oakley, P. 1984. **Approaches to Participation in Rural Development**. Geneva: International Office.
- Reeder, W. 1973. **Beliefs, Disbeliefs and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin**. New York: University of Missouri.
- Robson, W. A. 1953. "Local Government". **Encyclopedia of Social Science** Vol. X. New York: The Macmillan.
- Savile, A. H. 1965. **Extension in Rural Communities**. UK.: Oxford University Press.
- Smith, R. H. 1980. **Management: Making Organization Performance**. New York: The Free Press.
- United Nation. 1981. Development of International Economic and Social Affairs: Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and National Development. In **Report of the Meeting or the Adhoc Group of Experts Held at UN**. Midquarter from May 22-26. New York: United Nation.
- Wit, Daniel. 1967. **A Comparative Survey of Local Government and Administration**. Bangkok: Kurusapha Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

แบบสอบถาม (สำหรับประชาชน)
เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่

2. ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถามให้ครบทุกข้อ โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออก 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 2 การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำรงชีวิต และเครือข่าย จำนวน 48 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรคในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ข้อ

3. คำตอบของท่านจะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเท่านั้น รวมทั้งผลการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอเป็นภาพรวม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาฉบับนี้ ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () ตรงหน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลของท่าน หรือเขียนรายละเอียดลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี

3. สถานภาพ () โสด () สมรส () หม้าย/หย่า

4. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ	() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษา /ปวช	() อนุปริญญา/ปวส/ปวท.
() ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี

5. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้หรืออบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

() เคย	() ไม่เคย

6. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

() รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	() รับจ้าง
() ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	() เกษตรกร
() ไม่ได้ประกอบอาชีพ	() อื่นๆ.....

7. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่อย่างไร

() ไม่มี เนื่องจาก.....
() มี ได้แก่..... รายได้.....บาท

8. รายได้รวมของท่านต่อเดือน.....บาท (รายได้หลัก+รายได้เสริม)

9. จำนวนสมาชิกในครอบครัวคน

อายุ ไม่เกิน 25 ปี.....คน

อายุระหว่าง 25-59 ปี.....คน

อายุ 60 ปีขึ้นไป.....คน

10. แรงงานที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวมาจาก (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() พ่อ	() แม่
() ลูก	() ทุกคน

11. ปัจจุบันท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่ อย่างไร

- () มี เพื่อการ
- () ไม่มี

12. ปัจจุบันท่านมีเงินออมหรือไม่

- () มี จำนวนเฉลี่ย.....บาท/เดือน
- () ไม่มี เพราะ.....

13. กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินของท่าน

- () บ้าน/ที่อยู่อาศัย จำนวน.....ตรว./งาน/ไร่
- () ที่ดินเปล่า จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตรว.
- () ที่ดินเพื่อการเกษตรจำนวน.....ไร่.....งาน.....ตรว.
- พืชที่ปลูก คือ.....

14. สถานภาพทางครอบครัวในปัจจุบัน

- () สมาชิกในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าและอยู่อย่างปกติสุข
- ()สามี/ภรรยาและลูก แยกกันอยู่ เนื่องจาก.....
- () สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่
- () อื่นๆ.....

15. ท่านได้ใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพหรือไม่

- () ใช้อย่างสม่ำเสมอ () ใช้เป็นบางครั้ง () ไม่ใช้เลย

16. ท่านได้รับฟังข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร

- () ได้รับฟังจาก.....
- () ไม่ได้รับฟัง เนื่องจาก.....
- () อื่นๆ.....

17. สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน

17.1 เครื่องใช้ในครัวเรือน

	มี	ไม่มี	
ตู้เย็น	()	()	จำนวน.....เครื่อง
พัดลม	()	()	จำนวน.....เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	()	()	จำนวน.....เครื่อง
วิทยุ/เครื่องเสียง	()	()	จำนวน.....เครื่อง
โทรทัศน์	()	()	จำนวน.....เครื่อง
คอมพิวเตอร์	()	()	จำนวน.....เครื่อง
โทรศัพท์บ้าน	()	()	จำนวน.....เครื่อง
โทรศัพท์เคลื่อนที่	()	()	จำนวน.....เครื่อง

17.2 ยานพาหนะในครัวเรือน

	มี	ไม่มี	
รถยนต์	()	()	จำนวน.....คัน
รถจักรยานยนต์	()	()	จำนวน.....คัน
รถจักรยาน	()	()	จำนวน.....คัน
อื่นๆ	()	()	จำนวน.....คัน

18. สถานะและบทบาททางสังคมของท่านในชุมชน

- () ไม่มีสถานะและบทบาททางสังคม
- () เป็นผู้นำชุมชน/กลุ่ม.....
- () เป็นคณะกรรมการกลุ่ม.....
- () อื่นๆ.....

19. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- () เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ () เข้าร่วมเป็นบางครั้ง
- () ไม่เคยเข้าร่วม

20. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ท่านอาศัยอยู่ได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

- () จัดอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ () จัดปีละ 3-4 ครั้ง
() จัดปีละ 1-2 ครั้ง () ไม่ทราบ

21. ท่านเคยได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นหรือไม่

- () เคย () ไม่เคย

22. การส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ท่านได้รับหรือเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดขึ้นเป็นรูปแบบใด

- () ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ () การอบรมให้ความรู้
() การทัศนศึกษาดูงาน () การอบรมเชิงปฏิบัติการ
() อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาคำถามแต่ละข้อตรงกับการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของท่านเพียงใดแล้วเลือกตอบ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อเดียว โดยกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก

ระดับ 3 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ด้านการดำรงชีวิต					
การประกอบอาชีพ การนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน					
การประกอบอาชีพ					
1. ภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ					
2. ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ					
3. สิ่งแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัยของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ					
4. วัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ					
5. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของท่าน					
6. ท่านมีความรักและพึงพอใจในอาชีพที่ท่านทำอยู่					
7. ท่านประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
8. ท่านประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร เสียสละและอดทน					
9. ท่านได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ					
10. ท่านได้มีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาอาชีพที่ทำสม่ำเสมอ					

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
11.การประกอบอาชีพของท่านเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
การนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน					
1. ท่านตัดค่าใช้จ่ายทุกด้านเพื่อลดละความฟุ่มเฟือย					
2. ท่านทำบัญชีครัวเรือน					
3. ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสุจริต					
4. ท่านกำหนดราคาสินค้าจากการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต					
5. ท่านชอบชวนขอความช่วยเหลือเพื่อการอาชีพที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้					
6. ก่อนลงมือปฏิบัติงานใด ๆ ท่านคำนึงถึงประโยชน์เกิดขึ้นเสมอ					
7. ท่านวางแผนทำงาน การประกอบอาชีพล่วงหน้าเสมอ					
8. ท่านไม่ข้องแวะ เกี่ยวข้องในอบายมุขทั้งหมด					
9. ท่านดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง					
10. ท่านดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล					
11. ท่านได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต					
12. ท่านและครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้/มีรายได้เพียงพอ					
13. ท่านมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
14. ท่านสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
15. ท่านได้ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง					
16.ท่านได้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อลดปริมาณขยะ จัดทำปุ๋ยและนำมารีไซเคิล					
17.ท่านได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชุมชนและสังคม					
18. เมื่อครอบครัวประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวได้มีการปรึกษาหารือและออกมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน					
19.ท่านมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
20.ท่านได้มีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ					
21.ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต					
22.ท่านสนใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม					
23.ท่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม					

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
24.ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย					
ด้านเครือข่าย					
การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม					
1.ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชน					
2.ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น					
3. ท่านมีความสนใจและขอความช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
4. ท่านมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะ โครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้					
5.ท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและท้องถิ่น					
<u>การแลกเปลี่ยนเรียนรู้</u>					
1.ท่านมีโอกาสเข้ารับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหน่วยงานภายนอก					
2. ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับผู้อื่น					
3.ท่านได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4.ท่านมีโอกาสเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้อื่นและชุมชนทราบ					
5.ท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภายนอก					
6.ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น					
7.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากท่านอยู่เสมอ					
8. ท่านได้เข้าร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนภายนอกพื้นที่ อปท.					

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. ท่านคิดว่าการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของท่านและครอบครัวมีข้อจำกัดหรือปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้าง โปรดอธิบายรายละเอียด

.....

.....

2. การดำเนิน โครงการ/กิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง โปรดอธิบายรายละเอียด

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประชาชน

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่เสียสละเวลาในการตอบคำถาม

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามสำหรับสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แบบสอบถาม

เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารการชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถามให้ครบทุกข้อ โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออก 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 2 การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำรงชีวิต / เครือข่าย จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมเพื่อดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ข้อ

3. คำตอบของท่านจะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเท่านั้น รวมทั้งผลการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอเป็นภาพรวม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาฉบับนี้ ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () ตรงหน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลของท่าน หรือเขียนรายละเอียดลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี

3. สถานภาพ

- () โสด () สมรส
() หม้าย/หย่า () อื่นๆ.....

4. ระดับการศึกษา

- () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา /ปวช.
() อนุปริญญา/ปวส/ปวท. () ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

- () นายกเทศมนตรี/ผู้บริหาร () ปลัด/รองปลัดเทศบาล
() ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้าฝ่าย () ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่
() อื่นๆ.....

6. ประเภทของหน่วยงาน

- () องค์การบริหารส่วนตำบล () เทศบาลตำบล
() เทศบาลเมือง () เทศบาลนคร
() องค์การบริหารส่วนจังหวัด

7.งบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงาน (ตามเทศบัญญัติรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556) จำนวนบาท

8. จำนวนบุคลากรในหน่วยงานคน

คณะผู้บริหาร.....คน สมาชิกสภาฯคน
ข้าราชการคน พนักงานจ้างคน

9. ในหน่วยงานของท่านได้ดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

- () ได้ดำเนินการ () ไม่ได้ดำเนินการ

10. ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554 -2556) หน่วยงานได้ดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งที่จะดำเนินการต่อไป จำนวน.....โครงการ

11. งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนในเขตพื้นที่ ในแต่ละปี ใช้งบประมาณในการดำเนินงานเฉลี่ยโครงการละ..... บาท

12. ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานคือ

() งานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

() งานสวัสดิการและพัฒนาชุมชน

() งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

() งานอื่นๆ.....

13.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เทคโนโลยีช่วยในการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงานหรือไม่

() เพียงพอ

() ไม่เพียงพอ

14. กิจกรรม/โครงการการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินอยู่หรือกำลังจะดำเนินการต่อไปเป็นรูปแบบใด

() การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

() การทำเอกสารประชาสัมพันธ์และประกาศเสียงตามสาย

() การนำประชาชนไปทัศนศึกษาดูงาน

() การอบรมเชิงปฏิบัติการ

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

15. ประชาชนมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มต่างๆหรือไม่

- () มี จำนวน.....กลุ่ม
() ไม่มี เนื่องจาก.....

16. ประชาชนในเขตพื้นที่มีปัญหาในเรื่องหนี้สินเกินตัว

- () มี สาเหตุมาจาก.....
() ไม่มี

17. ประชาชนในชุมชน/กลุ่ม /หมู่บ้านให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น

- () ให้ความร่วมมือดีมากทุกกลุ่ม/หมู่บ้าน
() ให้ความร่วมมือบางกลุ่ม/หมู่บ้าน
() ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เนื่องจาก.....

18. ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาได้มีการประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมหรือไม่

- () มี
() ไม่มี

19. ผลการประเมินการดำเนินงานโดยรวมเป็นอย่างไร

- () ดีมาก () ดี
() พอใช้ () ควรปรับปรุง เรื่อง.....

20. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นๆภายนอกหรือไม่

- () เข้าร่วม
() ไม่เข้าร่วม เนื่องจาก.....

21. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆภายนอกองค์กรในด้านใดบ้าง

	ได้รับ	ไม่ได้รับ	
งบประมาณ	()	()	จำนวน.....บาท
สื่อ/เทคโนโลยี	()	()	คือ.....
วิทยากร/บุคลากร	()	()	จำนวน.....คน
วิชาการ	()	()	คือ.....
อื่นๆ	()	()	

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาคำถามแต่ละข้อตรงกับบริบทและสภาพความเป็นจริงแล้วเลือกตอบ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว โดยกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ข้อมูลทั่วไป					
1. พื้นที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม					
2. พื้นที่ในการทำการเกษตร					
3. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี					
4. ประชาชนผ่านเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ					
5. บุตรหลานได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน					
6. ประชาชนมีความแตกต่างทางความคิดและพฤติกรรม					

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
7. ในพื้นที่มีแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค/อุปโภคอย่างเพียงพอ					
การปรับประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต					
1. ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง					
2. ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล					
3. ประชาชนมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4. ประชาชนสนใจดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
5. ประชาชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน					
6. ประชาชนมีการวางแผนในการดำเนินชีวิต					
7. ในพื้นที่มีปัญหาแหล่งอบายมุข					
8. ในพื้นที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด					
9. ในพื้นที่ อปท. ได้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน					
10. ประชาชนมีภาระหนี้สินเกินความจำเป็น					
11. ประชาชนให้ความสนใจกิจกรรมทางสังคมและอปท.					
12. ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม					
13. ประชาชนมีความความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น					
เครือข่าย					
1. ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์					
2. ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กิจกรรม					
3. ประชาชนให้ความสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					
4. ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ					
5. ประชาชนมีความสนใจที่จะรับการส่งเสริมการทำการเกษตรอินทรีย์					
6. ประชาชนมีความสนใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน					
7. ประชาชนมีความสนใจประกอบอาชีพเสริม					

คำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
8. ประชาชนมีความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้					
9. ประชาชนได้ขอความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนในชุมชนมีขวัญและกำลังใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น					
11. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านอยู่เสมอ					
12. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านมีปัญหาและอุปสรรค อย่างไรบ้าง โปรดอธิบายรายละเอียด

.....

.....

.....

2. ท่านและหน่วยงานได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของท่านมีปัญหาและอุปสรรค อย่างไรบ้าง โปรดอธิบายรายละเอียด

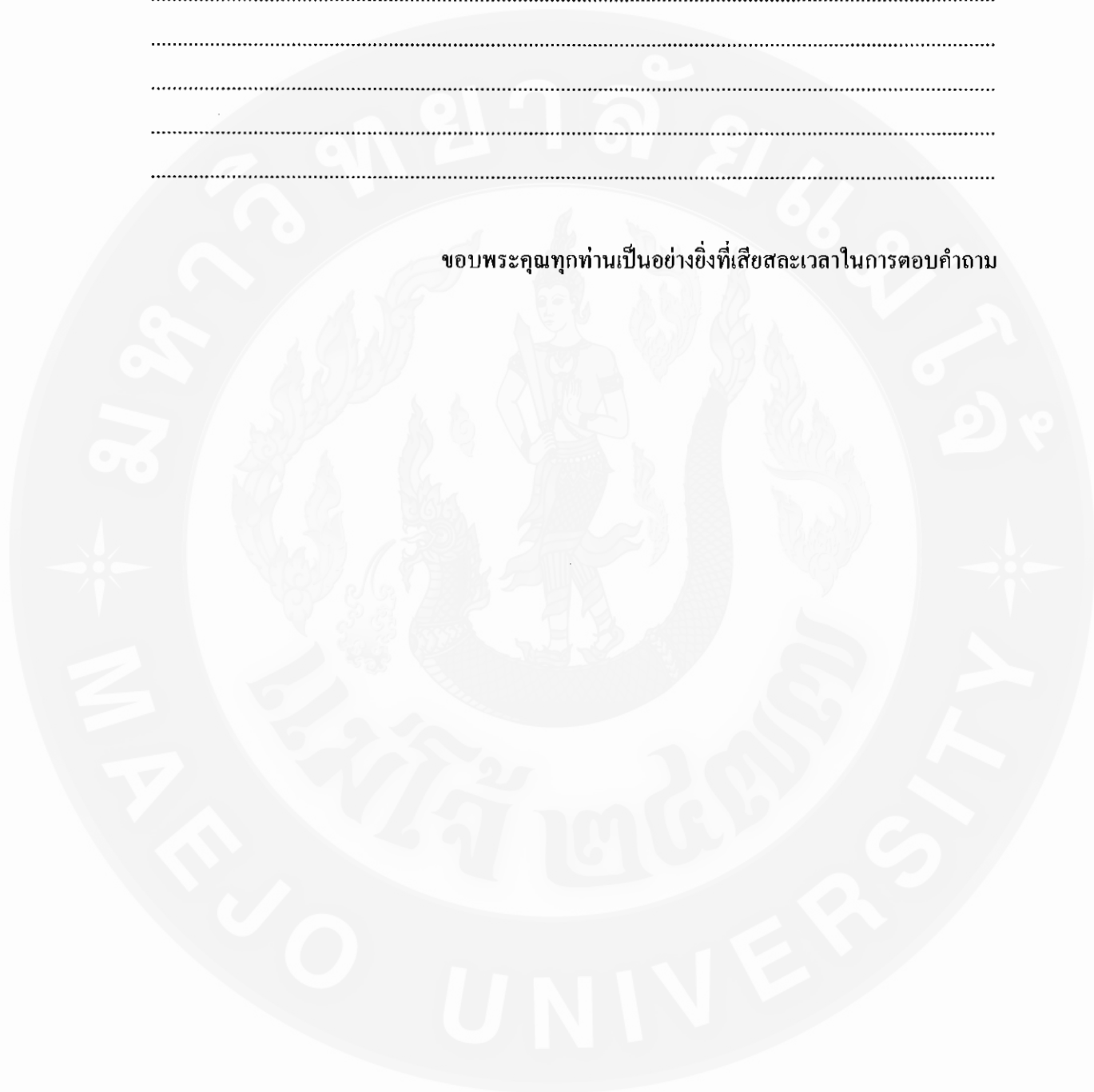
.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่เสียสละเวลาในการตอบคำถาม

ภาคผนวก ค

แบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

แบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย
เรื่องรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

แบบสนทนากลุ่มนี้ใช้เพื่อดำเนินการวิจัย การศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาการศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน

2. สรุปรูปแบบ

ซึ่งประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ จะเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนบริหารการชนบท วิชาเอก พัฒนาทรัพยากรชุมชนและสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่และข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมของรูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบคำถามแต่อย่างใด

ด้านการดำรงชีวิต

ด้านการประกอบอาชีพ

1. อปท.ได้ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของคนในชุมชนอย่างไรบ้าง? ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรบ้างและได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร?

2. ประชาชนมีความต้องการให้ อปท.การส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของท่านและคนในชุมชนด้านการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง?

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ด้านการนำไปปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1. ท่านได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัวอย่างไร? ผลเป็นอย่างไรบ้างและท่านได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไร?
2. ท่านมีความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อย่างไรถึงจะเหมาะสมและสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้ในสังคมปัจจุบัน
3. รูปแบบกิจกรรมโครงการต่างๆที่ อปท.จัดเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือไม่และควรแนวทางการปรับปรุงอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ด้านเครือข่าย Networks

การรวมกลุ่ม

1. อปท.มีการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง
2. ปัญหาและอุปสรรคจากการรวมกลุ่มมีอะไรบ้างและมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร?
3. ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็งได้อย่างไรบ้าง?
4. อปท.มีการสร้างเครือข่ายและกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนอย่างไรบ้าง?
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Knowledge Sharing

1. แนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสมกับประชาชนเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรเป็นอย่างไรบ้าง?
2. ท่านมีแนวทางในการจูงใจให้คนมีความสนใจในเรื่องการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง และร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวทางในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาปฏิบัติจริงได้อย่างไรบ้าง?
3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่แท้จริง

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสนับสนุน (Social Support)

1. อปท.ได้ให้การสนับสนุนประชาชนในด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวัสดุสิ่งของ ด้านจิตใจ อย่างไรบ้าง?
2. ประชาชนมีความต้องการให้ อปท.มีการสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	อ.ดร.ชนะชัย พันธุ์เกษมสุข	อาจารย์ ภาควิชาพืชศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ สาขาวิชาพืชสวน และผู้อำนวยการสถาบันวิจัย เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2	นายภิรมย์ เจ็ยสมบัติ	ท้องถิ่นอำเภอเมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่
3	นายพะยอม เผ่ากันทะ	ปลัดเทศบาลตำบลสุเทพ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย

ภาพผนวก 1 ออกพื้นที่เก็บข้อมูล

ภาพผนวก 2 เครื่อง่าย อปท.ช่วยเก็บข้อมูลในพื้นที่

ภาพผนวก 3 สันทนาการกลุ่ม Focus Group

การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมฯ

ภาพผนวก 4 มาตรการประหยัดทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ภาพผนวก 5 แหล่งศึกษา ค้นคว้าความรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

ภาพผนวก 6 ปลุกผักสวนครัว

ภาพผนวก 7 ส่งเสริมการประกอบอาชีพสร้างรายได้เสริม

ภาพผนวก 8 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพผนวก 9 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในชุมชน

ภาคผนวก ฉ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางกมลวรรณ ศรีเจริญจิตร	
เกิดเมื่อ	19 พฤศจิกายน 2516	
ประวัติการศึกษา	ปี พ.ศ. 2546	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	ปี พ.ศ. 2540	บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	ปัจจุบัน	ตำแหน่ง นักบริหารการศึกษา หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม รักษาการแทนผู้อำนวยการ กองการศึกษาเทศบาลตำบลท่าศาลา อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่